

Høgskulen
på Vestlandet

MASTEROPPGAVE

Hvordan skape muligheter og utvikling på
Værøy

How to create possibilities and
development at Værøy

Therese Skarstein Bjerkeland

Anna Skogen Holst

Areal og Eiendom

Institutt for byggfag

Innleveringsdato: 20. mai 2022

Vi bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

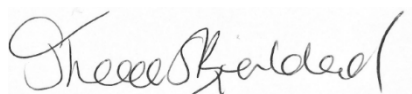
Denne masteroppgaven avrunder våre to år som masterstudenter innen studieprogrammet «Areal og Eiendom» ved Høgskulen på Vestlandet. De to siste årene har vært meget lærerike, spennende og gitt oss en utvidet kunnskap om arealplanlegging. Denne kunnskapen gleder vi oss til å ta med videre inn i arbeidslivet.

Vi vil takke våre veiledere, Carolyn Ahmer, Akkelies van Nes og Hans Jacob Roald for gode innspill og deres konstruktive tilbakemeldinger.

I tillegg ønsker vi å takke lokalbefolkningen på Værøy for sine mange og innholdsrike svar på spørreundersøkelsene. Samt en takk til Kristina Aasprong Olsen fra Værøy kommune, for fine samtaler og en positiv holdning til oppgaven.

Vi vil takke hverandre for et produktivt samarbeid og ikke minst en minnerik opplevelse. Vi vil også rette en oppmerksomhet til språkvaskeren vår, Eirunn Skogen.

Til slutt vil vi takke alle våre medstudenter. Sammen har vi holdt motet oppe, selv gjennom en studietid mye preget av pandemien. Vi ønsker dem alle lykke til videre!

Therese Skarstein Bjerkeland

Anna Skogen Holst

Høgskulen på Vestlandet, avdeling Bergen, mai 2022.

Sammendrag

Værøy er en spektakulær øy nest ytterst i Lofoten, med en rik fiskerihistorie og unik natur. Ideen om å danne en mulighetsstudie oppstod på sykkeltur mot Marka på befaring til Værøy. Store og tomme arealer, slående naturopplevelser og anerkjent fiskevær, det å se på muligheter for en slik plass var en spennende utfordring.

Formålet for oppgaven er å se på hvilke tiltak som må på plass for å åpne for muligheter og skape utvikling på Værøy. For å belyse dette temaet ble det gjennomført en rekke analyser basert på ulike metoder. Stedsanalysene ble utført for å få et helhetlig bilde av dagens situasjon, sammen med befaring økte det graden av validitet for dette bildet. På befaring ble det gjennomført spørreundersøkelser, hvor resultatet ville spille en viktig rolle for valg av tiltak. Ved å lytte til lokalbefolkningen kan man sikre en god planleggingsprosess og øke deres tilhørighet til Værøy. Dette kan også bidra til at flere velger å bli boende, og gjerne at andre ønsker å flytte til Værøy. De ulike metodene bidro til at utfordringer og muligheter ble avdekket.

Det ble på bakgrunn av metodene utarbeidet forslag til tre tiltaksnivå, herunder «minimumstiltak», «steget videre», og «de store tiltakene» for fire utviklingsområder. Tiltaksnivåene legger opp til et samarbeid mellom private og offentlige aktører, og kan gjennomføres som en dugnad eller en større planprosess. Forslagene til tiltak gitt i denne oppgaven har som formål å svare på ønsker fra lokalbefolkningen, samt belyse mulighetene som foreligger på Værøy.

Uavhengig av hvilke tiltak som gjennomføres, vil plasseringen av det være likeså viktig. Det som er vesentlig, er at lokalbefolkningen blir i hensyntatt og blir hørt på i planprosessen. For å redusere fraflytting fra Værøy kan arealplanlegging benyttes som et verktøy ved å utpeke områder for utvikling. Dette gjøres gjennom kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner. Bestemte tiltak som utbedring av vegnettet, tilføyning av fritidstilbud og arbeidsplasser er med på å gjøre Værøy til et mer attraktivt sted, både for lokalbefolkningen, samt tilflyttere og besøkende.

Nøkkelord: Værøy, fiskevær, mulighetsstudie, fraflytting, medvirkning, lokalbefolkning og bærekraftig utvikling

Abstract

Værøy is a spectacular island at the far end of Lofoten, with a rich fishing history and unique nature. The idea of forming a feasibility study arose on a bicycle trip to Marka on an inspection to Værøy. Large and empty areas, striking nature experiences and recognized fishing villages, looking at opportunities for such a place was an exciting challenge.

The purpose of the thesis is to look at what measures must be in place to open up opportunities and create development on Værøy. To shed light on this topic, qualitative and quantitative methods were implemented. Site analyses were performed to get a holistic picture of the current situation, together with an inspection, it increased the degree of validity for this holistic picture. During the inspection, surveys were conducted, where the results would play an important role in the choice of measures. By listening to the local population, you can ensure a good planning process and increase their affiliation to Værøy. This can also contribute to more people choosing to stay, and often others wanting to move to Værøy. The various methods contributed to the challenges and opportunities being identified.

On the basis of the methods, proposals were prepared for three levels of measures, including "minimum measures", "steps forward", and "the major measures" for four development areas. The action levels call for cooperation between private and public actors and can be implemented as a charity or a major planning process. The purpose of the proposals for measures given in this thesis is to respond to the wishes of the local population, as well as to shed light on the opportunities that exist on Værøy.

Regardless of what measures are implemented, the location of it will be just as important. What is important is that the local population is considered and listened to in the planning process. To reduce migration from Værøy, spatial planning can be used as a tool by designating areas for development. This is done through the area part of the municipal plan and zoning plans. Certain measures such as improving the road network, adding leisure facilities and jobs help to make Værøy a more attractive place, both for the local population, as well as newcomers and visitors.

Keywords: Værøy, fishing village, feasibility study, migration, participation, local population, and sustainable development.

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon til oppgaven	2
1.1 Bakgrunn for oppgaven.....	2
1.2 Formål med oppgaven.....	2
1.3 Problemstilling	2
1.4 Avgrensning av oppgaven.....	3
2. Introduksjon til studieområdet	5
2.1 Værøy	5
2.2 Historisk utvikling.....	11
2.3 Den skjulte perle i Lofoten.....	14
2.4 Værøy, et levende fiskersamfunn.....	17
3. Metode	21
3.1 Dokumentstudier	21
3.2 Stedsanalyser.....	22
3.3 Befaring.....	32
3.4 Spørreundersøkelse	34
3.5 SWOT-Analyse	35
4. Litteraturstudier.....	37
4.1 Bærekraftig utvikling	37
4.2 Fraflytting.....	39
4.3 Tettsted, attraktivitet og tilknytning.....	41
4.4 Medvirkning.....	43
5. Overordnede føringer og retningslinjer	46
5.1 Nasjonalt nivå.....	46
5.2 Regionalt og lokalt nivå	47
5.3 Gjeldende planer	51
6. Resultat fra stedsanalyser.....	55
6.1 Resultat fra romlige analyser.....	55
6.2 Resultat fra registreringer.....	68
6.3 Oppsummering stedsanalyse	76
7. Resultat fra befaring.....	78
7.1 Nordland.....	79
7.2 Marka	80
7.3 Sørland	81
7.4 Røssnesvåg.....	83

7.5	Andre steder i Lofoten.....	84
7.6	Oppsummering.....	85
8.	Resultat fra spørreundersøkelsene	89
8.1	Til befolkningen.....	89
8.2	Til skoleelever.....	106
9.	Resultat fra SWOT-analyse	115
10.	Diskusjon	118
10.1	Hvilke kvaliteter og funksjoner mangler på Værøy?	118
10.2	Områder med potensiale for utvikling	124
10.3	Gjennomføring av tiltak	138
11.	Konklusjon.....	142
11.1	Refleksjon.....	144
12.	Formaliteter.....	146
12.1	Figurliste.....	146
12.2	Referanseliste	150
12.3	Vedleggsliste	155

Kapittel 1

Introduksjon til oppgaven

Bakgrunn for oppgaven

Formål med oppgaven

Problemstilling

Avgrensning av oppgaven

1. Introduksjon til oppgaven

1.1 Bakgrunn for oppgaven

Høsten 2020 ble studentene på studie Areal og Eiendom ved Høgskolen på Vestlandet introdusert for en rekke mulige masteroppgavetemaer i Nordland. Etter å ha opprettet kontakt med en av de aktuelle kommunene våren 2021, ble det bestemt at det skulle skrives en mulighetsstudie om Værøy. Motivasjonen for den valgte masteroppgaven ligger i å se om kunnskap tilegnet via masterstudiet er like aktuelt for mindre kommuner, byer og tettsteder, som det er for de større byene man i stor grad har sett på i løpet av studietiden. Samtidig er Værøy en spennende kommune med fiske som primærnæring og sesongbasert arbeid. Det forekommer også fraflytting fra Værøy, slik som hos flere andre mindre kommuner og tettsteder i dag. Fraflytting er av stor interesse og vil være et sentralt tema gjennom oppgaven, sammen med arealplanlegging.

1.2 Formål med oppgaven

Oppgaven har som formål å danne en mulighetsstudie for Værøy, som vil belyse hvilke kvaliteter og funksjoner øyen har i dag og mulighetene som foreligger på stedet. Metoder brukt i oppgaven representerer dette formålet via en rekke analyser av den eksisterende situasjonen og med innspill fra lokalbefolkningen. Oppgaven skal belyse områder med potensiale for utvikling, samt komme med forslag til hvilke tiltak som kan gjennomføres. Lokalbefolkningens innspill vil i stor grad vektlegges for valg av forslag til tiltak. Det er ønskelig å at mulighetsstudie kan være en kilde til inspirasjon for fremtidig arealbruk og utvikling for kommunalt planarbeid på Værøy.

Bakgrunnen og formålet med oppgaven ligger til grunn for problemstillingene som er utarbeidet.

1.3 Problemstilling

Hovedproblemstillingen for oppgaven er som følgende:

«Hvilke tiltak må på plass for å åpne for muligheter og å skape utvikling på Værøy?»

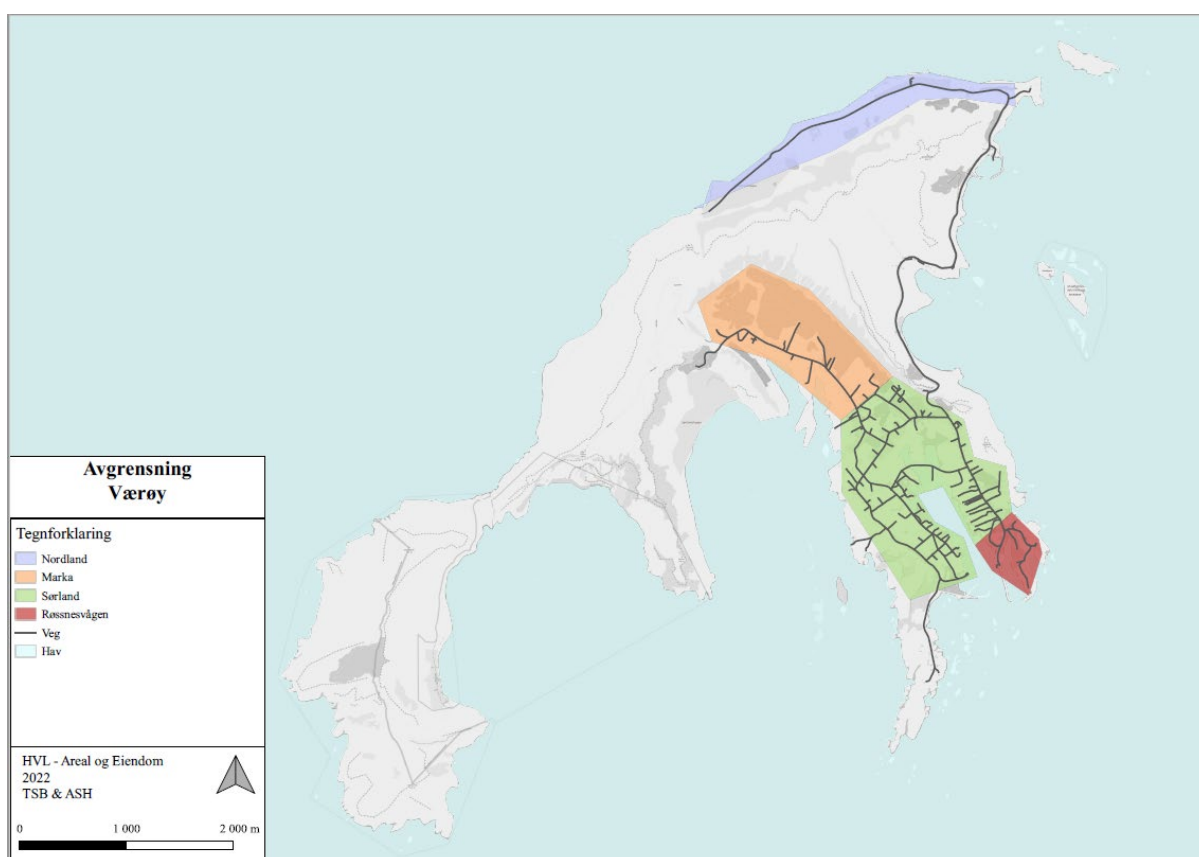
I tilknytning til hovedproblemstillingen, skal også en underproblemstilling besvares:

«På hvilken måte kan arealplanlegging bidra til å redusere fraflytting fra Værøy?»

1.4 Avgrensning av oppgaven

Oppgaven avgrenses både tematisk og geografisk. *Figur 1.1* viser de aktuelle områdene for oppgaven. Her er det viktig å nevne at ikke alle områdene vil ilegges like stor vekt i analysearbeidet, dette er på bakgrunn av øyens utforming. Det er derfor lagt et større fokus på Sørland, Røssnesvåg og Marka, slik at man får et mer detaljert overblikk over dagens situasjon. Nordland vil også inngå i deler av oppgaven, og for noen av analysene.

Den tematiske avgrensningen gjøres ved at det kun er spesifikke tema som skal diskuteres. Litteraturstudien vil derfor basere seg på tema knyttet opp mot fraflytting, attraktivitet og medvirkning. Tema som blant annet økonomiske forhold, eiendomsgrenser og berørte grunneiere vil ikke hensyntas i denne oppgaven. Bakgrunnen for dette er at det foreligger mye usikkerhet og uklarhet i forbindelse med eiendomsforhold på Værøy. Oppgaven avgrenses også ved at dens formål er å komme med forslag til tiltak, ikke detaljerte planer. Værøy er omgitt av nydelig natur, men oppgaven vil ikke vektlegge denne i like stor grad som de romlige aspektene; veg, bebyggelse, funksjoner og kvaliteter.

Figur 1.1 Avgrensning for oppgaven

Kapittel 2

Introduksjon til studieområdet

Værøy

Historisk utvikling

Den skjulte perle i Lofoten

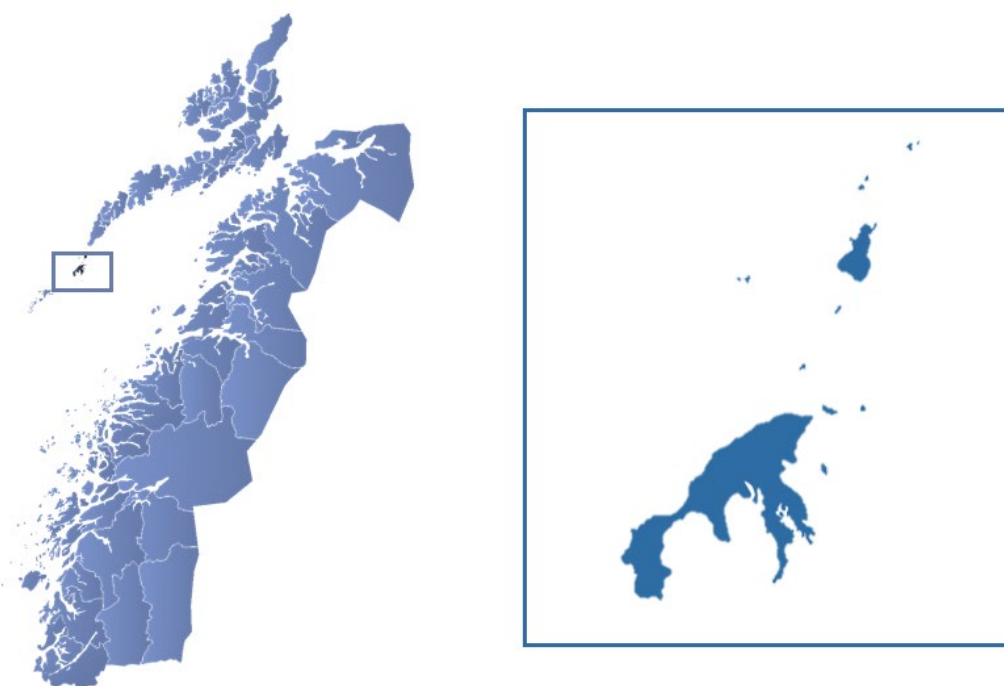
Værøy, et levende fiskersamfunn

2. Introduksjon til studieområdet

I dette kapittelet er intensjonen å presentere studieområdet Værøy for leseren. Ved å gi en beskrivelse av Værøy som øy- og kystsamfunn vil man få en større innsikt og forståelse for valgt forskningsspørsmål.

Til å begynne med får man et innblikk i Værøy, videre ser man på den historiske utviklingen, deretter vil klima, geologi og natur bli redegjort for. Værøy som et levende fiskevær og inspirasjon til kunst vil til slutt belyses.

2.1 Værøy

Figur 2.1 Nordland Fylke, Værøy Kommune. Laget i PowerPoint 14.02.2022.

Værøy ligger i Nordland fylke, og ligger nest ytterst i Lofoten (figur 2.1). Bare Røst kommune ligger lengre ute. Værøy kommune består av Værøya, samt den ubebodde øyen i nord, Mosken, som ble brukt til beite før i tiden. I tillegg til disse finnes det også 107 andre ubebodde øyer, skjær og holmer som inngår i kommunen. Det totale landarealet for kommunen er 19km^2 og dette gjør Værøy til den tredje minste kommunen i Nordland fylke i areal (2020), og den fjerde minste i folketall. Ifølge SSB var folketallet i 2021 på 680 innbyggere.

Befolkningen på Værøy er i dag bosatt i de to bygdene, Sørland og Norland. Tidligere var

også Måstad en av de største bygdene på Værøy, men etter andre verdenskrig ble den fraflyttet. I dag er Måstad et populært utfluktsmål og hyttefelt for innbyggerne. Rundt administrasjonssenteret på Sørland, det eneste tettstedet i kommunen, er det størst andel av bosetning (Engerengen G. T., 2021).

Figur 2.2 Stedsnavn på Værøy

Figur 2.2 viser de ulike hovedstedene som er på Værøy; Nordland, Marka, Sørland og Røssnesvåg vil bli introdusert i delkapittelet under og videre omtalt i oppgaven. Endog vil Nordland gjerne vektlegges noe mindre enn de tre andre. Puinn sand og Måstad er vist på kartet for å illustrere hvor disse områdene befinner seg på Værøy. Disse er populære plasser turister besøker (figur 2.3). Likevel vil ikke de to få like mye oppmerksomhet som de fire andre områdene i oppgaven.

Figur 2.3 T.v.: Puinn sand. T.h.: Måstad. Foto: Ola Torstensen

2.1.1 Nordland

Figur 2.4 Nordland. Foto: Ola Torstensen.

Nordland er en av de to bygdene på Værøy, og ligger på nordsiden av øyen (*figur 2.4*). På Nordland finner man nydelig natur, med sandstrender, rullesteinfjære, funn fra steinalder og vikingtid, og bratte fjell. Hvis man vet hva man skal se etter kan man se spor etter tre ulike havnivå når man er på Nordland, det er snakk om 6m, 12m og 40m over dagens havnivå. Det er også på Nordland man finner den nedlagte flyplassen, som også huset sjokoladefabrikken (Svinnung, 2022).

På Nordland er det viktigste enkeltobjektet innenfor kulturminner å finne. Dette er Værøy gamle kirke, som ble satt opp i 1799. Det er flere andre kulturminner på Nordland; prestegården, naturtufter, fjøs, gammelskolen med museumssamling og gravrøyser for å nevne noen (Værøy kommune, s. 32).

2.1.2 Marka

Figur 2.5 Skue utover Marka mot Sørland. Foto: Privat

Marka er en del av tettstedet Sørland, men er tatt med her for å beskrive et stort areal med noe spredt boligbebyggelse (*figur 2.5*). Fra nettstedet *Gårdskart.no* (*nibio.no*) kan man se at det i området for Marka er funnet rødlistede fuglearter som for eksempel rosenfink, og humlearten kysthumle. Det er også gjort arkeologiske funn fra yngre steinalder og blant annet gravminner fra jernalderen. På Marka finner man også mye dyrkbar jord, åpen fastmark, åpen myr, innmarksbeite, og noe skog (Norsk institutt for bioøkonomi, 2022).

2.1.3 Sørland

Figur 2.6 Sørland. Foto: Privat.

Som nevnt i *kapittel 2.1* er Sørland det eneste stedet som regnes som et tettsted på Værøy (*figur 2.6*). Det er i dette område hvor administrasjonssenteret, dagligvareforretningen, skolen og andre vesentlige funksjoner ligger. Sørlandsvågen ligger også her rett ved sjøen og med god forbindelse til Røssnesvåg. På Sørland finner man fleste parten av boligene på øyen, og det er lokalisert en rekke kulturminner i område. Blant annet er det spor etter bosettinger fra flere tidsepoker, det er også støer, naust, tørkesjå, skipperhus, tufter og statsbrønn (Værøy kommune, ss. 51-52).

Sørland er kjent under navnet Sørværøy. Det var, ifølge statistisk sentralbyrå, 587 innbyggere per 2021 og tettstedet var 1km² i landareal. På Sørland kommer det tydelig frem at Værøy er et fiskevær, med stor grad av fiskeindustri (Thorsnæs, 2022a).

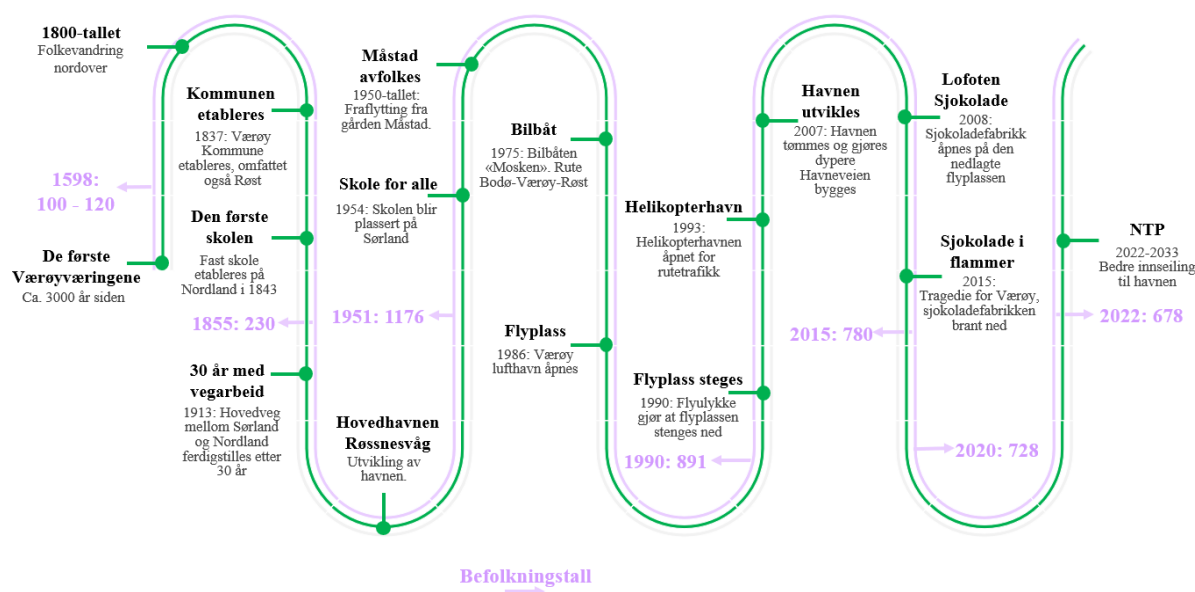
2.1.4 Røssnesvåg

Figur 2.7 Inn mot Røssnesvågen. Foto: Ola Torstensen

Røssnesvåg er det som før i tiden var «gamle handelssentrum». Det er i dag et levende fiskevær, med moderne fiskeribedrifter, og eldre kystkultur (*figur 2.7*). En del av den eldre bygningsmassen er restaurert for å modernisere område, og disse brukes gjerne til overnatting for turister eller til tilreisende innen fiskenæringen. Det er på kulturminnesok.no ikke registret kulturminner i område. I Røssnesvåg er det i hovedsak fiskerinæringen som dominerer med tilhørende båthavn (Røstnesvåg Fiskevær, 2022).

2.2 Historisk utvikling

Figur 2.8 Tidslinje for utviklingen på Værøy.

Figur 2.8 viser en tidslinje over ulike historiske aspekter omhandlende Værøy. Her er det lagt fokus på hvilken utvikling som har vært på øyen. Befolkningstall er inkludert i tidslinjen, for å vise hvordan dette har endret seg over tid. Videre vil det gis en noe nærmere beskrivelse av de forskjellige aspektene.

Den eldste bosetningen på Værøy

Herunder vil man se på de første sporene av menneskelig bosetning på Værøy, og fremover til nyere tid. De første spor etter mennesker på Værøy stammer fra en tid hvor det i Nord-Norge allerede hadde vært mennesker i flere tusen år. Etter den siste istiden da plante- og dyreliv hadde fått levestruktur og isen hadde trukket seg tilbake kom de første menneskene til kysten av Norge. Mens på Værøy var det folketomt på denne tiden (Sørli, 1976a, s. 10). Fra arkeologiske funn kan man fastslå at det var mennesker på Værøy i yngre steinalder, rundt 3000 år siden. De arkeologiske funnene var pilspisser, rester av skiferkniver og «rullesteinshammer», funnene var gjort på Sørland, ved prestegården på Nordland og på Austervågneset. Trolig vil det ha vært tidligere bosettinger på Værøy enn dette, med tanke på at Lofoten og Vesterålen var første områdene i Norge som ble isfrie etter istiden. I tillegg var det nok attraktivt å bosette seg i område da det var tilgang på mye fiske, fugl og andre sjødyr som kunne ernære folk (Værøy kommune, s. 13).

I perioden fra steinalderen til vikingtiden kan man ikke med sikkerhet si noen om bosettingen på Værøy, det kan ha vært ubefolket eller befolket, men det finnes ingen arkeologiske funn

fra denne tiden. Som Dag Sørli skriver i *Øyfolket* – Bind 1 s. 51 om denne perioden «... *skjuler seg i et slør av mystikk*». Det er mer trolig at fra år 700 at det har vært sammenhengende bosetning på øyen, og i middelalderen finner man skriftlige kilder som beretter om livet på Værøy. Fra denne tiden og frem til nyere tid er det kommet stadig flere dokumenter som viser utvikling og endringer på Værøy gjennom tidene (Værøy kommune, s. 14).

Nyere historie

Værøys nyere historie forteller om hvordan utviklingen har foregått, og hva som var førende for at øyen er slik den er i dag. Man kan starte på 1800-tallet, hvor en kan se hvordan blant annet bosetningsmønsteret tok form. På den tiden foregikk det en folkevandring nordover, hvor tilflytterne slo seg til ved havet slik at de kunne drive fiske (Sørli, 1976b, s. 18). Det generelle bosetningsmønsteret på denne tiden var i form av konsentrerte grender eller storgårder. Av fire storgårder var det Sørland som hadde det største antallet oppsittere (les: leilending). Her var det mer jord tilgjengelig, i motsetning til Nordland. Til tross for dette var det Nordland som var øyens senter, da det var her kirken lå og hvor presten bodde (Sørli, 1976b, s. 20). Senere på 1880-tallet var det en stor tilflytting til Værøy, og disse tilflytterne måtte slå seg ned som strandsittere. Dette var personer som bodde ved sjøen og eide hus på en leid tomt, men eide ikke jord (Gundersen, 2020). Strandsitterne fikk drive den jorden som jordeierne selv ikke så på som lønnsomt. Tilflyttingen resulterte i at det ved århundreskifte var 106 bebodde hus på Nordland og Sørland. Dette var starten på det bosetningsmønsteret som er på Værøy i dag.

En av de andre storgårdene på Værøy var Måstad. I likhet med Sørland og Nordland, hadde befolkningstallet økt betydelig på 1800-tallet, til å være en nokså isolert grend. Til tross for veksten ble Måstad den første fraflyttingsgrenden på Værøy. Rundet 1950-tallet var Måstad avfolket. Dette skyltes mangelen på havn og vei, samt at stedet manglet ekspansjonsmuligheter (Sørli, 1976b, s. 21).

I 1837 ble Værøy kommune etablert, og omfattet da også Røst. Røst ble i senere tid utskilt som egen kommune. I 1843 fikk Værøy fast skole, da på Nordland. I senere år var det mye strid om hvor skolen skulle ligge. Nordland eller Sørland. I 1954 ble det fast skole for alle, og denne ble plassert på Sørland. Da man startet med 9-årig skole, var det planer om å samle ungdomsskoleelever fra Værøy, Røst, Moskenes og Flakstad. Skolen skulle plasseres enten

på Flakstad eller Moskenes. Dette ville ført til en svært lang skoleveg for elevene fra Værøy. Folket på Værøy sto samlet om at de ville ha egen ungdomsskole på øyen, slik det i dag er.

Værøy får veger

Skolevegen fra Nordland til Sørland var mye diskutert når det gjaldt striden om skolen. Veggen mellom de to grendene er av Dag Sørli omtalt som en sauesti, som går høyt oppe i fjellsidene og langs kysten (1976b, s. 179). Det var å foretrekke å heller ta båten enn å gå denne farlige vegen. Det var på denne tiden, før 1889, ingen veger på Værøy, og behovet gjorde seg stadig mer gjeldende. I 1884 ble vegstrekningen oppmålt slik at arbeidet kunne starte. Likevel ville det ta omtrent 30 år før vegen ble ferdigstilt. Forklaringen for denne langstrakte prosessen var blant annet økonomi. Det tok tid å få tilstrekkelige bevilgninger fra både stat og kommune. Det var først da statsbidraget ble økt i 1909 at arbeidet skjøt fart (Sørli, 1976b, s. 190). Vegarbeidet fortsatte med tiden, og rundt 1950 var all vegutbygging så å si ferdig på Værøy. Den nyeste vegen som er bygd er Havneveien fra 2008, som ble opparbeidet i tråd med utbedringen av havnen.

Ny hovedhavn

I likhet med vegarbeidet skulle det vise seg å ta mange år før utviklingen av hovedhavnen på Røssnesvåg ble ferdigstilt. Det hele startet med et behov for bedre havneforhold. Båtene ble større, de var med og uten motor samt både antall båter og mannskapet økte. I 1903 kom den første henvendelsen om havneutbygging. Det ble gjort lite de neste årene. Ikke før i 1934 ble arbeidet med å bygge en molo påbegynt, som ble fullført etter 18 år. I senere år har havnen igjen blitt forbedret, i 2007 ble den tømt for så å gjøres dypere.

Bilbåt, flyplass, helikopter og sjokoladefabrikk

Etter både veger og havneutbygging fortsetter utviklingen på Værøy. Denne gangen i form av bilferge. I 1975 kunne hele ni biler fraktes fra Værøy til både Bodø og Røst, med den nye bilbåten «Mosken». I 1990 kom nyfergen «Røst», som kunne romme hele 50 biler. Fergen gikk ruten Bodø-Moskenes-Værøy-Røst (Værøy kommune, 2020, s. 20). Nok en milepæl tok plass da Værøy lufthavn åpnet i 1986, på Nordland. Dessverre holdes ikke flyplassen åpen i mer enn fire år. Bakgrunnen for dette var en grusom flyulykke i 1990, som krevde livet til fem personer (Engerengen L. , 2022). Få år senere blir det etablert helikopterhavn på Værøy. Dette er Norges eneste passasjerrute med helikopter (Engerengen L. , 2022). Heliporten ligger på Tabbisodden på Sørland.

Utviklingen fortsetter på Værøy, denne gang i 2008. Flyplassen får nytt liv som sjokoladefabrikk. I TV-programmet «Der ingen skulle tru at nokon kunne bu» ble sjokoladefabrikken fra Værøy vist. Dette var med på å skape stor nasjonal interesse for stedet. I tillegg til fabrikken ble også andre elementer ved Værøy vist i programmet, som blant annet tradisjonen med ørnefangs og lundefangs ved bruk av lundehund (Måstadhunden). Dessverre ble det nok en gang tragedie for Værøy. I 2015 brant sjokoladefabrikken ned, og ble ikke gjenåpnet (Åsberg, 2015).

Værøys historie viser til en stadig utvikling av øyen, som til tider har tatt lang tid. Utviklingen fortsetter gjennom Nasjonal transportplan, hvor regjeringen vil gjennomføre utbedringer av innseilingen til Værøy (Samferdselsdepartementet, 2021). Dersom historien gjentar seg, kan det muligens ta mange år før dette blir realitet.

2.3 Den skjulte perle i Lofoten

2.3.1 Vær og landskapsformasjoner på Værøy

Værøy har kystklima (maritimt klima), og typisk for denne typen klima er mye vind, kjølige somre og generelt en del nedbør. Men det er relativt stabile temperaturer jevnt over hele året, med milde vintre. (Harstveit, 2019). Trolig stammer navnet Værøy fra klimaet som er på øyen, med storm, vind og mye vær. På øyen kan det også forekomme raske værskift. Men navnet Værøy kan også ha opphav fra andre steder som fiskevær eller fra dyrehold med sauer og vær (Sørli, 1976b, s. 55).

Værøy, den nest minste Lofotkommunen, har storslåtte fjell med lange linjer som buer seg rundt Sørland. Disse blir som en vegg mot havet utenfor. Sørland har et flatt areal, som gjør at fjellveggen rundt gir et spektakulært skue (*figur 2.9*).

Figur 2.9 Det flate landskapet. Foto: Privat

De særegne landskapsformasjonene på Værøy kommer av langvarige geologiske prosesser. Noen av disse prosessene var for eksempel når kontinentalplantene drev fra hverandre i jordens oldtid (540-250 millioner år siden), når landhevingen av Norge skjedde i jordens middeltid (250-62 millioner år siden) men Værøys tinder og topper ble i hovedsak til under istiden som var for 2-3 millioner år siden (Værøy Kommune, 2017).

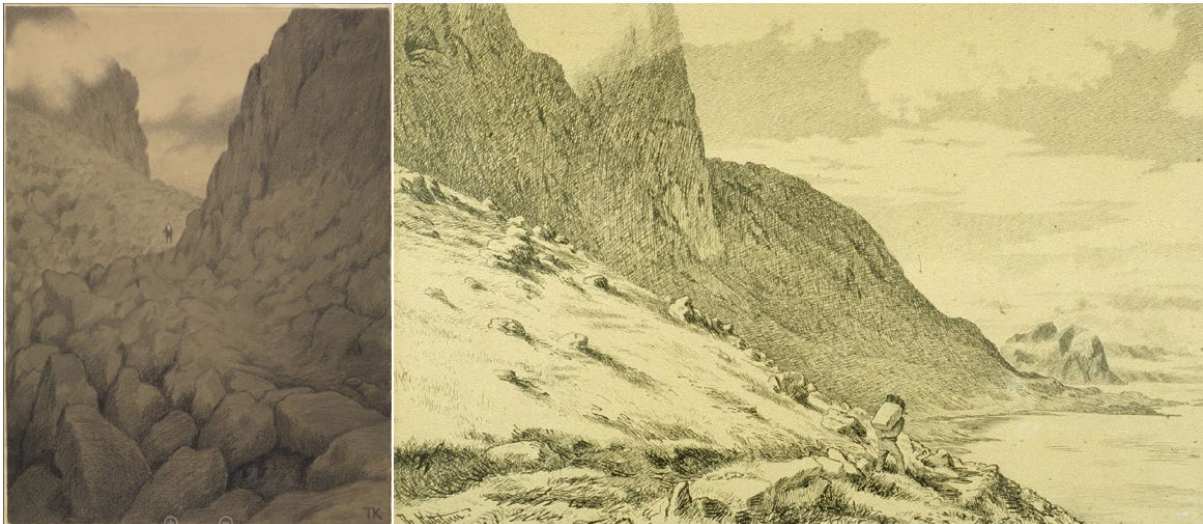
2.3.2 Motivet Værøy

Værøy sitt unike uttrykk har gitt opphav til kunst, og inspirasjon til litteratur. Den norske maleren Karl Erik Harr, har et litografi av «Kapellet på Nord-Værøy» (figur 2.10).

Figur 2.10. Karl Erik Harr, "Kapellet på Nord-Værøy".

Den kjente norske maleren, tegnekunstneren og forfatteren Theodor Kittelsen, har også blitt inspirert av Værøy med tegningene: «Drageberget, Værøy i Lofoten» til venstre i *figur 2.11*, og «On the way to Nordland on Værøy Island» til høyre i *figur 2.11*.

Figur 2.11. T.v.: "Drageberget, Værøy i Lofoten". Theodor Kittelsen ca. 1890. T.h.:»On the way to Nordland on Værøy Island" også av Kittelsen.

Mellom Værøy og Moskenes går det en malstrøm, Moskenesstraumen er denne også kjent som. Moskenesstraumen er en inspirasjonskilde for forfattere som Edgar Allan Poe, Herman Melville, Petter Dass og Jules Verne. De kilder som disse forfatterne baserte sine verk på er endog av eldre kvalitet og dermed har strømmen fått især overdrevet beskrivelse (Store norske leksikon, 2021). Jules Verne skrev følgende om Moskenesstraumen i 1870:

«Mektigere enn Niagara – Malstrøm! Vi er altså kommet til det farligste sted i alle verdens hav – foran norskekysten, der en gigantisk virvelstrøm rev alt som kom innenfor dens rekkevidde ned i dypet ...» (Verne, 1870, s. 155)

Ut fra dette forstår man at Værøy har vært motiv og inspirasjon for ulike forfattere og kunstnere gjennom tidene. Også i dag er Værøy en inspirasjonskilde for flere mennesker. Via ulike sosiale medier som *Instagram* og nettsamfunn for bildedeling som *Pinterest*, kan folk vise eller dele sine bilder og kunstverk. Hvis man søker på emneknaggen *#Værøy* på Instagram finner man naturskjønne bilder fra Værøy. Om man søker på *Værøy* på *Pinterest*, er det likeledes mye vakre bilder av storslått natur fra øyen. I den digitale hverdagen man lever

i, vil mange fotografier deles på slike medier (figur 2.12).

Figur 2.12 Utklipp av kunst fra Pinterest og Instagram.

2.4 Værøy, et levende fiskersamfunn

Gjennom tidene har fiskeri og fiskenæringen vært en livsåre for Værøy. Denne næringen kan kalles hjørnesteinsnæringen for dette kystsamfunnet. En slik hjørnesteinsnæring er avgjørende for sysselsettingen og videre utvikling av lokalsamfunnet (Store norske leksikon, 2021). Uten fiskenæringen, og all aktivitet knyttet til denne, ville det trolig vært langt færre som bosatte seg og arbeidet ute i havgapet på Værøy. Med sine mange fiskehjeller er tørrfisk den viktigste eksportvaren Værøy har, og denne er også en av faktorene til at Værøy er vennsby med Venezia (Værøy, 2022).

Værøy er i dag anerkjent for fiskenæringen sin i Norge, og det meste dreier seg om fiske. Det er Norges syvende største fiskerikommune målt i mengden fisk som produseres og Nordland fylkes største. Det ligger mange fiskeribedrifter rundt havnen på Værøy. Denne havnen ble fornyet og ferdig i 2008, noe som gjorde at fiskeaktiviteten kunne øke. I tillegg til dette ble det bestemt at en ny sjøkabel med strøm skulle stå ferdig i 2009. Dette vil også kunne bidra til mer sikker strøm, og dermed økt produksjonskapasitet (Berntsen, 2022).

I 2010 ble det på Værøy dratt i land fisk for en verdi av 300 000kr per innbygger i kommunen. Det er i hovedsak Værøy-fiskere som leverer fangsten av fisk, men i Lofotsesongen er det også et innslag av fremmedbåter som leverer fisk til kommunen. Det er ikke bare i Lofotsesongen det fiskes, de fleste av fiskerne på Værøy belager seg på å fiske

ulike slag fisk til årets ulike sesonger. Mellom 1990-2010 måtte de små fiskebåtene dra langt ut i havet for å få fangst, helt ut til 12-milsgrensen. Denne grensen angir territorialgrensene hvor Norge har full suverenitet, og befinner seg 22 224 meter eller 12 nautiske mil utenfor grunnlinjene ved alle Norges landområder og øyer (Kartverket, 2021). Men etter 2010 har skreien kommet tilbake til områdene nærmere Værøy, og fiskebåtene har ikke lengre like lang gangtid som tiåret før (Kystnære fiskerier utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja, 2012, s. 73).

Fiskeriene som ligger på Værøy i dag er mange, og det er flere andre fiskerirelaterte bedrifter som vokser ut av fiskerinæringene. Herunder kommer en tabell som viser en oversikt over disse fiskeribedriftene:

Tabell 1 Oversikt over fiskerinæringer

Fiskeri	
1	Lofoten Viking AS
2	Lofottorsk AS
3	Astrup Lofoten AS
4	Lofoten Biomarine AS
5	Fagertun Export – Tor Fagertun AS
6	Brødrene Berg AS
7	Værøy Fryselager AS
8	Sjybrygga Fiskecamp
9	Brødrene Andreassen Værøy AS
10	Værøy Isanlegg AS
11	Sørvik Fisk AS
	Berg Havfiske AS
	Brødrene Hardy AS
	Bensvik Fisk AS

Tabell 1 viser bedriftene som er innenfor fiskerinæringen. De fleste bedriftene har oppført besøksadresse, og disse er representert i kartet (*figur 2.13*). De resterende bedriftene har ingen adresse, og er derfor ikke tatt med i kartet. I tillegg til fiskeribedriftene bruker også andre bedrifter mulighetene ved havnen til sin fordel, her kan det være snakk om overnatting i tidligere tomme rorbuer, eller utleie av kajakk eller annet vannaktivitetsutstyr.

Figur 2.13 Fiskeri langs havnen

Den nye nasjonale transportplanen fra 2021, har satt av 400 millioner til enda forbedring av Værøy havn, dette vil kunne bidra til mulighet for mer utvikling og sysselsetting i havnen og på Værøy. Havnen og fiskerinæringen er grunnlaget for videre liv i kommunen, denne primærnæringen skaper arbeidsplasser og rom for utvikling i dette kystsamfunnet.

Kapittel 3

Metode

Dokumentstudier

Stedsanalyse

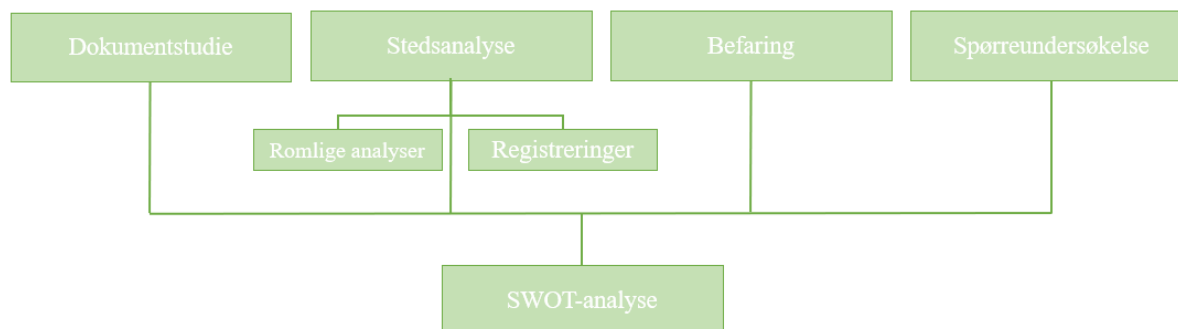
Befaring

Spørreundersøkelse

SWOT-Analyse

3. Metode

Herunder vil de valgte metodene for denne oppgaven beskrives. Metodene vil samlet danne grunnlaget for denne mulighetsstudien, og vil bidra til å svare på oppgavens problemstilling. Oppgavens metoder er både innholdsrike og omfattende, som er nødvendig for å skape et best mulig kunnskapsgrunnlag.

Figur 3.1 Oppbygning av valgte metoder

Figur 3.1 viser oppgavens valgte metoder, som er en kombinasjon av kvantitative og kvalitative metoder, dette resulterer i en metodetriangulering (Grønmo, Store norske leksikon, 2021). De kvantitative metodene kategoriseres ved at de uttrykkes i form av rene tall eller andre mengdeenheter. De data som ikke uttrykkes på denne måten, er kvalitative (Grønmo, 2004, s. 123).

3.1 Dokumentstudier

Dokumentstudier vil bli anvendt i denne oppgaven. Dette er en metode som går ut på å ta i bruk eksisterende forskning og teori for å anskaffe informasjon om bestemte tema. Informasjonen man anskaffer seg kalles gjerne sekundær-data, og benyttes i tillegg til andre metoder (Andersen, 2020).

For denne oppgaven vil dokumenter som blant annet føringer og retningslinjer på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå gjennomgås, for å se på hva som gjør seg gjeldende for det aktuelle studieområdet. Gjennomgang av lover og forskrifter vil være noe relevant for dokumentstudiet.

3.2 Stedsanalyser

For å skape et helhetlig bilde av situasjonen på Værøy, skal det gjennomføres en stedsanalyse. Hovedvekten av stedsanalysen vil være for områdene Sørland, Røssnesvåg og Marka. Nordland vil kun bli inkludert for Space Syntax og noen av registreringene. Stedsanalysen vil utgjøre en stor del av kunnskapsgrunnlaget for studiet, og bestå av en rekke analyser samt diverse registreringer. I Miljøverndepartementets veileder «*Stedsanalyse – innhold og gjennomføring*» (1993) er stedsanalyse definert som en «*systematisering av kunnskap for å forstå stedets historie, situasjon og framtidsmuligheter*». Videre i veilederen står det at en stedsanalyse gir «*grunnlag for å forstå stedets forutsetninger og muligheter, for å diskutere tiltak og fremtidsbilder og for å fatte beslutninger*». For å kunne ta endelige avgjørelser og beslutninger må man vanligvis basere disse på et enda bredere kunnskapsgrunnlag enn hva en stedsanalyse gir. Den vil derfor bli et supplement til de andre metodene for denne studien, før man tar endelige avgjørelser eller kommer med forslag til videre utvikling. Noen av analysene vil spille en viktigere rolle for å kunne svare på oppgavens problemstilling, mens andre blir som et supplement. Samlet sett vil de gi et klart inntrykk over hvilke kvaliteter som er eller ikke er til stede på Værøy.

Aktuelle analysemetodene som benyttes velges ut ifra hva som er viktigst for å skape forståelse av stedet, og som vil være aktuell for studies problemstilling. Det vil derfor være meget sentralt å se nærmere på tema som blant annet bebyggelsens organisering og kommunikasjonslinjene som denne defineres av. Med kommunikasjonslinjer menes veger og gater som har vært avgjørende for stedets utvikling (Miljøverndepartementet, 1993, s. 12). Kvalitativ stedsanalyse vil også være relevant for studiet, da denne har som mål å kartlegge det som foreligger (Miljøverndepartementet, 1993, s. 26). *Figur 3.2* viser de analysemetodene og registreringer som vil bli benyttet for denne studien.

Analyser
Space Syntax
Konstituerte gater
Tetthet av innganger
Synlighet av innganger
Topologisk dybde
To-stepsanalyse
Gatebruk
Funksjonsblanding – MXI
Bebyggelsestetthet
Kevin Lynch
Gatestruktur
Registreringer
Turistfasiliteter
Uteoppholdsareal
Attraksjoner og samlingspunkt
Daglige og ikke-daglige funksjoner

Figur 3.2 Aktuelle analyser og registreringer

Sammen med en generell beskrivelse av resultatet av den aktuelle analysen og registrering, vil det også følge med en gradering. Denne vil enten være satt til «Høy», «Medium» eller «Lav», basert på hvor stor grad av vurderingsformen som er til stede. For å få graderingen «Høy» må analysen representere en høy grad av vurderingsformen. Gradering «Medium» tilsier at det er en tilstrekkelig eller viss grad av vurderingsformen til stede for den aktuelle analysen. Gradering «Lav» tilsier at det er liten grad av vurderingsformer til stede. Tabellen vist i figur 3.3 vil bli benyttet for hver analysemetode, og som i resultatdelen vil oppsummeres for å kunne gi en tydelig indikasjon over den dagsaktuelle situasjonen. Basert på dette kan man komme med tiltak for enten å vedlikeholde eller øke graden av vurderingsformen.

Høy	
Medium	
Lav	

Figur 3.3 Tabell for gardering av analyser

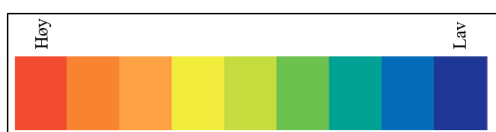
3.2.1 Romlige analyser

3.2.1.1 Space Syntax

Space Syntax er en metode som ble utformet av Bill Hillier på 1970-tallet, og er en metode for å analysere romlige forhold. Metoden innebærer ulike teknikker som kan benyttes individuelt eller i kombinasjon med hverandre. Metoden går ut på å kalkulere konfigurative romlige forhold i et bebygd miljø, ved å demonstrere bygninger og bebyggelsens roller i sosiale relasjoner.

Bill Hillier viser til fire ulike elementer ved Space Syntax metoden; 1) de aktuelle romlige enhetene er avklart og godt definert. 2) Metodens flere teknikker benyttes for å analysere hvordan en gate henger sammen med andre gater i et bygd miljø, ved å analysere byer som nettverk av rom dannet av plassering, gruppering og orientering av bygninger. 3) Space Syntax består av ulike metoder for å observere hvordan nettverk av rom forholder seg til funksjonelle mønstre som for eksempel hvordan kjøretøy og fotgjengere beveger seg gjennom byen. 4) Forskningsresultater ved bruk av metoden har ført til nye teorier og forståelse av hvordan byer er konstituert romlig som en effekt av sosiale, økonomiske og kognitive faktorer, og hvordan byrommet på sin side fungerer som en generasjonskraft for samfunns- og økonomiske aktiviteter og kognitive faktorer (van Nes & Yamu, *Introduction to Space Syntax in Urban Studies*, 2021, s. vii).

Selve metoden består av å utforme digitale modeller av en by, gate eller bydels nettverk ved å bruke aksiale linjer og nodes i programvaren Depthmap. Kategoriseringen i Depthmap er vist i figur 3.4 en fargeskala som viser fra lav (blå) til høy (rød) verdi.

Figur 3.4 Fargeskala brukt i Depthmap.

For denne oppgaven ble det opprettet et aksial-kart over vegnettet for Værøy i programvaren QGIS. Dette ble gjort i tråd med reglene beskrevet i «*Introduction to Space Syntax in Urban Studies*» (van Nes & Yamu, 2021, ss. 37-38).

Det være mest sentralt å kun se på global integrasjon og choice-analyse. Dette er fordi Værøy er et mindre tettsted med få vegger, så disse vil gi en mer presis visning av stedet. Space Syntax som metode har en svakhet med seg, og det er at den ikke tar hensyn til høydekurver,

likeledes vil dette ha mindre betydning på Værøy, da mye av område hvor vegnettet ligger er flatt.

En global integrasjons analyse vil være et mål på avstanden mellom et hvilket som helst mål til et annet i det gitte nettverket, også kalt «to-movement». Det er i denne analysen en høy radius, mens det i en lokal integrasjon ville vært en lav radius, i denne oppgaven vil det ikke tas hensyn til sist nevnte. Global integrasjon har som hensikt å lokalisere viktige gater i nettverket, gjerne den gaten som har færrest retningsendringer og som når flest andre gater. Områdene som denne integrasjonen viser, er gjerne mest egnet for lokalsentre (van Nes & Yamu, 2021, s. 46).

Global choice analyse er også kalt «through-movement», denne analysen viser sannsynligheten for kortest mulig vegvalg gjennom vegsystemet. Som for global integrasjonsanalyse er det også en lokal choice analyse som ikke vil anvendes i oppgaven, men nevnes her for å vise til at den finnes. Global choice analyse kan brukes for å finne ut hvor hovedåren for trafikk er, og dermed den mest anvendte gjennomfartsåren for nettverket (van Nes & Yamu, 2021, s. 66).

3.2.1.2 Konstituerte gater

Denne metoden kalles «Constitutedness and unconstitutedness of streets» på engelsk, og det finnes ingen god norsk oversettelse til dette. Derfor bruker man videre «konstituert og ikke-konstituerte gater» i teksten.

For å kunne si noe om hvorvidt en gate er konstituert eller ikke-konstituert må man undersøke om bygninger har innganger direkte tilknyttet gaten. Man kan si at en gate er konstituert av en inngang. Dersom en gate bestående av en bygning, hvor inngangen er direkte tilknyttet gaten er den konstituert. Dersom gaten ikke har noen bygninger eller bygninger som ikke har innganger direkte tilknyttet gaten er den ikke-konstituert. Det samme gjelder dersom det er hindringer foran inngangene som for eksempel hekker eller gjerder, eller dersom inngangene er på siden av bygningen (van Nes & López, 2010, s. 303).

Figur 3.5 viser eksempler for konstituert og ikke-konstituert gater for Værøy. Det er i denne analysen tatt utgangspunkt i at dersom man lett kan se inngangen fra vegen, er den å regne som konstituert. Flere bygninger kan ligge noe lenger unna vegen, men de har likevel en tydelig inngang. For gater hvor dette ikke er tilfelle, er de å regne som ikke-konstituert. Hensikten med denne analysen er å se på forholdet mellom bygninger med sine tilhørende innganger, og hvordan de forholder seg til gaten utenfor (van Nes & Yamu, 2021, s. 117).

Figur 3.5 Venstre: Ikke-konstituert, ingen synlig inngang fra veien. Høyre: Konstituert gate, inngangen er synlig og rettet mot veien. Foto: Privat

Analysen er gjennomført ved å bruke Google Street View, supplert med bilder tatt fra befarings. Gitt at Street View bildene er fra 2010, kan dette medføre en feilkilde for analysen.

3.2.1.3 Tetthet av innganger

Tetthet av innganger er en mikroskala analyse hvor man registrerer hvor mange innganger som er direkte tilknyttet en gitt gatestrekning (van Nes & López, 2010, s. 302).

Analysen er gjennomført med bruk av google Street View, i kombinasjon med bilder tatt på befarings. Det er bare registrert innganger dersom det er både vindu og inngangsdør. Dersom det bare er en dør eller bare vindu, eller inngang til garasje eller lager blir det ikke registrert. Dette er illustrert i figur 3.6. Det er lagt opp til at dersom det er mellom to til fem hus tett med innganger og vindu, vil dette gi medium tetthet, mens fem og høyere vil gi høy tetthet. Høy tetthet markeres med røde linjer i kartet, medium med grønn og lav med blå.

Figur 3.6 Tetthet av innganger. Venstre: Viser hvordan både inngangsdør og vinduer peker ut mot gaten. Høyre: Viser brannstasjon med garasjedører uten inngangsdør.

3.2.1.4 Synlighet av innganger

Synlighet av innganger er en mikroskala analyse hvor man registrerer graden av synlighet langs en gate (figur 3.7). Dette gjøres ved å se på hvordan inngangsdører og vinduer på bakkeplan, er lokalisert i forhold til hverandre på tvers av et gatesegment. Tettheten av inngangsdører og vinduer kan, til en viss grad, si noe om graden av livligheten i gaten. Det er også slik at gater som har et høyere antall inngangsdører og vinduer, er å oppfatte som tryggere å ferdes gjennom på nattestid (van Nes & Yamu, 2021, s. 119).

Analysen er gjennomført i QGIS, hvor det er benyttet tre kategorier.

0 % - Markert med grønn linje i kartet. Representerer at det er ingen grad av synlighet langs gaten.

50 % - Markert med gul linje i kartet. Representerer at både inngangsdør og vindu er lokalisert mot vegen, på den ene siden.

100 % - Markert med rød linje i kartet. Representerer at både inngangsdør og vindu er lokalisert mot vegen, på begge sider.

Figur 3.7 100 % Synlighet av innganger for denne vegstrekningen.

Google Street View er benyttet for å gjennomføre registreringen, i tillegg til befarings.

3.2.1.5 Topologisk dybde

Topologisk dybde er en analyse for å illustrere forholdet mellom privat og offentlig sted. Det er ofte slik at det finnes semi-offentlige eller semi-private rom mellom det private arealet innenfor en bygning og det offentlige rommet på gaten (van Nes & Yamu, 2021, s. 122). Måten man registrerer dette på er ved å telle antall semi-private og semi-offentlige rom, mellom det private og det offentlige rommet man undersøker. Hvis en inngang er direkte tilknyttet den offentlige gaten, uten noen semi-rom mellom, er den topologiske dybden 0. Dersom det er en liten hage foran inngangen blir den topologiske dybden 1. Dersom inngangen ligger på siden av bygget, øker antall steg. Slik fortsetter det avhengig av hvor

mange semi-rom det er mellom det private og det offentlige. Analysen vil gi et inntrykk av hvilke områder som er å anse som mer urbane.

I denne oppgaven er det lagt opp til tre kategorier for registrering. 0 steg, markert med blå linje i kartet. 1 steg, markert med oransje linjer i kartet. Siste kategori er 2-5 steg markert med gule linjer i kartet.

3.2.1.6 To-stegsanalyse

En to-stegsanalyse går ut på å registrere antall retningsendringer, fra en gitt hovedgate. Analysen viser graden av tilgjengelighet til de omkringliggende nabolagene (van Nes & Yamu, 2021, s. 41). Analysen gjennomføres ved å velge ut en hovedveg, denne defineres som «Steg 0». Det neste steget vil inkludere alle veger som har en direkte tilknytning til hovedvegen. Disse vegene vil markeres med en annen farge enn hovedvegen, og defineres som «Steg 1». Det tredje og siste steget, vil være de veger som er tilknyttet til vegene i «Steg 1». Disse markeres i en ny farge, og defineres som «Steg 2».

For denne oppgaven er «Steg 0», altså hovedvegen, valgt til å være vegforbindelsen fra fergeleie til helikopterplassen. Valget falt på denne vegen som hovedvegen da den har direkte tilknytning til øyens to innfartsårer, herunder ferge og helikopter. Denne vil markeres i kartet med en rød linje. «Steg 1» markeres med grønne linjer i kartet, og «Steg 2» med blå linjer i kartet.

3.2.1.7 Gatebruk

For å kunne si noe om de ulike gaters bruksområde, blir det benyttet en analysemetode utarbeidet av Job van Eldijk (Eldijk, 2014). Analysen går ut på å dele gaten inn i ulike kategorier, basert på hvem som er brukerne av gaten. Han deler gatene inn i fire ulike kategorier; (a) gater som kun er tilgjengelig for gående og syklende, (b) balansert bruk av både kjøretøy, gående og syklende, (c) bildominerte gater med fortau på begge sider og (d) gater som kun er tilgjengelige for kjøretøy.

For at denne analyse-metoden skal være relevant for Værøy må den justeres, i den forstand at definisjonen av de ulike kategoriene endres. Dette gjøres på bakgrunn av at Værøy er et lite tettsted, og har en standard på vegene som er i stor kontrast til de man finner i storbyer som for eksempel Bergen. Et eksempel på dette er hovedvegen på Værøy, som er en tofeltsveg uten midtlinje og uten fortau. Det som på disse vegene kan minne om et fortau er vegenes vegskulder (kantlinjen). I tillegg er det variasjoner i vegenes bredde. På bakgrunn av dette skilles det mellom tre kategorier:

- (a) Gang- og sykkelveg: Grønn linje. Representerer veger som kun er ment for fotgjengere og syklende. Inkludert i denne kategorien er også flere turstier på åpen fastmark.
- (b) Veg med kantlinje: Oransje linje. Denne kategorien inkluderer veger hvor det er noe markert kantlinje, de er noe bredere og de oppleves som noe tryggere for myke trafikanter enn for «kun bil»-vegene.
- (c) Kun bil: Rød linje. Denne kategorien representerer veger hvor kjøretøy har mest plass, vegen er smalere og hvor det ikke er markert kantlinje.

Analysen gjennomføres ved å benytte Google Street View i kombinasjon med bilder tatt fra befarings. Det som skiller her er at kantlinjene er mer synlig i bildene fra Street View enn hvordan de er i dag, dette skyldes gjerne dårlig vedlikehold av vegene. Dette er illustrert i *figur 3.8*.

Figur 3.8 Venstre: Viser veg som tilhører kategori c (kun bil). Høyre: Veg i kategori b (Veg med kantlinje), hvor det øverste bilde viser hvordan vegen ser ut i dag. Det nederste viser vegen i 2010, hvor kantlinjene er helt tydelig.

3.2.1.8 Funksjonsblanding (MXI)

Funksjonsblanding, også kjent som MXI er en kvantitativ tilnærming, utarbeidet av Joost van der Hoek. MXI står for «Mixed-Use Index», og benyttes for å skille mellom monofunksjonalitet og multifunksjonalitet for et bestemt område. Det deles inn i tre kategorier av funksjoner; bolig, arbeidsplasser og fasiliteter. Dersom et område består av bare

en funksjon, defineres det som et monofunksjonelt område. Består områder av alle tre funksjonene defineres det som multifunksjonelt (van Nes & Yamu, 2021, s. 10).

Funksjonen bolig vil være alt fra enebolig, rekkehus, leiligheter og hytter. Arbeidsplasser er kontorer, fabrikker eller industriområder. Fasiliteter inkluderer butikker, skoler, fritidssteder samt parkeringsplasser med tilhørende toalett.

Når det gjelder butikker og caféer vil disse registreres som multifunksjonelle områder. Dette er fordi slike fasiliteter er steder hvor folk oppholder seg, det er arbeidsplasser og et sted hvor man gjerne handler. Det vil derfor være fire ulike kategorier i analysen:

Gul: Fasiliteter.

Rød: Bolig.

Blå: Arbeidsplasser.

Rosa: Multifunksjonalitet.

3.2.1.9 Bebyggelsestetthet

Bebyggelsestetthet er en analyse for å kvantifisere bygningstetthet og bygningsform i en og samme analyse. Denne analysemetoden ble først introdusert av Johan Rådberg (1996), men er i senere tid bedre kjent som SpaceMatrix. Analysen baserer seg på en matrise hvor man deler bebyggelsestetthet og bygningsform inn i ulike kategorier.

I kategorien bebyggelsestetthet deler man videre inn i; «Lav», «Medium» og «Høy». Disse underkategoriene er basert på antall etasjer. Kategorien bygningsform er delt inn i; «punkt», «stripe» og «blokk» (van Nes & Yamu, 2021, s. 8). Basert på denne informasjonen kan man definere et bygg ut ifra 9 ulike kategorier. Eksempelvis vil en enebolig med to etasjer falle inn under kategorien «Lav-punkt». Hver av de 9 ulike kategoriene markeres med forskjellige farger.

3.2.1.10 Kevin Lynch

I boken *The Image of the City* (1960) introduserer Kevin Lynch en metode for å analysere en by, med å ta utgangspunkt i forholdet mellom brukerne og gjenstandene i byen. Metoden skiller mellom fem ulike elementer; stier, kanter, distrikter, knutepunkt og landemerker.

Lynch definerer stier som kanaler man beveger seg gjennom. Kanter er lineære elementer som ikke defineres som stier. Distrikter er deler av byen som har en to-dimensjonal utstrekning, og som gjenkjennes av sin bestemte karakteristikk. Knutepunkt er punkter i en by som observatøren kan tre inn i. Dette kan være blant annet veikryss, steder hvor det skjer

pauser i transporten eller steder hvor det skjer et umiddelbart skifte fra en struktur til en annen. Landemerker er også punkter, men i motsetning til knutepunkt er dette fysiske objekter som kan lett defineres. Det være seg bygninger, fjell eller statuer. Noen landemerker er lett å observere fra ulike kanter og avstander, som for eksempel et fjell eller toppen av en bygning. Andre landemerker vil være mer lokale, og dermed bare synlig fra bestemte steder (Lynch, 1960, s. 41).

Ved å registrere disse fem elementene, ender man opp med et såkalt observasjonskart, som er med på å identifisere byområdet.

Metoden har en svakhet, i den forstand at den ikke skiller mellom hvordan man skal tolke de ulike elementene. For eksempel kan en person definere en ringveg som en sti, mens en annen person kan definere den som en kant. Dette gjør at observasjonskart over samme by kan variere for ulike observatører (van Nes & Yamu, 2021, s. 14).

For denne oppgaven er sti definert som den delen av hovedvegen som antas til å være mest brukt, både av gående og kjørende. Denne delstrekningen forbinder butikker, kirken og andre daglige funksjoner.

3.2.1.11 Gatestruktur

For å kunne illustrere oppbyggingen av vegnettet på Værøy, er det utarbeidet en analyse over gatestruktur. Denne analysen skiller mellom «blindveg» og «sammenhengende veg».

Analysen viser også på en ryddig måte hvilke veger som har tilknytning til sjø, da disse hovedsakelig er blindveger.

Blindveger er de vegene som kun kan forlates gjennom innkjørselen. I motsetning til sammenhengende veger, hvor man kan gjøre flere retningsendringer og hvor det er rom for gjennomgangstrafikk. Analysen vil belyse hvilke veger som har potensiale til å utvides, slik at man kan skape flere sammenhengende veger. Dette kan øke tilgjengeligheten for et område.

3.2.2 Registreringer

I tillegg til analysene nevnt over, vil det også bli presentert flere kart over enkeltemner. Dette er registreringer over blant annet «Turistfasiliteter», «Uteoppholdsareal», «Attraksjoner og samlingspunkt» og «Daglige og ikke-daglige funksjoner». Datainnsamling for disse registreringene er gjort ved å benytte Google Maps, turistinformasjon, befaring og andre lokale kilder. Registreringene gjøres for å få en oversikt over hvilke kvaliteter Værøy har, og for å belyse dagens situasjon.

I tillegg til de overnevnte registreringene er det produsert kart basert på informasjon hentet fra NIBIO (*Gårdskart.no*), kalt «Arealtyper». Dette kartet viser de ulike arealtypene man finner på Værøy. Hovedsakelig består øyen av ulike former for åpen fastmark, samt en større mengde innmarksbeite. I tillegg til arealtyper, er det viktig å få fram Værøy som et kystsamfunn. Havet og havnen er viktige faktorer som definerer Værøy. Det vil derfor vises kart over havdypet omkring øyen.

3.3 Befaring

Metoden befaring deles inn i kategoriene observasjon, sammenligning og registreringer, som sammen og hver for seg vil spille viktige roller i det videre arbeidet. I tillegg ble det gjennomført spørreundersøkelser som en del av befaringen (våren 2022), *kapittel 3.4 Spørreundersøkelse* går nærmere innpå gjennomføringen av dette. Det er gjennomført to befaringer. Første befaring til Værøy var høsten 2021, denne befaringen gav grunnleggende førsteinntrykk og det ble gjort enkle observasjoner. Den siste befaringen var i mars 2022, som vil være hoved befaringen, i tillegg til å dra til Værøy, ble andre steder i Lofoten besøkt. Blant annet Å, Moskenes, Henningsvær og Svolvær.

Første befaring var i et tidlig stadium, altså før oppgaveskriving var startet. Denne besto både av et generelt førsteinntrykk av øyen, møte med ansatte i Værøy kommune og en bedre forståelse av stedets utfordringer. Dette resulterte i tema for oppgavens problemstilling, omhandlende kvaliteter som skaper aktivitet, utvikling og som på et lengre sikt muligens kan bidra til å redusere fraflytting.

Med problemstillingen som utgangspunkt var målet for den andre befaringen å innhente informasjon til det videre arbeidet. Observasjonsmetoden ble derfor benyttet, en tilnærming av en ikke-deltakende observasjon. Denne metoden forutsetter at man har en plan for hva man skal finne ut mer om (Melvær, 2015). I dette tilfellet var planen i form av en sjekklister

over hva man finner på stedet, hvem man ser og hva som skjer. *Figur 3.9* viser hvordan sjekklisten er utformet, med de ulike elementene man ønsket å se nærmere på.

Funksjon – Hva er her		
	Værøy	Lofoten
Apotek		
Restaurant		
Uteoppholdsareal		
Skole		
Butikk		
Café		
Pub		
Fritidsaktivitet		
Kulturtilbud		
Overnatting		
Turisttilbud		
Offentlig toalett		
Camping		
Bebyggelse		
Veg-kvalitet		
Informasjon		
Annet		
Observasjon – Hvem er her		
Hvem ser man		
Hvor oppholder de seg		
Hvilke framkomstmiddel brukes		
Observasjon – Hva skjer her		
Opplevelsen av stedet		

Figur 3.9 Sjekkliste til befarings

Observasjon ble gjennomført ved å bevege seg gjennom stedet, som er motstridende med den ikke-deltakende metoden, hvor man gjerne oppholder seg på samme sted over en lengre periode. Gitt at forskningsområdet er et nokså stort sted, var det nødvendig å observere mens man var i bevegelse.

Observasjonsmetoden ble benyttet både for Værøy og andre steder i Lofoten. Informasjonen innhentet fra sjekklistene kan dermed benyttes som sammenligningsgrunnlag. Målet med denne delen av befaringsen var å kunne avklare hvilke tilbud Værøy har eller ikke har, i motsetning til resten av Lofoten. Hvorfor velger for eksempel turister å dra eller ikke dra til Værøy? Hvilke tilbud har man som innbygger på de ulike stedene?

I forkant av den andre befaringsen var det gjennomført en rekke stedsanalyser, som baserte seg på kunnskap fra den første befaringsen samt bruk av Google StreetView. Det var derfor behov for en kontroll av disse, samt å fotografere ulike elementer for å illustrere valg tatt i stedsanalysene. Registreringer som ble gjort var blant annet av stedene sine ulike tilbud,

opparbeidede rekreasjonsområder (benker/sitteplasser mm.), næring(er) samt stedsutforming og bygningsstruktur.

3.4 Spørreundersøkelse

Ifølge Ottar Hellevik er det i samfunnsvitenskapene, spørreundersøkelser som er den mest brukte metode for datainnsamling (Hellevik, 2015). For kvantitative spørreundersøkelser stilles de samme spørsmålene til en større gruppe personer, disse kalles respondenter. Spørsmålene har ofte faste svaralternativer som respondentene velger mellom.

Ved utforming av spørsmålene til undersøkelsen er det viktig at man benytter lett forståelige ord og en enkel språkføring, samt å unngå å bruke flertydelige uttrykk som kan tolkes ulikt. Spørsmålene bør ikke være utformet slik at det er økt sjans for et bestemt svar, altså at de er ledende. Spørsmål gjøres ledende ved at de inneholder positivt eller negativt følelseladete ord, eller ved at de inneholder informasjon som går i en bestemt retning. Dersom man ønsker å teste effekten av ledende formuleringen, kan man benytte seg av ledende spørsmål (Hellevik, 2002, s. 144).

For denne oppgaven vil det gjennomføres to forskjellige spørreundersøkelser. Den ene vil være aktuell for alle kommunens innbyggere, mens den andre vil være for skoleelever i 9. og 10. trinn ved Værøy skole. Førstnevnte vil inneholde spørsmål som skal bidra til å belyse hva innbyggerne mener om Værøy, samt deres interesser og ønsker til videre utvikling av øyen. Det vil i denne undersøkelsen bli utformet en rekke påstander, altså såkalte ledende formuleringer, som respondentene skal si seg enig eller uenig med. Dette gjøres for å få bekrefte eller avkrefte de påstander man har angående dagens situasjon av Værøy. Undersøkelsen vil gjennomføres digitalt, gjennom SurveyXact. For å informere om gjennomføring av undersøkelsen vil det legges ut et innlegg på en Facebook-gruppe mye brukt av Værøys innbyggere, kalt «Oppslagstavla på Værøy». I tillegg til plakat ved den lokale matvarebutikken.

Undersøkelsen til skoleelevene vil omhandle hva de unge på øyen ser på som viktige faktorer for at Værøy skal være et godt sted å bo. Hvilke kvaliteter har de, og hvilke kvaliteter skulle de ønske at de hadde. Denne vil i likhet med den første undersøkelsen, gjennomføres via SurveyXact. I tillegg til den generelle spørreundersøkelsen vil det gjennomføres en kartøvelse, hvor elevene vil få mulighet til å tegne fritt i kartet. Målet med denne øvelsen er at de får markert de områdene på øyen som de liker, ikke liker og områder de ønsker forbedret.

Denne øvelsen er inspirert av den kjente metoden «Barnetråkk», men vil ikke være i like stor skala som et reelt barnetråkk er.

Resultatene fra undersøkelsene vil legge føringer for det videre arbeidet. Medvirkning skal spille en viktig rolle, og som planleggere er det sentralt at innbyggernes meninger og innspill hensyntas. I tillegg må resultatene sees i sammenheng med resultat fra de andre metodene som benyttes.

3.5 SWOT-Analyse

Forkortelsen SWOT står for Strengths, Weaknesses, Opportunities og Threats. Metoden går ut på å identifisere og forstå hva som er en bedrift, eller steds, sterke og svake sider, samt hva som er dets muligheter og trusler (Vikøren & Pihl, 2022). Analysen benyttes for å skaffe en oversikt over en gitt situasjon, og kan gjerne kalles en situasjonsanalyse.

For denne oppgaven skal det gjennomføres en SWOT-analyse som baserer seg på resultatene fra de overnevnte metodene sammen med utfordringer og muligheter som er for Værøy. SWOT-analysen vil med andre ord basere seg på eksterne (muligheter og trusler) og interne (stryker og svakheter) elementer som påvirker Værøy i dag.

Kapittel 4

Litteraturstudier

Teoretisk bakgrunn

Fraflytting

Tettsted, attraktivitet og tilknytning

Medvirkning

4. Litteraturstudier

4.1 Bærekraftig utvikling

Begrepet «*bærekraftig utvikling*» ble for første gang brukt i sluttrapporten «Vår felles framtid» til Brundtlandkommisjonen i 1987, da i sammenheng med opprettelsen av Verdenskommisjonen for miljø og utvikling i 1983. En måte å definere begrepet på er: «*Bærekraftig utvikling er en utvikling som tilfredsstillter dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstillte sine behov*» (Store norske leksikon, 2021).

For å kunne overholde bærekraftig utvikling i samfunnet så dannet de forente nasjoner (FN) en rekke bærekraftsmål i 2015. Disse skulle være en felles målsetting for medlemsland og sivilsamfunnet frem mot 2030. FNs tusenårsmål fra 2000, ble med dette avløst med bærekraftsmål som gjaldt alle medlemsland og ikke bare utviklingsland. Bærekraftsmålene består av 17 hovedmål med 169 delmål (figur 4.1). Disse målene gjør at man må ha en helhetlig tilnærming for både global, regional og nasjonal utvikling (Store norske leksikon, 2021).

Figur 4.1. FNs bærekraftsmål.

For å gjøre verden mer bærekraftig så må det arbeides på tre områder: klima og miljø økonomi og sosiale forhold. Dette er gjerne kjent som de tre dimensjonene innenfor bærekraftig utvikling, og sammenhengene mellom de tre vil være med å avgjøre om noe kan defineres som bærekraftig. Det kan i praksis oppstå dilemmaer og utfordringer mellom de tre dimensjonene, men for å ha muligheten for suksess, tilsier det meste at man må samarbeide for å overkomme utfordringene. Den miljømessige dimensjonen er meget aktuell i våre dager, med klimautslipp og globaloppvarming. Det er også store økonomiske forskjeller i verden, den økonomiske dimensjonen sikter på å minske forskjellen mellom rike og fattige, samt administrere ressursene på en rettferdig måte. Man ser også diskriminering og forskjeller i

den sosiale dimensjonen, herunder søkes det å redusere forskjellene og bekjempe diskriminering (FN, 2021).

For arealplanlegging er det FNs bærekraftsmål nr. 11. «*Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftig*» som er mest relevant og aktuell. I utviklingsland vil det her innebære blant annet å motvirke slumområder (11.1), øke luftkvalitet (11.6), eller sikre riktig avfallshåndtering (11.6). I Norge har luftkvaliteten i byene blitt gradvis bedre, det er få hjemløse og man har et velfungerende avfallshåndteringssystem. Dermed vil det være andre fokusområder knyttet til dette målet for Norge. Deriblant delmålene som å legge til rette for kollektivtransport (11.2), øke innsatsen for å verne om verdens kultur- og naturarv (11.4), og sørge for at alle har tilgang til grøntområde og offentlige rom (11.7). Det er kommunal- og moderniseringsdepartementet som har ansvaret for å organisere arbeidet med bærekraftsmål nummer 11 i Norge (Regjeringen.no, 2018).

Som skrevet tidligere (*kapittel 3.1*) bestemmer Pbl. hvordan Norges arealer skal anvendes og reguleres. §1-1 lovens formål første ledd presiserer at bærekraftig utvikling skal fremmes, da til beste for individet, samfunnet og fremtidige generasjoner. Verdiskaping, næringsvirksomhet og sysselsetting er noe som bærekraftig utvikling innbefatter (Tyrén, 2021).

På lokalt nivå vil det å heve kompetansenivået innen bærekraftig stedsutvikling og verdiskaping være med å tilvirke attraktive bygdesamfunn. Et utviklingsarbeid som dette er noe som Regjeringen stiller seg bak (Framtidens bygder, 2015). Med tanke på at det i Norge er 981 tettsteder, hvorav 108 er definert som byer, så er det flere tettsteder som er i mindre skala (Store norske leksikon, 2022). Værøy som en mindre kommune og tettsted vil kunne dra nytte av et slikt bærekraftig utviklingsarbeid og kunnskapsbygging. For å ha god stedsutvikling og forhindre fraflytting fra distriktene, vil det å være en aktiv samfunnsutvikler være vesentlig for kommunen. Herunder vil det å være på lag med innbyggere gjennom medvirkning, det lokale næringsliv, og samspill med nabokommuner være viktig, også må man ha et helhetlig og langsiktig perspektiv på utviklingen (Regjeringen.no, 2018).

4.2 Fraflytting

Fraflytting kan defineres som «å flytte bort fra», gjerne som oftest bruk om «å flytte bort fra utkant strøk til urbane strøk». I våre dager er det en tendens til at unge folk flytter fra mindre tettsteder i distriktene og til urbane byområder. Selv om det er befolkningsvekst i Norge, er befolkningen altså ujevnt fordelt mellom by og mindre tettsteder. Det er kommunene i innlandet, langs grensen til Sverige, nord i Trøndelag og i Nord-Norge som vil ha høyest nedgang i befolkningstall (Forskning.no, 2020).

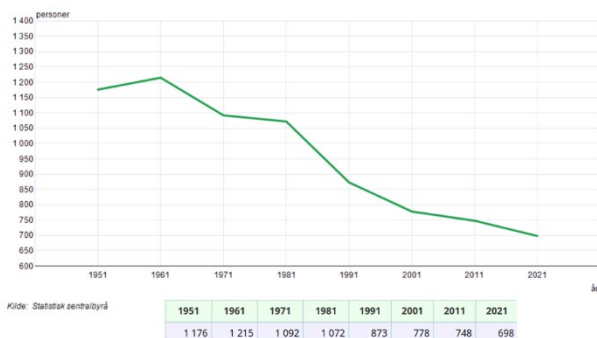
Når det gjelder fraflytting kan det også sees i sammenheng med sentralisering. Det foregår en økt sentralisering i Norge, dette på tross av at distriktene har fått økt oppmerksomhet i politikken og nasjonalt de siste årene. Med sentralisering menes det at befolkningen i økende grad bor og jobber i byer, eller større tettsteder, og da blir det gradvis færre som bor og jobber i mindre tettsteder, landsbygder og spredtbygde strøk. Sentralisering er ikke særegent for Norge, men et fenomen som foregår internasjonalt. Myndighetene i Norge har i nyere tid satt fokus på sentralisering og hensikten er å motvirke eller dempe denne med aktiv distriktpolitikk (SSB, 2007).

Med tanke på at fraflytting er påvirket av sentralisering, hvordan skal man kunne motvirke dette, og videre forhindre fraflytting? Kan desentralisering, hvor man sprer virksomheter utover hjelpe? Desentralisering er hvor staten bruker makt aktivt for å kunne sikre et annet lokaliseringsmønster av virksomheter (Hansen, 2021). Distriktpolitikk, og tiltak som går under dette er eksempel på desentralisering. Likeledes vil det være trolig at sentraliseringen er for sterk og selv med aktiv distriktpolitikk vil det ikke være effektivt nok for å forhindre ytterligere fraflytting fra distriktene og mindre tettsteder (SSB, 2007).

Fra slutten av andre verdenskrig og til midten av 70-tallet holdt befolkningen seg på Værøy relativt stabil. Videre fra midten av 70-tallet og til 2005 var det en nedgang i folketallet, for så å bli stabil igjen. Man ser på statistikken at folketallet er 36 prosent lavere i 2020, enn det var i 1946 (Store norske leksikon, 2021). Ifra *Statistisk sentralbyrå* finner man hvordan

befolkningen har utviklet seg hvert tiår fra 1951 pr. 1.januar (*figur 4.2*).

06913: Befolkning og endringer, etter år. Værøy, Befolkning 1. januar.

Figur 4.2. Statistikk over befolkningsutviklingen siden 1951.

Statistikken viser en tydelig trend de siste sytti årene, herunder innebærer statistikken mer enn bare fraflytting, men denne faktoren må også regnes med. Man ser en dalende kurve, hvor befolkningstallet i dag er på 698, mot 1176 i 1951. Likeledes finnes det indikasjoner på at Værøy kommune vil få tilvekst i positiv favør frem mot 2050 (*figur 4.3*).

Forventet utvikling

Figur 4.3. Forventet befolkningsutvikling på Værøy.

Sentralisering vil i stor grad kunne forklare hvorfor mennesker velger å flytte til bynære områder. Et annet moment kan være attraktiviteten til et tettsted. Hvordan et tettsted er attraktivt vil belyses i underkapittel 4.3. *Tettsted, attraktivitet og tilknytning*.

I ytterste konsekvens vil sentralisering av virksomheter og folk ved fraflytting kunne føre til færre arbeidsplasser, mindre verdiskaping og mindre bærekraftig utvikling i de mindre kommunene og tettstedene. Her kan man vise til Andøya som eksempel, da Stortinget vedtok å avvikle militærvirksomheten på flystasjonen. Denne avgjørelsen gjorde at flere av befolkningen på Andøya flyttet vekk derfra (Lysvold, 2020). Hva skjer med et slikt sted etter en slik virksomhet nedlegges? Hvordan ville det sett ut for Værøy om fiskenæringen skulle ha blitt flyttet eller nedlagt?

Gjennom å sette søkelys på distriktpolitikk, interkommunalt samarbeid, og nytenking vil gjerne steder som Værøy og Andøya likevel beholde og få flere innbyggere. Som statistikken for Værøy viste (*figur 4.3*), er det forventet at det vil være en liten økning i befolkningen.

4.3 Tettsted, attraktivitet og tilknytning

4.3.1 Tettsted

Begrepet tettsted ble for første gang definert i 1960 av Hallstein Myklebost, hvor han la frem tre elementer for å definere et tettsted. For å komme innunder definisjonen måtte stedet ha en minstestørrelse på 200 innbyggere, en største avstand mellom husene som ikke overstiger 50 meter og stedet må ha en bymessig næringsstruktur (Thorsnæs, 2021a). Denne definisjonen finner man igjen i nyere tid, men uten kravet om en bymessig næringsstruktur (Meld. St. 18 (2016-2017), s. 26). Områdene utenfor tettsteders avgrensning går etter benevnningen bygd, og er definert som spredtbebygde strøk (Solerød, 2019). Sørland på Værøy kan defineres som et tettsted. Nordland og de andre bebygde områdene rundt Sørland defineres som bygder.

4.3.2 Attraktivitet

Betydningen av begrepet attraktiv er ifølge *Det Norske Akademis ordbok*, tiltrekkende eller fristende. Spørsmålet man da kan stille er «hva er det som gjør et sted attraktivt?». Det finnes ingen entydig definisjon eller beskrivelse av hva et attraktivt sted er. Dette gjenspeiler seg i statens årlige «*Attraktiv by-prisen*», hvor det siden 2015 har vært ulike vinnere, alle med ulike tiltak for å gjøre sitt sted mer attraktivt. Det er utarbeidet en eksempelsamling som viser alle finalistene, og beskriver hva de har gjort for å skape attraktivitet og hvilke grep de har tatt. En av finalistene fra 2018 var Svolve, som ble beskrevet av juryen som et sted med en sterk attraksjonskraft, på bakgrunn av sine mange besøkende. Videre ble Svolve beskrevet som en representant av «tett nordnorsk kysturbanisme», som videre er et særpreg byens utvikling baserer seg på (KDD, 2022, s. 54). En annen av finalistene, som også endte som vinner, var Straumen i Inderøy i 2020. Tettstedet Straumen utviklet en unik stedsidentitet ved å foredle stedet sine ressurser og kvalitet, samt med godt planarbeid og samarbeid (KDD, 2022, s. 74). Gjennom *Attraktiv by-prisen* kan andre tettsteder, byer eller kommune få inspirasjon til ulike tiltak som kan bidra til å gjøre steder både mer bærekraftig, men også mer attraktive for lokalbefolkning og for besøkende.

I Terje Skjeggdals rapport «Attraktive tettsteder i distriktene?» (2000) blir begrepet attraktivitet diskutert. Her trekkes det fram at begrepet har vært sentralt innenfor turismen siden 1990-tallet. Innenfor turismen finner man begrepet «Turistattraksjon», som blir hyppig brukt for å avvertere et sted eller noe ved et sted, gjerne da noe unikt. For at noe skal kunne ansees som unikt, tilsier det at dette er noe man ikke finner andre steder eller som skiller seg fra andre.

4.3.3 Tilknytning

Stedsidentitet

Sosiale, kulturelle og personlige preferanser vil kunne spille en rolle for hvordan mennesker ser seg selv. Dette gjelder også hvordan de ser seg selv i et samfunn og på et sted. Når man oppnår en sterk tilhørighet til et sted, vil kan man også begynne å identifisere seg med stedet. Dette kan skje på stor skala, at man gjenkjenner seg med sin nasjonalitet, eller sin by. En fra Bergen vil gjerne omtale seg som bergenser, mens en fra Bodø vil identifisere seg som bodøværing. På mindre skala kan man også identifisere seg med nabolaget sitt, eller hjemmet sitt. Man beskriver seg selv gjerne på bakgrunn av hvor man er fra, og hvilken tilhørighet man har. Dette baserer seg gjerne mest på det sosiale aspektet, men fysiske faktorer vil spille en rolle. Mennesker påvirker også stedet de er, og det er sammenhengen mellom sted og menneske som gir grunnlag for stedets identitet. Identitet og tilhørighet er begreper som kan være vanskelig å skille, da begge er komplekse å forstå (Hauge, 2007). Likeledes vil det å se på disse to emnene gjøre seg gjeldende for hvordan et sted eller tettsted er, hvilken attraktivitet det har og tilknytningen folk har til stedet. Videre kan man se til kulturminner og stedsnavn som også er viktig for et lokalsamfunn. Et stedsnavn kan fortelle vesentlige sider av den lokale historien sammen med kulturminner, samt forklare identiteten stedet har fått (*se også kapittel 2.3.1*) (Værøy kommune, s. 64).

Stedstilhørighet

Via det å ha en tilknytning til en plass eller et sted, vil dette stedet gjerne ha en mening for en person, og den kan føle en form for stedstilhørighet (FHI, 2020). Denne følelsen handler om det å tilhøre dette stedet, eller ta del i noe som er større enn deg selv. Dette kan dreie seg om tilhørighet til et sted over lengre tid, og stedet sin historie. Det kan være en individuell opplevelse av tilhørighet, eller en felles opplevelse som flere har, gjerne som innbyggere i et lokalsamfunn har tilhørighet til sitt samfunn. Gjennom stedstilhørighet, erfaringer, meninger og lokalkultur kan et sted få sin identitet (Berg, 2004).

Tilhørighet kan også arbeides med på kommunalt plan, gjennom å skape fellesskap mellom ulike sektorer. Mennesker i lokalsamfunnet kan styrke sin egen tilhørighet via det å delta i kommunale prosesser, og andre lokale aktiviteter. *Tilhørighet* er også et av fire mål som kan gi et sosialt bærekraftig lokalsamfunn. De tre andre målene er: *Tillit, tilgang til goder, og trygghet* (FHI, 2020). Hva angår trygghet er det også flere ting her som kan trekkes inn i forholdet til et sted, og med tanke på at trygghet er et grunnleggende behov for menneske er dette en vesentlig faktor for at mennesker trives. For kvinner og barn er det gjerne «eyes on

the street» som skaper trygghet, med dette menes rom i nabolagene som hvor man blir sett og rommet ikke gir en følelse av utrygghet, eller mistillit (Jacobs, 1961). Videre kan liv mellom bygninger også være med å skape trygghet, og ikke minst som det står, liv. Med liv kommer aktivitet mellom folk, og dernest kan man trekke det tilbake til tilhørighet. Samt kan aktivitet imellom bygg på gatene, stimulerer til spontane situasjoner hvor man ser behov for å øke utvikling hvis de skjer hyppig nok over lengre tid (Gehl, 1987).

4.4 Medvirkning

I Plan- og bygningslovens formålsparagraf er medvirkning trukket inn som et særlig hensyn som skal tas i all planlegging, jf. *Pbl. § 1-1 fjerde ledd*. Videre sier lovens § 5-1 at alle som fremmer planforslag skal legge til rette for medvirkning, og det er kommunens ansvar å påse at dette er oppfylt i planprosesser som utføres av private aktører eller andre offentlige organer. I tråd med loven skjer medvirkning vanligvis i form av formell offentlig høring. Dersom det er andre enn kommunen som utarbeider planforslag skal opplegget for medvirkning avklares i oppstartsmøtet (KMD, 2018, s. 36). Ved å legge til rette for medvirkning tidlig i planprosessen sikrer man at vesentlige innspill og føringer kan innarbeides i planforslaget. Tidspunktet for medvirkning vil også være med på å avgjøre hvorvidt en plan fører frem eller ikke. I Arthur Wøhnsis sluttrapport «*Virker medvirkning virkelig?*» (2007) vises det til at flere store utbyggingsprosjekt blitt skrinlagt eller forsinket fordi det mot slutten av planarbeidet har kommet protester fra lokalmiljøet som har medført at politikerne har forkastet planforslaget.

4.4.1 Hva er medvirkning?

Kommunal- og moderniseringsdepartementet utarbeidet en veileder kalt «Medvirkning i planlegging» i 2014, hvor medvirkning blir definert som «*enkeltpersoners og gruppers rett til å kunne delta i og påvirke offentlige utrednings- og beslutningsprosesser. Det betyr at befolkningen i et samfunn er med på å planlegge sin framtid*» (KMD, 2014, s. 8). Målet med medvirkning er blant annet å legge til rette for at alle berørte og interesserte aktører kan komme til orde, samt å fremme kreativitet og engasjement.

I veilederen «Medvirkning i planlegging» vises det til ulike metoder for medvirkning, og i hvilken grad disse gir mulighet for innflytelse. Dette illustreres i «innflytelsessirkelen» (KMD, 2014, s. 23). Ved å følge lovens minimumskrav, som er å annonsere oppstart av planarbeid og høring, legges det ikke til rette for aktiv medvirkning, og denne kategorien havner derfor nederst i innflytelsessirkelen. Ønsker man en større grad av innflytelse kan man

benytte seg av kategori 2 i sirkelen; «Innsamling av informasjon». Ved å benytte denne metoden opparbeides det en kunnskapsbank som kan ivareta befolkningens interesser (KMD, 2014, s. 32). En metode å gjøre dette på er å gjennomføre en spørreundersøkelse for å kartlegge innbyggernes meninger. Nivå tre i innflytelsessirkelen er å inngå dialog med berørte parter og andre interesserte. Dette gjøres gjerne ved å invitere disse til et samspill med planleggerne og andre prosessaktører som for eksempel medeiere og beslutningstakere (KMD, 2014, s. 36). Dersom man ønsker høyest grad av innflytelse og en mer interaktiv deltakelsesform, kan man benytte seg av samarbeid og rådsordninger. Fordelene med denne metoden er at man skaper økt dialog med befolkningen, og man utveksler kunnskap og ideer.

4.4.2 Barn og unges medvirkning

Noen grupper i samfunnet krever spesiell tilrettelegging når det gjelder deres mulighet for medvirkning, og dette er noe kommunene har ansvar for å sikre, herunder barn og unge, jf. *Pbl. § 5-1 annet ledd*. Det fremgår også av formålsparagrafen at alle som enten planlegger eller har en byggesak skal ta hensyn til barn og unges oppvekstsvilkår, jf. *Pbl. § 1-1 femte ledd*. Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD, 2021) har utarbeidet en veileder kalt, «*Barn og unge i byggesak*», som viser hvordan plan- og bygningsloven kan bidra til å sikre og skape gode oppvekstsvilkår for barn og unge. Grunnen til at barn og unge blir særlig trukket fram i loven er at de skiller seg fra andre grupper, ved at de er umyndige, de har liten innflytelse og er avhengig av at voksne ivaretar deres interesser (KMD, 2021, s. 5).

Fordelen med å gi barn og unge muligheten til å medvirke aktivt, er at de har førstehåndserfaring og kunnskap om hvordan det er å vokse opp og være ung i sitt eget nærmiljø. Denne kunnskapen kan voksne benytte seg av for å utvikle mer treffsikre løsninger som vil få betydning for barn og unges utvikling og trivsel (KMD, 2021, s. 32). En metode for å registrere barn og unges meninger på er «Barnetråkk», hvor de får mulighet til å gi informasjon om hvordan de bruker sitt lokalmiljø. De avmerker veier de bruker, hvilke område de er liker og hvilke områder de mener er problematiske (KMD, 2021, s. 35). Barnetråkk er ikke bare til fordel for barn og unge, men også for samfunnet. Metoden gir kommunene innsyn i barn og unges synspunkter, som videre kan benyttes som et kunnskapsgrunnlag for den videre utviklingen av lokalmiljøet.

Kapittel 5

Overordnede føringer og retningslinjer

Nasjonalt nivå

Regionalt og lokalt nivå

Gjeldende planer

5. Overordnede føringer og retningslinjer

Dette kapittelet vil redegjøre for hvilke gjeldende prinsipper som er grunnlaget for fremtidig arealplanlegging i Norge, og særst for Værøy. Det vil være hensiktsmessig å få et overblikk over regler på nasjonalt og regionalt nivå som gjør seg gjeldende for Værøy, da disse vil ha styrende effekt på arealplanleggingen. Aktuelle reguleringsplaner for Værøy blir presentert til slutt.

5.1 Nasjonalt nivå

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (Plan- og bygningsloven, 2008), innehar rammer for hvordan landets arealer skal brukes og reguleres på. Dette gjelder da for arealplanlegging i det offentlige samt det private. Pbl setter bestemte materielle krav til byggverk og gir videre hjemmel til «Byggteknisk forskrift» (TEK17) som igjen består av ytterligere krav til byggverk. Pbl består av en plandel og en byggesaksdel (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2008).

Pbl §1-1 Lovens formål, loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner. Denne paragrafen viser betydningen med Pbl, og innebærer hvilke overordnede hensyn som må ivaretas samt virksomheter.

Pbl §6-1 Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging er en bestemmelse som tilrettelegger for et sammenhengende system for planmyndighetene på sentralt, regionalt og lokalt nivå. De nasjonale forventningene skal fylkeskommunene og kommunene følge opp, gjennom arbeid med planstrategier og planer (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2019).

Et sted sin identitet vil gjerne basere seg på hva som er på stedet. For Værøy vil fiskerier og gjerne fiskevær være fremtredende for identiteten for øyen. I tillegg er det flott natur som ivrige turister gjerne besøker. Gjennom aktiv forvaltning av naturen og kulturminneverdier vil man kunne ivareta et sted sin identitet og sikre bærekraftig utvikling. Langsiktig planlegging vil også kunne bidra til bærekraftig utvikling innenfor reiseliv og for ressursbasert næringsliv, slik som fiske er. Slik type planlegging vil kunne forankres i *Lov om forvaltning av naturens mangfold (Naturmangfoldloven, 2009)* (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2019).

Statlige planretningslinjer for samordnet bolig, - areal- og transportplanlegging er andre nasjonale retningslinjer som bidrar til at planprosessen skal kunne være mer effektiv. Ved bruk av retningslinjene så kan samspillet mellom stat, kommune og utbyggere være

produktivt, og dermed sikre god stedsutvikling. Målet for retningslinjene er at arealbruk og transportsystemene skal planlegges for å fremme samfunnsøkonomisk og kompetent ressursutnyttelse, videre fremme god trafikksikkerhet og muliggjøre effektiv trafikkavvikling. Videre vil ambisjonene til retningslinjene være at planleggingen skal bidra til bærekraftig utvikling i by og tettsteder. I henhold til bærekraft ser man også at utvikling av kompakte byer og tettsteder er fremmet i disse retningslinjene, for å redusere transportbehovet og dernest tilrettelegge for klima- og miljøvennlige transportformer. I retningslinjene kommer det også frem at i området med lite utbyggingspress kan det planlegges for mer ulikt bosettingsmønster enn kompakthet (KMD, 2014).

Nasjonal transportplan (*NTP*) presenterer regjeringen sin transportpolitikk. Denne stortingsmeldingen beskriver målsettinger og prinsipper som regjeringen legger til grunn for transporten i landet. Det redegjøres for strategien som skal utvikle Norges samlede transportsystem, da for vei-, jernbane-, luft- og sjøtransport (Solvoll, 2021). Den gjeldende nasjonale transportplanen (2022-2033) er en ambisiøs transportplan som sikter på «*et effektivt, miljøvennlig og trygt transportsystem i 2050*» (Samferdselsdepartementet, 2021). Via denne planen vil regjeringen gjennomføre utbedringer av innseilingen til blant annet Værøy, dette av hensyn til sjøsikkerhet og fremkommelighet. Værøy havn har stor fiskeriaktivitet, og dermed vil det å tilrettelegge for at større fartøy og skip kan seile inn til havnen være av vesentlig karakter. De vil sette krav om hydrogen til fergesambandet Bodø-Moskenes-Værøy-Røst da for å skape etterspørsel, og for å ta hydrogen fra pilotstadiet og ut på markedet (Samferdselsdepartementet, 2021).

5.2 Regionalt og lokalt nivå

Fra *kapittel 7. Regional planstrategi* i Pbl, finner man bestemmelser om den regionale planstrategien. *Pbl §7-1 Regional planstrategi* er et relativt nytt planinstrument i forhold til tidligere lovgivning. Det er også det eneste obligatoriske element på regionalt nivå i loven for planlegging. Hensikten med denne bestemmelsen er at regional planstrategi skal forplikte aktører i det regionale til å ta stilling til de viktigste utfordringene i regionen, og videre se hvordan det må arbeides for å løse og møte utfordringene (Tyrén, 2021).

«Et bærekraftig Nordland» er en planstrategi utarbeidet av Nordland fylkeskommune fra 2021-2024, men et verktøy de ser for seg å bruke videre mot 2030. Det er tatt store hensyn til bærekraftsmålene til FN, for å sikre økologisk, sosial og økonomisk bærekraft i Nordland fremover. Strategien setter langsiktige mål for utvikling og belyser hvilke problemstillinger

de sammen skal jobbe for å løse. Regionale og kommunale myndigheter sikter på å håndtere de nasjonale forventningene, og oppgaven er å løse utfordringene satt der. God og helhetlig planlegging er et av de mest vesentlige verktøy myndighetene har for å håndtere utfordringer. Nordland som region har via sak i fylkestinget bestemt at FN sine bærekraftsmål skal være fundamentet for regional planstrategi (Nordland fylkeskommune, 2021, ss. 5-6).

Planstrategien i Nordland peker på sosial bærekraft, økologisk bærekraft og økonomisk bærekraft som tre av de utfordringene som må håndteres. Innenfor sosial bærekraft er det med fraflytting og eldre befolkning som må tas stilling til. Samt skape gode og attraktive lokalsamfunn med ivaretatt stedsidentitet. Ser man til utfordringer innen økologisk bærekraft dreier dette seg om å ta vare på klimaet og naturen som den fornybare ressursen som den er. Areal som ressurs går innunder denne utfordringen. Skal man ivareta naturen som den er urørt og la det biologiske mangfold styre, eller skal man bruke arealene til verdiskaping? Å kunne håndtere utfordringer i den økologiske forstand knytter seg opp mot at naturressursene er sårbare. Via god arealplanlegging kan man ta hensyn til økosystemene og mangfoldet i naturen. Siste av de tre hovedutfordringene planstrategien til Nordland ser på er den økonomiske dimensjonen. Ved å skape nye arbeidsplasser, skaper man økonomisk vekst, og dette er hva økonomisk bærekraft handler om. Herunder må man ta hensyn til jordens ressurser, at ikke økonomisk vekst går på bekostning av ressursene. Et aspekt ved økonomisk bærekraft er innovasjon, eksport, tverrfaglighet og industriell transformasjon til «det grønne» (Nordland fylkeskommune, 2021, ss. 11-13).

Planstrategien presenterer seks langsiktige utviklingsmål (figur 5.1):

	Mål 1 Attraktive og inkluderende samfunn med gode kultur-, service- og tjenestetilbud for alle.
	Mål 2 Innovativt og bærekraftig næringsliv og industri som bidrar til grønn omstilling.
	Mål 3 Bærekraftig utvikling av miljø- og naturressurser.
	Mål 4 Effektiv, trygg og miljøvennlig infrastruktur som dekker innbyggernes, reisendes og næringslivets behov.
	Mål 5 God kvalitet i skoletilbudene og et arbeidsliv som stimulerer til kompetanseutvikling i hele karrieren.
	Mål 6 Kompetansearbeidsplasser og høyere utdannings- og forskningsmiljø som er sterke utviklingsaktører i regionalt samfunns- og næringsliv.

Figur 5.1 Langsiktige utviklingsmål. Nordland fylkeskommune, planstrategi.

I Nordland finnes det ti byer som har rollen regionalsenter, en del av disse er små, men likeledes så representerer de det tettbygde Nordland. Et slikt regionsenter kan med forbedret infrastruktur og samarbeid øke muligheten for et mer mangfoldig arbeidsmarked, og større kulturtilbud. Man må likevel påpeke at befolkningsutviklingen i Nordland ikke er tilfredsstillende, selv med prosjekter som var tenkt å motvirke avfolkning. Dermed må tankesett endres, og på regionalt nivå må man ta stilling til demografiutvalgets analyser og anbefalinger for å gjøre dette.

I tillegg må regionen se på det grønne skifte og omstillingen til denne. Dette kan skape nye muligheter for utvikling. Naturressurser er ikke Nordland knappe på, og flere av de viktigste næringene i Nordland baserer seg på disse. Næringspolitikken skal via samarbeid og grønn omstilling utvikles i tiåret fremover. Herunder må innovative løsninger og derfor også økt kompetanse komme på banen for å kunne lykkes med dette målet.

En regional plan for arealplanlegging vil være sentralt for utvikling av infrastruktur, som igjen kan bedre sosial-, økologisk- og økonomisk bærekraft for fylket (Nordland fylkeskommune, 2021, ss. 18-30).

Lofotrådet la frem en vekststrategi for Lofotkommunene i 2020. «*Lofoten – De Grønne Øyene 2030 (DGØ)*» handler om hvordan de seks Lofotkommunene gjennom felles innsats skal legge til rette for at målet om et lavutslippssamfunn innen 2030 kan nås i denne regionen. Regionale, nasjonale og internasjonale klimamål skal i denne vekststrategien tas hensyn til, da for å sikre en grønn og bærekraftig vekst i Lofotkommunene. Som for mange kommuner, fylker og land i dag, er det knyttet utfordringer til bærekraftig utvikling i Lofoten og dens kommuner. Under dette er forvaltning av naturressurser, økt turisme, bruk og slit av naturen, negativ befolkningsvekst, ikke nok helårslige arbeidsplasser i sammenheng med høyere næringsutvikling blant utfordringene i Lofoten. Prosjektet *DGØ* er produktet av et godt regionalt samarbeid mellom Lofotkommunene og andre interessenter. Det er satt opp seks ulike programområder i vekststrategien, disse er konkret rettet mot omstilling til lavutslippssamfunn, og dette skal gjennomføres via offentlig virkemiddelapparat (Lofotrådet, 2020).

På lokalt nivå, vil det være kommunene som står for utvikling og planlegging. I henhold til Pbl er det *kapittel 10* som angir hva bestemmelser som må følges på kommunalt nivå.

Jf. §10-1 første ledd andre punktum (Pbl), denne bestemmelsen sier at kommunen må gjøre strategiske vurderinger og valg knyttet opp mot utvikling av det kommunale samfunnet. I

strategien skal retningslinjer for langsiktig arealbruk inngå som en del, og dette vil ligge fundamentet for arbeidet med en presis kommuneplanens arealdel (Tyrén, 2021).

Jf. Kapittel 11. Pbl, herunder finner man gjeldende bestemmelser for kommuneplanens samfunnsdel §11-2 og arealdel §11-5. Kommuneplanens samfunnsplan skal sette lys på langsiktige utfordringer, og behandle disse. Kommuneplanens arealdel er en arealplan for en hel kommune, dette som en del av den helhetlige kommuneplanen. Ved å ha en samlet arealplan kan man sikre en planmessig og anselig arealutnyttelse, samt er dette nødvendig for å beskytte arealene mot ubetenksom arealinngrep (Tyrén, 2021).

Kommuneplanens arealdel (KPA) for Værøy kommune (2012-2021) «Værøy et levende kystsamfunn», anerkjenner at utfordringene for kommunen gjelder særlig infrastruktur, befolkning- og næringsutvikling. Derfor har denne planen satt lys på å sikre bosetting gjennom en handlekraftig næringsutvikling. For å få folk til å bosette seg på Værøy, er det behov for kommunal tilrettelegging med tanke på tilfredsstillende lokale service tilbud for befolkningen. KPA for Værøy ser på temaer som miljø og bærekraftig utvikling, helse i planlegging, universell utforming og barn- og unges rettigheter. Disse temaene er gjennomgående for hele KPA (Asplan Viak, 2012, ss. 5-6).

Værøy er en kystkommune, og kysten er også hovedåren for bosetting, næring og framkommelighet. Boligutbyggingen på Værøy har det siste tiåret vært liten, og det har heller ei vært nødvendig med mye ny bebyggelse. Men Værøy kommune har likeledes et mål om at det skal være tilgjengelig og rimelige boligtomter til enhver tid. Næringsutvikling og fremtidig boligutvikling skal sikres gjennom KPA. For fiskeri og havbruk skal det ifølge KPA videre utredes gjennom verdi- og konsekvensutredningen. Dette er grunnet at fiskeri er primærnæringen på Værøy, og dermed skal alle fiskeområder, og industrier tilknyttet fiske ivaretas ifølge denne planen (Asplan Viak, 2012, s. 38).

KPA for Værøy gjør i stor grad rede for hvordan arealene skal utnyttes for kystsamfunnet.

5.3 Gjeldende planer

For Værøy foreligger det flere reguleringsplaner, disse er til dels eldre planer. Sammen med strategidelen til kommuneplanen (2007-2019) og tidligere kommunedelplaner (1998-2001), utgjør disse reguleringsplanene grunnlaget for planarbeid i KPA (Asplan Viak, 2012, s. 7). Ettersom KPA er presentert i forrige delkapittel vil man nå se videre på reguleringsplanene for heliporten, havnen, Tyvnesleira og kulturminneplanen på Værøy.

Reguleringsplan for Heliport på Tabbisodden

Etter Værøy-ulykken i 1990, hvor et fly styrtet like etter avgang og fem personer mistet livet, ble Værøy lufthavn stengt for offentlig trafikk. Det ble dermed behov for annen luftveisbetjening og Værøy helikopterhavn (*figur 5.2*) åpnet i 1993. Dette er en passasjer-rute til og fra Bodø (Havarikommisjonen, 1991).

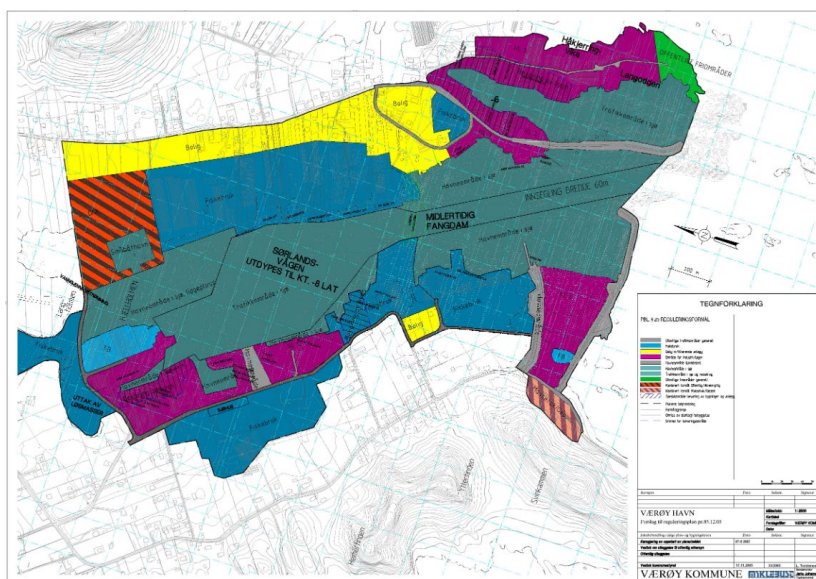
Figur 5.2 Utsnitt av reguleringsplankart for Heliporten på Tabbisodden.

Denne planen og tiltaket ble nødvendig da lufthavns virksomheten ble lagt ned. Heliporten ga pendlere, turister og andre muligheten til å reise med luftfart som transportmiddel og ikke ferge.

Reguleringsplan for Værøy havn (figur 5.3)

Denne planen ble, på anmodning fra Kystverket, utarbeidet som en plan for å forbedre innseiling og havneforholdene på Værøy. Utdyping i havnen ville øke konkurransedyktigheten for fiskeri samt videre trygge arbeidsplasser i fiskerivirksomhetene

(Myklebust AS, 2005).

Figur 5.3 Utsnitt av reguleringsplankart for Værøy Havn.

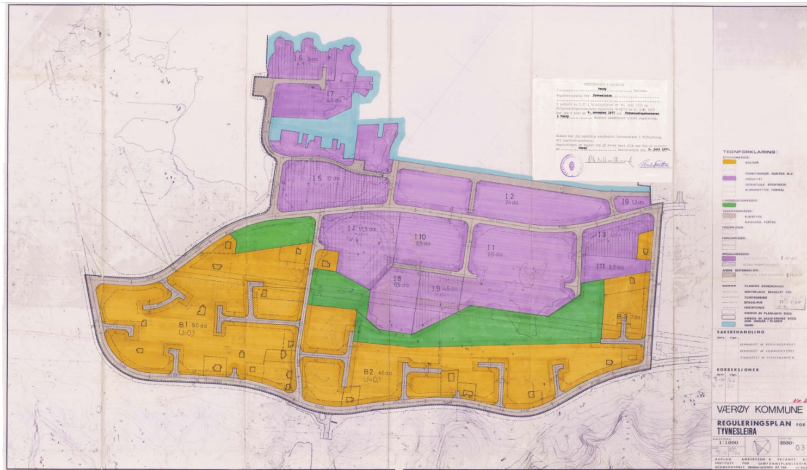
Mellom 2006 og 2008 var havnen på Værøy tørrlagt (figur 5.4).

Figur 5.4 T.v.: Havnen før utfylling. T.h.: Etter utfylling.

Reguleringsplan for Tynesleira (1977)

Denne reguleringsplanen, dog noe eldre, er likevel en del av grunnlaget for arbeidet med KPA (figur 5.5). Den blir også presentert her for å vise til at det ble tilrettelagt for industri ved Sørlandsvågen, og boliger ble etablert et stykke unna sjøkanten også på 70-tallet, dette vil gjerne være trenden for utvikling da fiskeri står sterkt i dette lokalsamfunnet.

Figur 5.5 Reguleringsplankart for Tynnesleira.

Kulturminneplan 2021-2024 Værøy kommune

På Værøy er det vesentlig å legge vekt på kulturminner og hvordan bevare eller innlemme disse i fremtidig planlegging. Værøy har en rik fiskehistorie, med fiskebåter, rorbuer, naust, kaier, fiskebønder, og veier til havnen. I tillegg til dette finner man kulturminner knyttet til at Værøy er et kystsamfunn, med fugleliv, sjømerker og fyrlykter. Ved å belyse kulturminnene på Værøy vil det kunne skape økt forståelse for hvordan værøysamfunnet kan utvikles i fremtiden, og hvordan kulturminneplanen kan brukes som et verktøy for utbygging og næringsutvikling (Værøy kommune, 2020, s. 3).

Kapittel 6

Resultat fra stedsanalyser

Resultat fra romlige analyser

Resultat fra registreringer

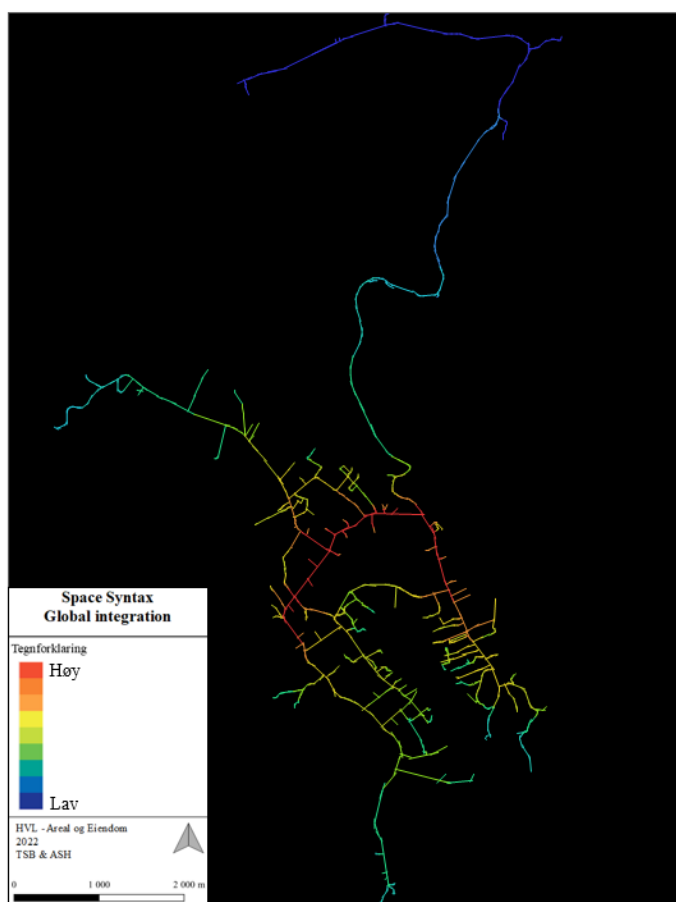
Oppsummering stedsanalyse

6. Resultat fra stedsanalyser

I det følgende kapitlet vil resultatet fra stedsanalysene, beskrevet i kapittel 3.2 *Stedsanalyse* presenteres. Analysene og registreringene vil få en gradering, som til slutt oppsummeres for å få et tydelig overblikk over hvordan den faktiske situasjonen er på Værøy. Stedsanalysene er en viktig del av kunnskapsgrunnlaget for oppgaven. Foruten om Space Syntax vil kartene i dette kapitlet være i målestokk 1:22000 når området er Sørland. For de kartene som viser øyen i sin helhet er skalaen 1:70000.

6.1 Resultat fra romlige analyser

6.1.1 Space Syntax

Figur 6.1 Globalintegrasjon av vegstruktur, aksialt kart. Laget i Depthmap 21.02.2022

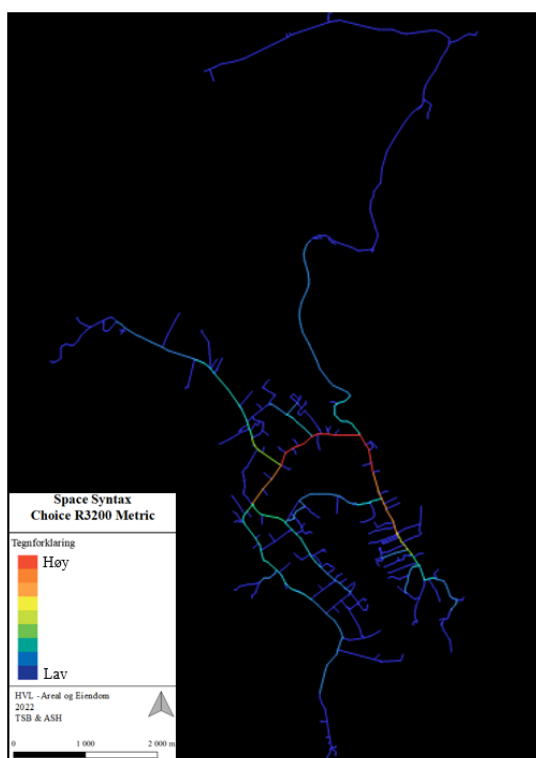
Ved gjennomføring av global integrasjon av det eksisterende vegnettet på Værøy kommer det tydelig frem at «hovedgaten» er ved Sørland administrasjonssenter (figur 6.1). Dette er mellom de to innfartsårene, fergekaien, og helikopterhavnen. Denne vegen er en del av Fv7588, og er et 1,2km langt vegstykke, bestående av Tyvnesveien (150m), Sørland (750m) og Sponga (300m).

Nordland kom noe dårligere ut av analysen med lav integrasjon på vegnettet.

På bakgrunn av dette ble vegnettet på Sørland videre prioritert i analysen.

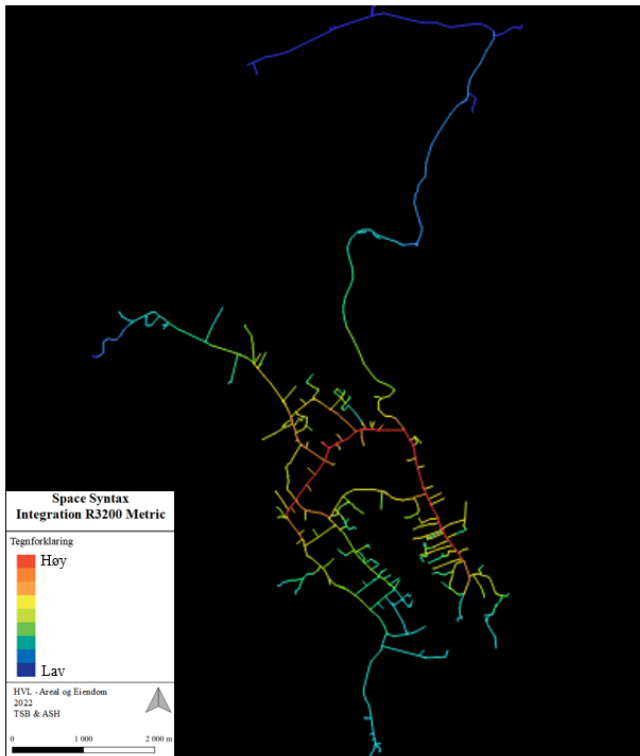
Med tanke på at Værøy er en mindre kommune, og vegnettet ikke har høy grad av kompleksitet, vil det ikke være hensiktsmessig med lokal integrasjon. Global integrasjon er tilstrekkelig for Værøy da det er lav grad av urbanitet.

Det aksiale kartet ble videre brukt som grunnlagskart for å gjennomføre segment analysene; «Choice Metric» og «Integration Metric».

Figur 6.2 Resultant Choice R3200 Metric. Depthmap 21.02.2022

Figur 6.2 viser “through-movement”, altså sannsynligheten for den korteste ruten gjennom vegsystemet, denne kan også kalles gjennomfartsåren. Utfra denne analysen ser man den røde linjen strekker seg fra vegen med administrasjonssenteret på Sørland og ned mot heliporten i Røssnesvågen. Denne globale choice analysen underbygger forrige analyse (figur 6.1) om at det er høyest integrasjon på deler av Fv7588 på Sørland.

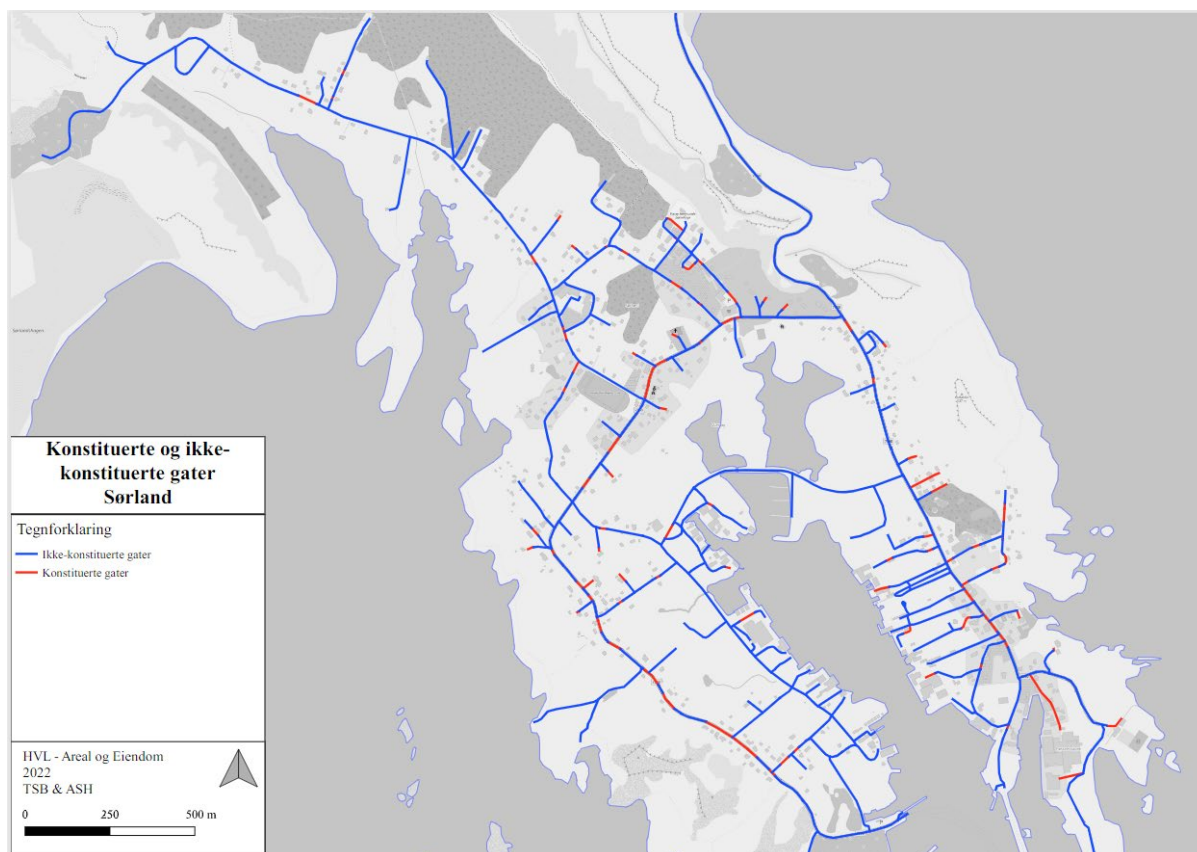

Figur 6.3 Resultat Integration R3200 Metric. Depthmap 21.02.2022

Figur 6.3 er resultatet av «Integration R3200 metric» analysen, og som de to foregående analysene, finner man det røde område, eller linjene på Sørland i nærheten av administrasjonssenteret på øyen. Det er i dette område hvor tilgjengeligheten er høy, og vegnettet et integrert best. Dette er slik dagens situasjon er på Værøy.

Medium	Høy tilgjengelighet ved Sørland administrasjonssenter, ellers noe lavt i resten av vegnettverket
--------	--

6.1.2 Konstituerte gater

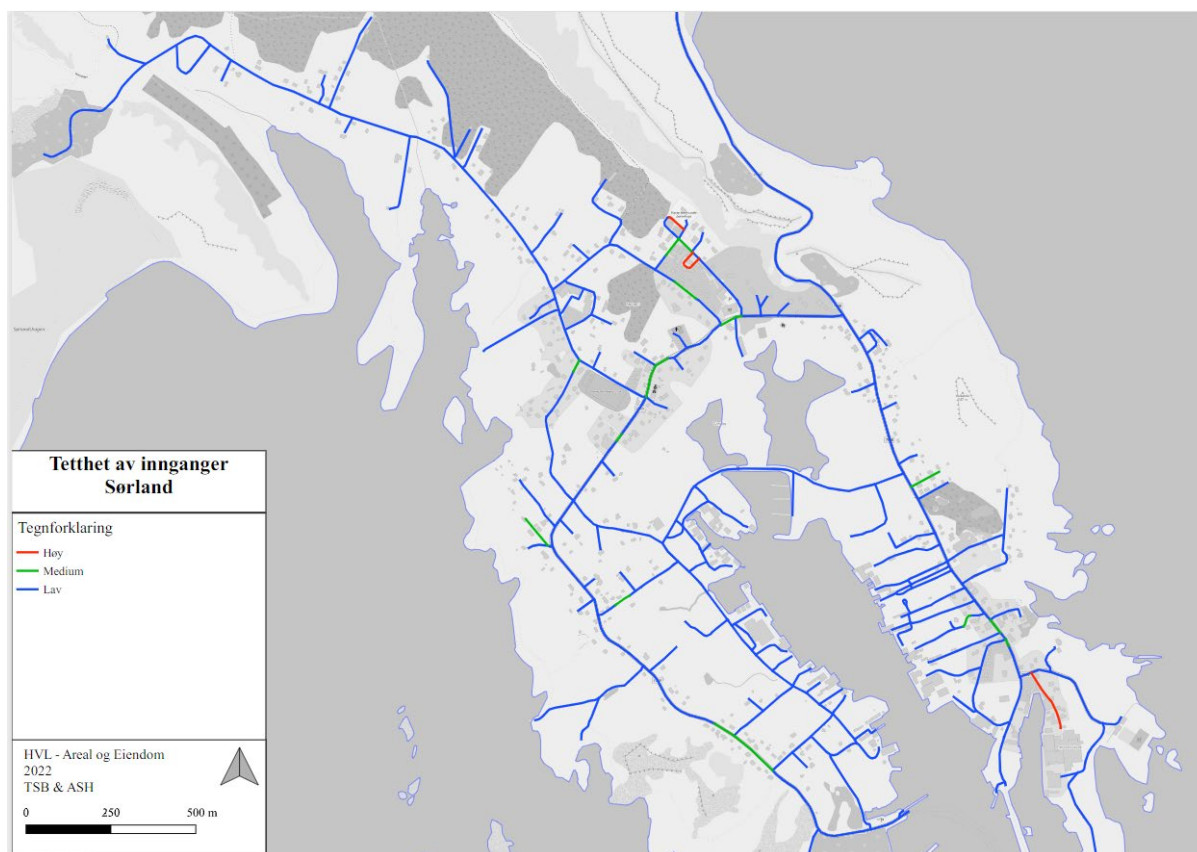
Figur 6.4 Resultat konstituerte gater og ikke-konstituerte gater

Konstituering av gater ser på sammenhengen mellom bygg med inngang mot gaten og bygg som ikke har inngang mot gaten. Det kommer frem av analysen at det er flest gatesegment som ikke er direkte tilknyttet til inngangspartier på byggene på Værøy, gatene er ikke-konstituerte. Det representeres ved blå linjer i kartet.

De gatesegmentene som er markert med rød er direkte knyttet til innganger på hus og andre bygg, disse gatene er konstituerte. Analysen viser at det ikke er et bestemt mønster over hvor gatene er konstituerte og hvor de er ikke-konstituerte (figur 6.4).

Lav	Svært få konstituerte gater generelt på Værøy
-----	---

6.1.3 Tetthet av innganger

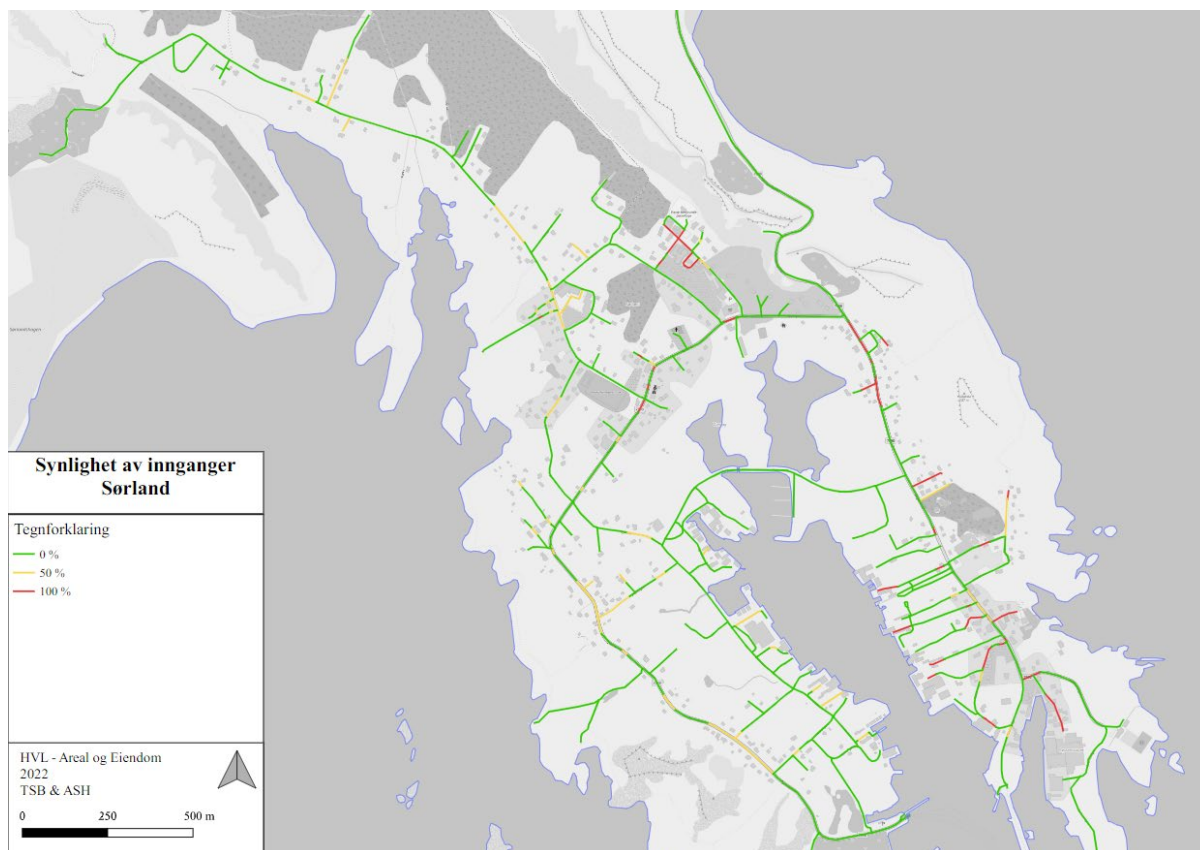

Figur 6.5 Resultat tetthet av innganger

Resultatet for analysen «tetthet av innganger» viser at Værøy har hovedvekt av lav grad av tetthet av innganger (figur 6.5). Analysen ser på antall innganger langs et gatesegment, grad av tetthet på inngangene. Det må merkes at det er gjort tilpasning ved bruk av denne analysen når det kom til vurderingen av gatene på Værøy (kap.3.2.1.3). Høy grad av tetthet er presentert med røde linjer, medium grad av tetthet er vist med grønne linjer og lav grad er markert med blå linjer i kartet.

Lav	Svært få veger har høy tetthet av innganger. Majoriteten har lav grad av dette.
-----	---

6.1.4 Synlighet av innganger

Figur 6.6 Resultat synlighet av innganger

Synlighet av innganger analysen ser på forholdet mellom innganger og synligheten av disse langs et gatesegment. Analysen sitt resultat viser at det er mest 0% av synlighet, altså lav eller ingen grad av synlighet langs gaten. Det kommer også frem fra analysen at det er svært få steder som er 100% synlige. Det er også få steder hvor det er 50% synlighet. Dette gjenspeiles i kartet (*figur 6.6*).

Lav	Svært få veger oppnår høy grad av synlighet av innganger. Stort sett 0% synlighet.
-----	--

6.1.5 Topologisk dybde

Figur 6.7 Resultat Topologisk dybde

Analysen for topologisk dybde viser at det på Værøy er mellom 2-5 steg mellom innganger og gatesegment (*figur 6.7*). Topologisk dybde kan gi et inntrykk om et område er urbant eller ikke basert på antall steg man må ta. Utfra kartet kan man lese at det ikke er høy grad av urbanitet, og det er flere steg mellom gatene og inngangspartier. Det er meget få steder hvor det er 0 og 1 steg, som innebærer mye private rom. Forholdet mellom det offentlige, semiprivate og private heller mot den sistnevnte ut fra denne analysen.

Lav

Det er i stor grad alltid mer enn to steg å ta mellom innganger og gatesegment på Værøy.

6.1.6 To-stegsanalyse

Figur 6.8 Resultat To-stegsanalyse

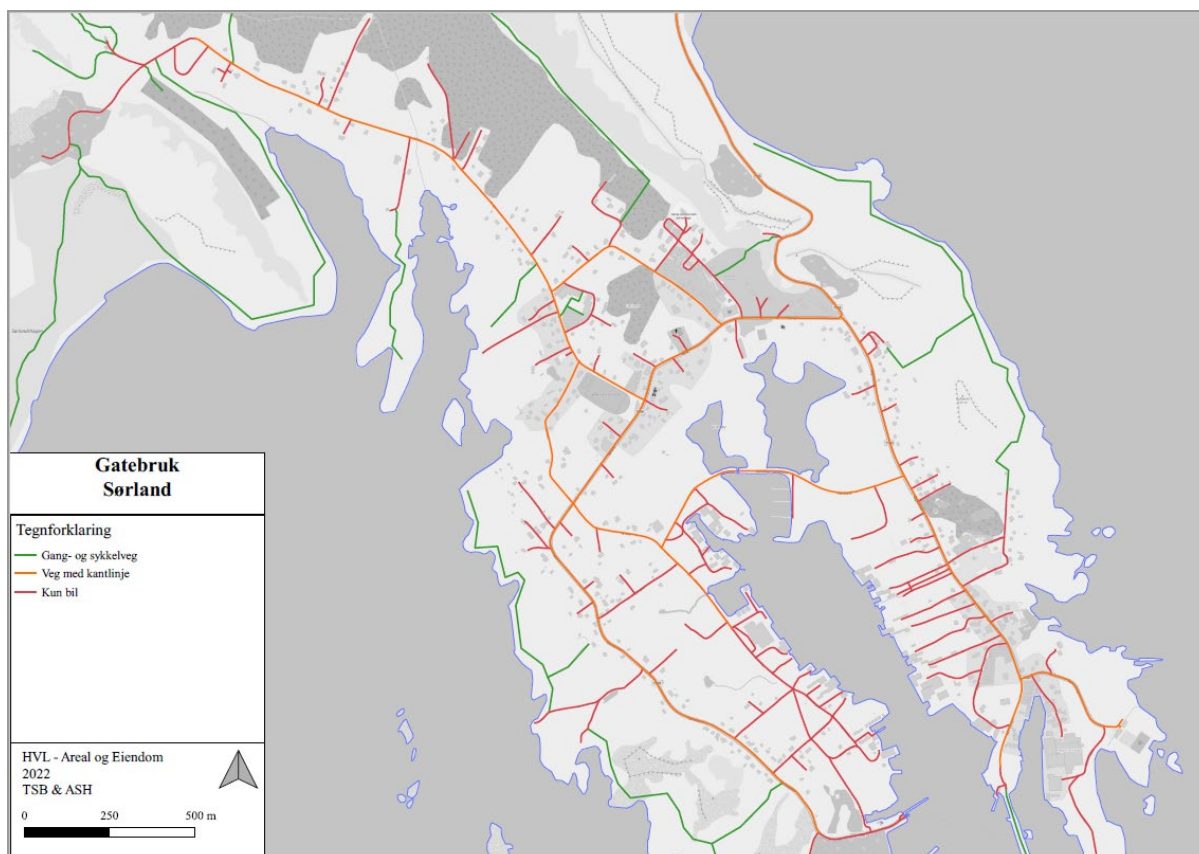
To-stegsanalyse har som formål å belyse hvor langt man når ved en og to retningsendringer fra en bestemt hovedveg, altså ved å vise graden av tilgjengelighet til de omkringliggende nabolagene.

«Steg 0» som i dette tilfellet er valgt til å være hovedvegen, strekker seg gjennom et nokså stort areal. Til tross for dette er det relativt få mulige retningsendringer. «Steg 1» inkluderer 51 vegstrekninger. «Steg 2» inkluderer 53 vegstrekninger. Flere av vegstrekningene i «Steg 1» er svært korte, dette er gjerne avkjørslser fra hovedvegen og flere av dem er blindveger (figur 6.8).

Store deler av Værøy blir ekskludert ved denne analysen, dette skyldes mye bevegelse på vegene. Marka, som består av skolen og mye boligbebyggelse, er ikke mulig å nå ved bare to retningsendringer fra hovedvegen. Det samme gjelder for Nordland.

Lav	Få retningsendringer. Steg 1 og 2 er korte = lav dekningsgrad
-----	--

6.1.7 Gatebruk

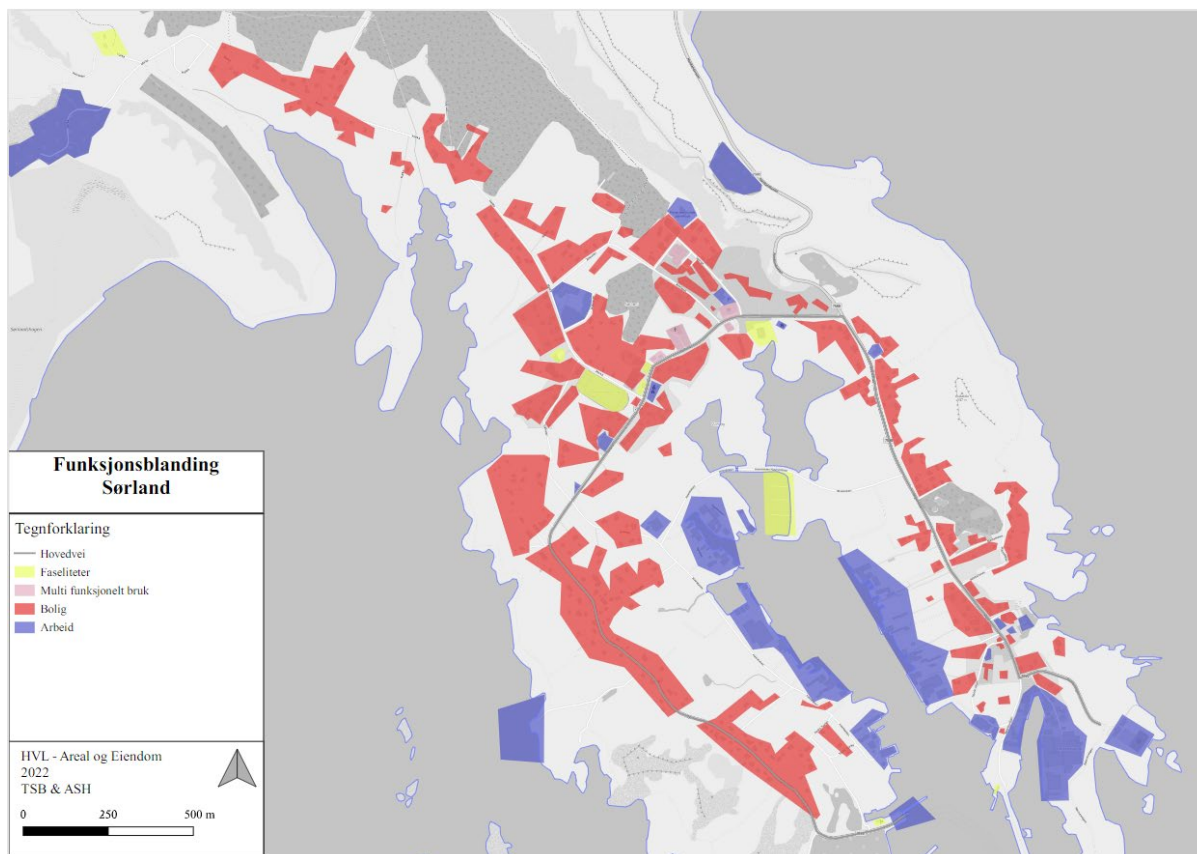

Figur 6.9 Resultat gatebruk

Analysen viser tre ulike kategorier av gatebruk (figur 6.9). Det som gjør seg svært gjeldende for Værøy er mengden «Veg med kantlinje» og «Kun bil». Dette er veger som benyttes av både harde og myke trafikanter. Analysen viser at det er bil som er hovedbrukeren av vegene. Likevel viser også analysen at det er et stort vegnettverk. For «Veg med kantlinje» skal det i utgangspunktet være en tydelig markert kantlinje. Denne linjen bistår til å gi et skille mellom hvor myke trafikanter kan bevege seg, og hvor bilene beveger seg. Dette gir en tryggere følelse for syklister og gående enn for «Kun bil»-vegene. I tillegg er sistnevnte hovedsakelig blindveger som leder til bolig, nøst eller lignende, med andre ord, ikke nødvendigvis høytrafikkerte veger. De vegene som er for gående og syklende er stort sett turstier, og som analysen viser er det relativt få av disse.

Medium	Stort vegnettverk. Hovedsakelig «Veg med kantlinje»
--------	--

6.1.8 Funksjonsblanding

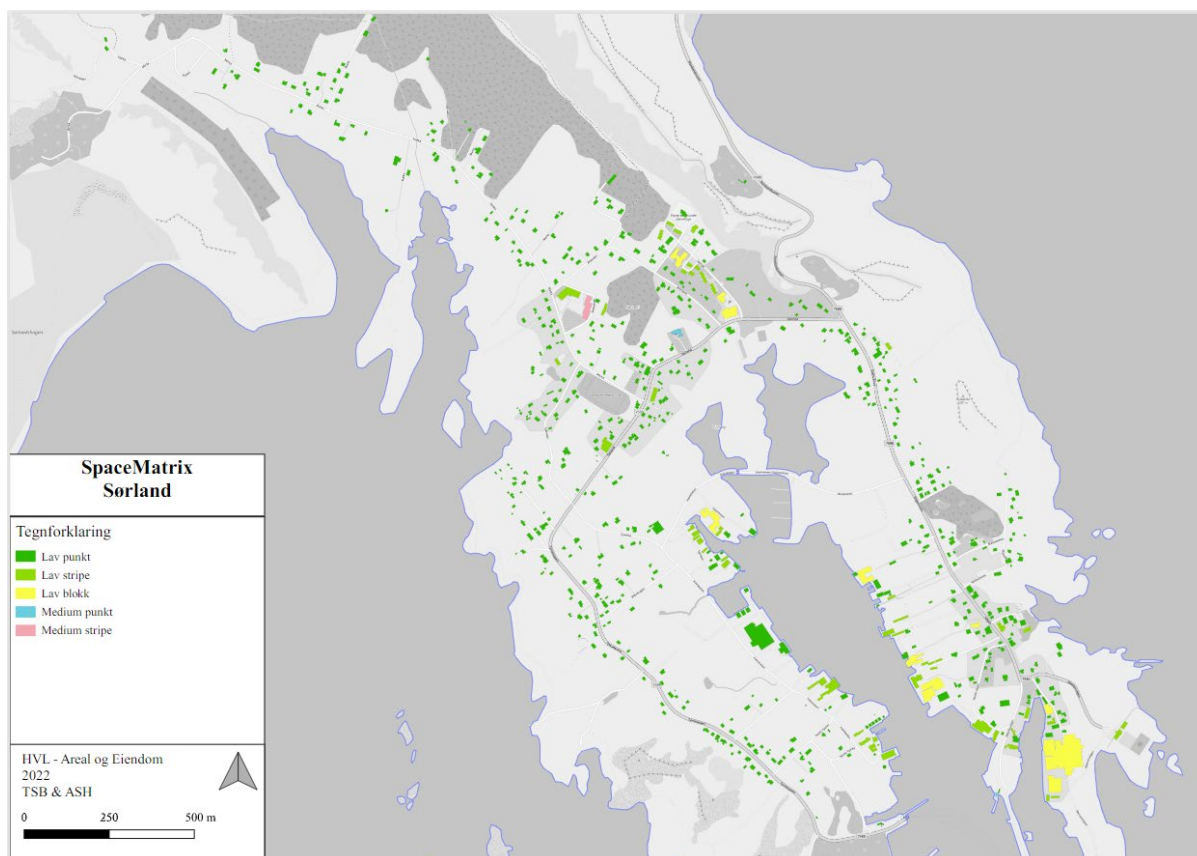

Figur 6.10 Resultat av Funksjonsblanding

Resultatet av funksjonsblandingsanalysen viser at det er lav grad av funksjonsblanding på Værøy (figur 6.10). Hensikten for denne analysen var å se på forholdet mellom mono- og multifunksjonelle områder. Det kommer frem at det er på Sørland ved kirken og lokalbutikken de få multifunksjonelle områdene ligger. Ellers preges Værøy av monofunksjonalitet og til dels segregerte områder.

Lav	Det er svært lite multifunksjonelle områder. Stor grad av monofunksjonalitet på Værøy.
-----	--

6.1.9 Bebyggelsestetthet

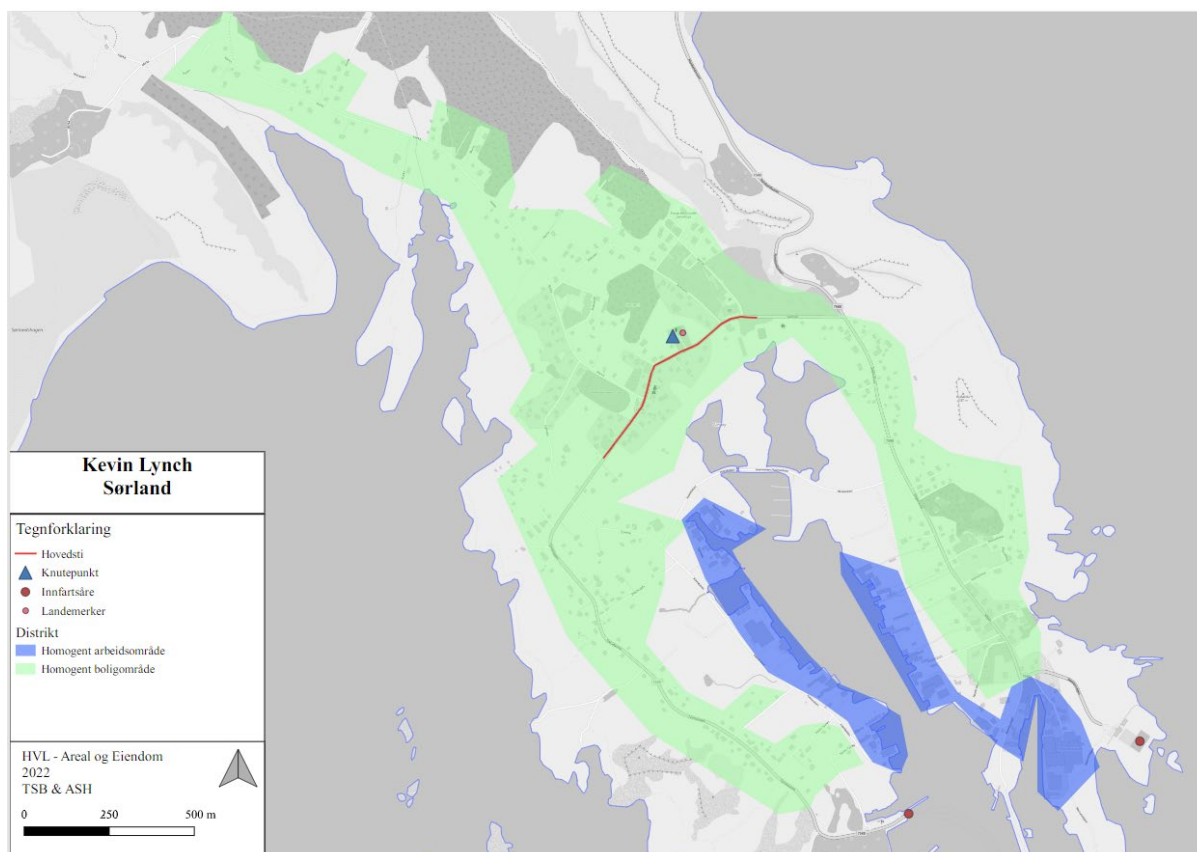

Figur 6.11 Resultat SpaceMatrix

Analysen av bebyggelsestettheten på Værøy viser at det i stor grad er «Lave-punkt», dette er gjerne eneboliger, og andre selvstendige mindre bygg (figur 6.11). Noen områder har likevel «lave striper/blokk», men det er her i hovedvekt «Lav», som betyr 1 til 2 etasjer. Medium representerer 3-4 etasjer, og på Værøy finner man bare to bygg som er kategorisert i medium. Det er ikke høy grad av forskjell i bebyggelsestettheten, på Værøy er det enkeltstående lave enheter som er fremtredende. Likeledes er det noe variert i bebyggelsesform, med punkt, stripe og blokk.

Lav	Det er meget liten grad av variasjon i bygningsform- og tetthet.
-----	--

6.1.10 Kevin Lynch

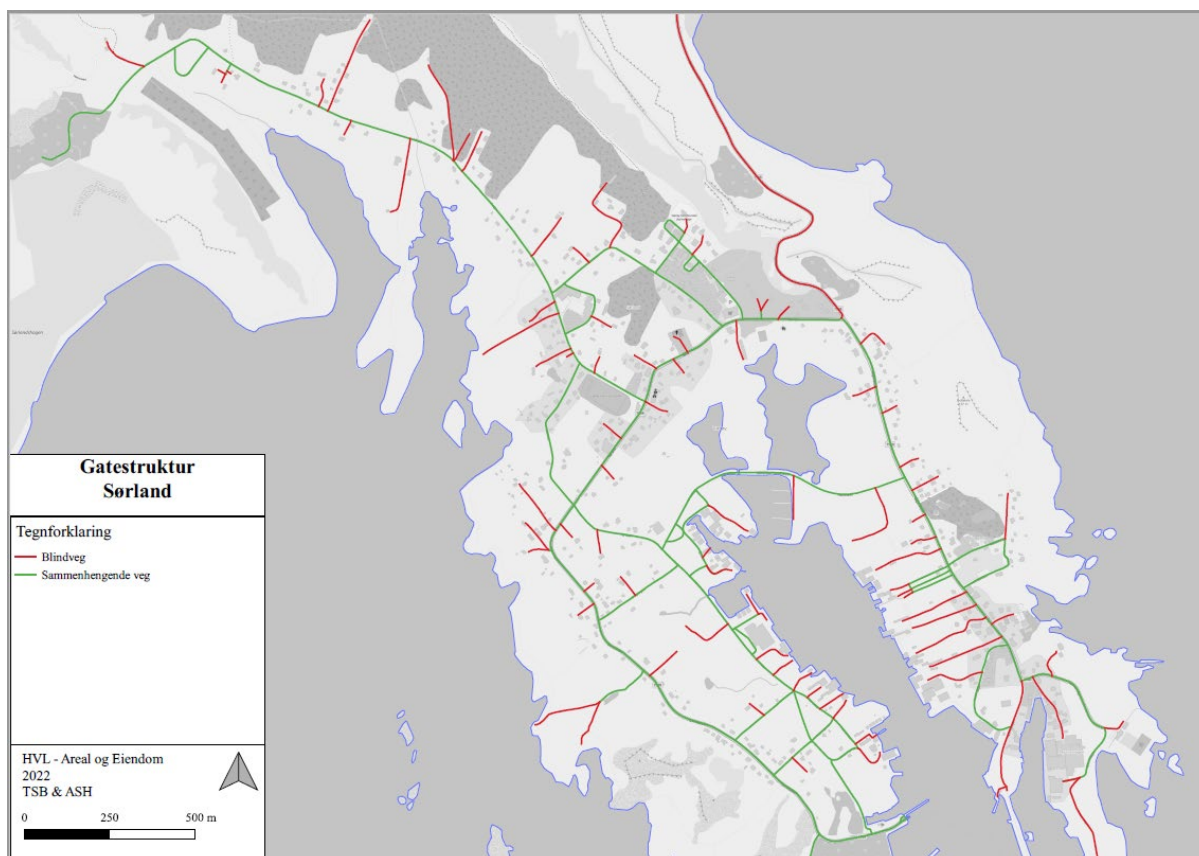

Figur 6.12 Resultat Kevin Lynch

Kevin Lynch analysen viser at det på Værøy er mye homogene områder, hvor det er få knutepunkt og landemerker, ingen kanter og én sti (figur 6.12). Det er utfra dette observasjonskartet ikke enkelt å identifisere «sentrumsområde» på Værøy. Likevel vil stien på Sørland gi en indikator på hvor «sentrum» er og at det er flere folk i dette område. Det homogene boligområde vil også bestå av små arbeidsplasser, men ettersom det her er hovedvekt av bolig vil ikke det tas høyde for arbeid i dette område. Langs Sørlandsvågen ligger det homogene arbeidsområde, her fremkommer det tydelig at nærhet til sjø er viktig for Værøy, med hensyn til fiskerinæring som primærnæring.

Lav	Ingen identifiserbare hovedområder basert på denne analysen
-----	---

6.1.11 Gatestruktur

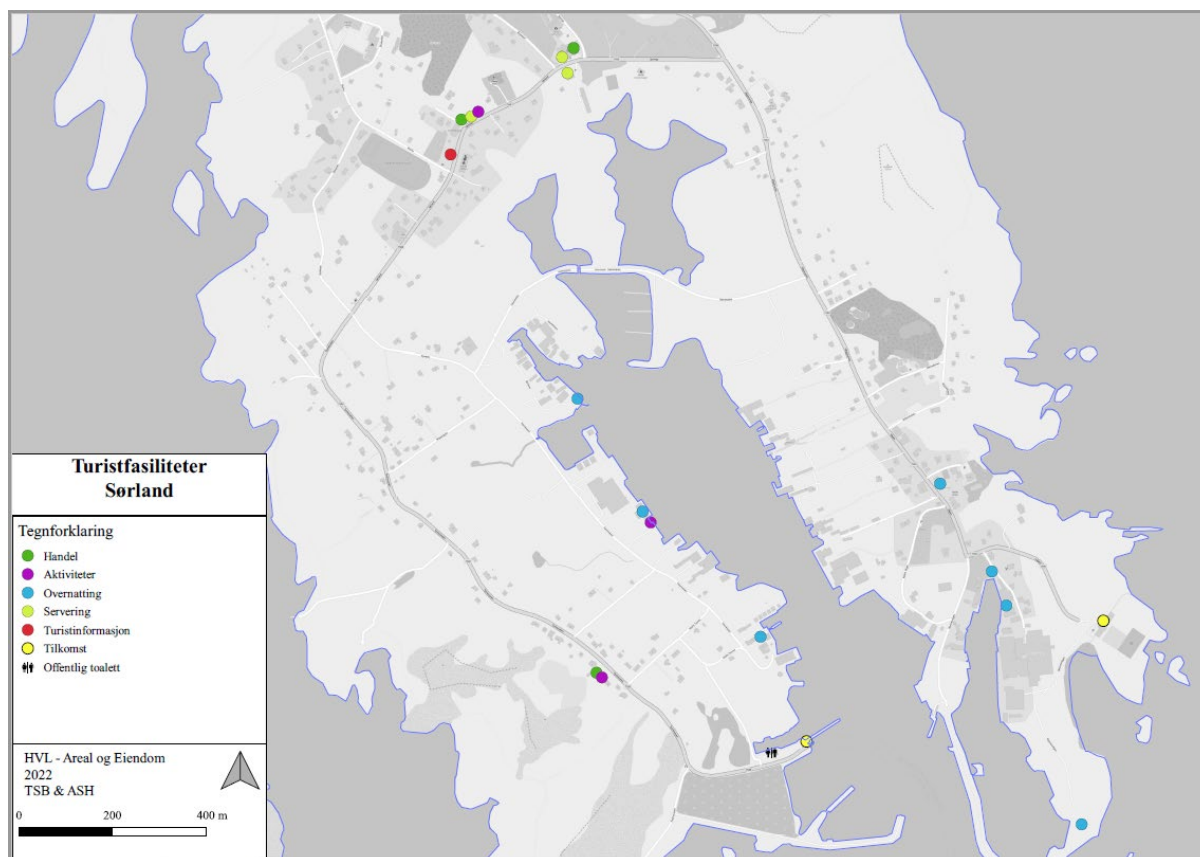
Figur 6.13 Resultat gatestruktur

Gatestruktur-analysen ser på forholdet mellom blindveger og sammenhengende veger. Analysen viser også hvilke veger som har direkte tilknytning til sjø. Figur 6.13 presenterer resultatet fra analysen og her ser man at mange av blindvegene er veger med kobling til sjøen, hvor det gjerne også er naust. Av totalt 93 blindveger på Værøy, har 24 av dem tilknytning til sjø. Analysen viser at det er flere sammenhengende veger, som strekker seg over større areal enn blindvegene.

Medium	Variasjon mellom blindveg og sammenhengende veg.
--------	--

6.2 Resultat fra registreringer

6.2.1 Turistfasiliteter

Figur 6.14 Resultat Turistfasiliteter, Sørland

Dette kartet (figur 6.14) viser ulike steder som vil være aktuelle for turister og besøkende.

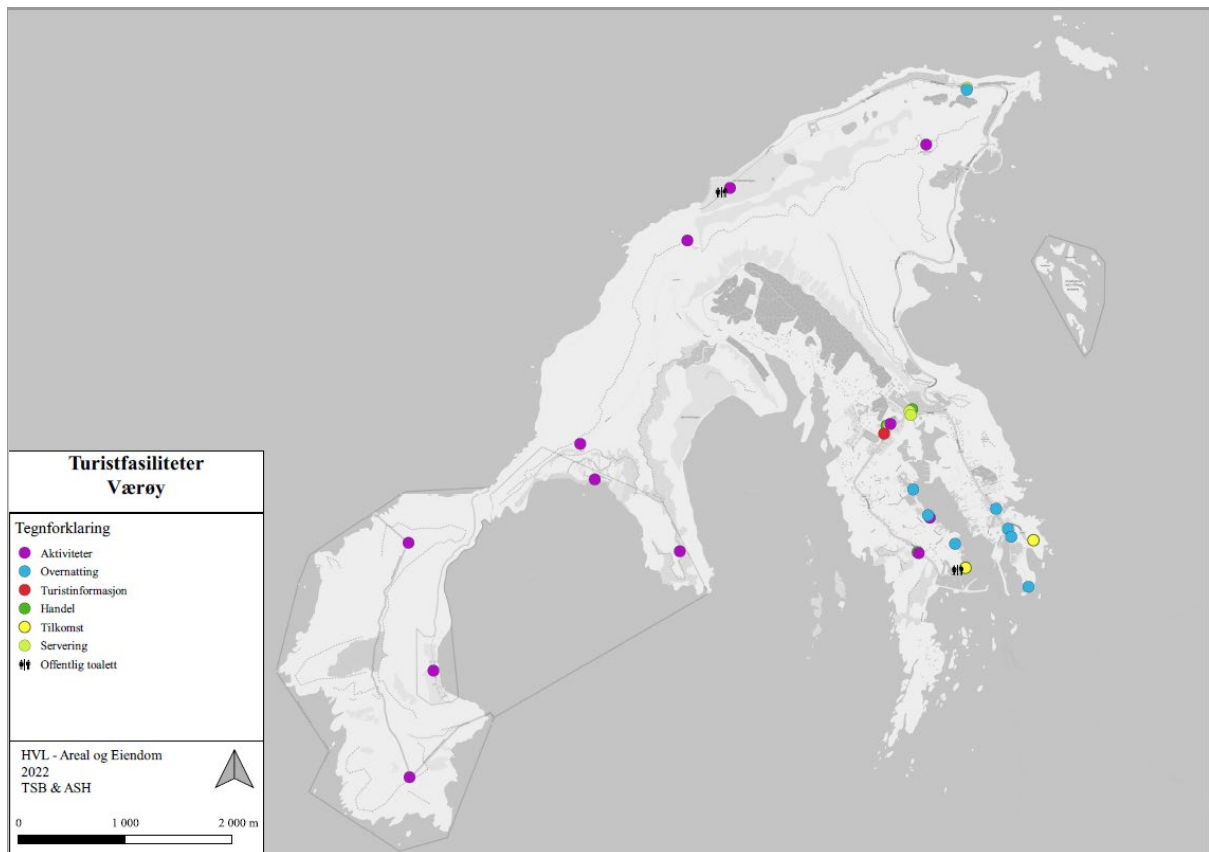
Kategorien handel inkluderer matbutikken, en gjenbruksbutikk og en skulpturhandel.

Aktiviteter inneholder blant annet sykkelutleie ved Kiosken, kajakkutleie ved Bensvik

Brygge og diverse turmål (figur 6.15). Turistinformasjonen er også inkludert i kartet, da man

som turist kan finne ulike informasjon her både i form av oppslagstavle og gjerne inne

dersom det er åpent. Figuren under viser turistfasiliteter for hele øyen (figur 6.22).

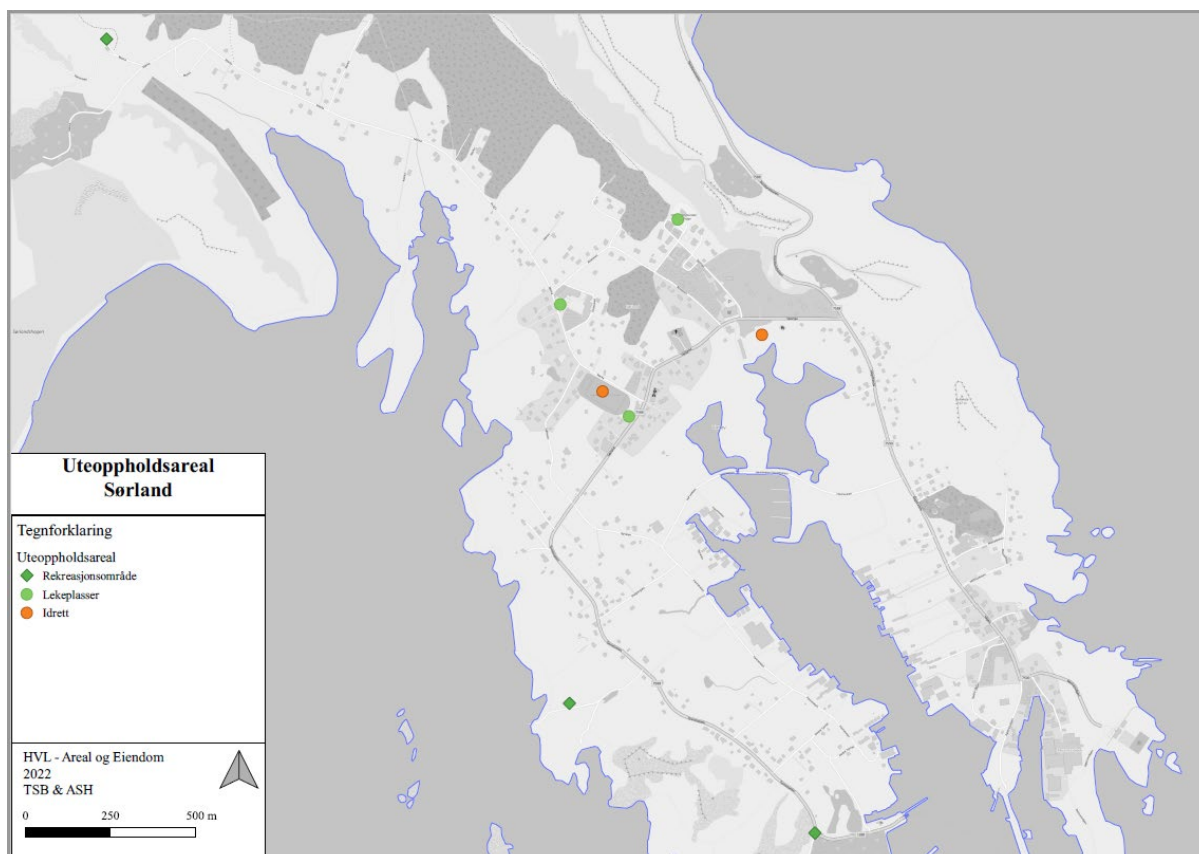
Figur 6.15 Resultat Turistfasiliteter, hele øyen

Det som kommer tydelig frem her er at det stort sett er tilbud på Sørland. De aktiviteter som er å finne på Nordland er blant annet Nordlandshagen og en badstue ved flyplassen. Området er også startpunkt for flere turstier. Det er også et offentlig toalett her. Ved Nordlandshagen er det gode muligheter for å campe både med og uten campingvogn.

Den samlede vurderingen for Turistfasiliteter faller på graderingen «Medium». Det som trekker ned er blant annet få serveringssteder, svært ensidig aktiviteter (turmogigheter) og det faktum at det bare er to offentlige toalett på hele øyen. Det som trekker opp, er mengden overnattingstilbud samt at dersom man fokuseres mest på Sørland, har man mange alternativer til turisttilbud her.

<h1>Medium</h1>	<p>Mange turisttilbud på Sørland Flere overnattingsmuligheter Det er mye ensidig aktivitet (Turstier) Få serveringssteder Bare to offentlig toalett</p>
-----------------	---

6.2.2 Uteoppholdsareal

Figur 6.16 Resultat Uteoppholdsareal

Kartet viser Værøys tilbud når det gjelder uteoppholdsareal (figur 6.16).

Rekreasjonsområdene er de stedene hvor det er opparbeidet, i den forstand at det er benker eller lignende. Kategorien «Idrett» inkluderer en fotballbane bestående av en 11-bane og en mindre ballbane. I tillegg til en opparbeidet skatepark, like ved matbutikken.

Det er totalt 3 lekeplasser, hvor to av dem er i tilknytning til skole og barnehage. Den tredje ligger like ved fotballbanen. Ordet lekeplass passer nok ikke så godt for akkurat denne, da det bare er en huske med tilhørende sklie (figur 6.17). Ordet lekestativ vil være mer egnet for

akkurat denne. Det er likevel det eneste offentlige lekeapparatet som ble observert, og er derfor med i kartet. Tilsvarende stativ var det mange av, men disse befant seg i private hager.

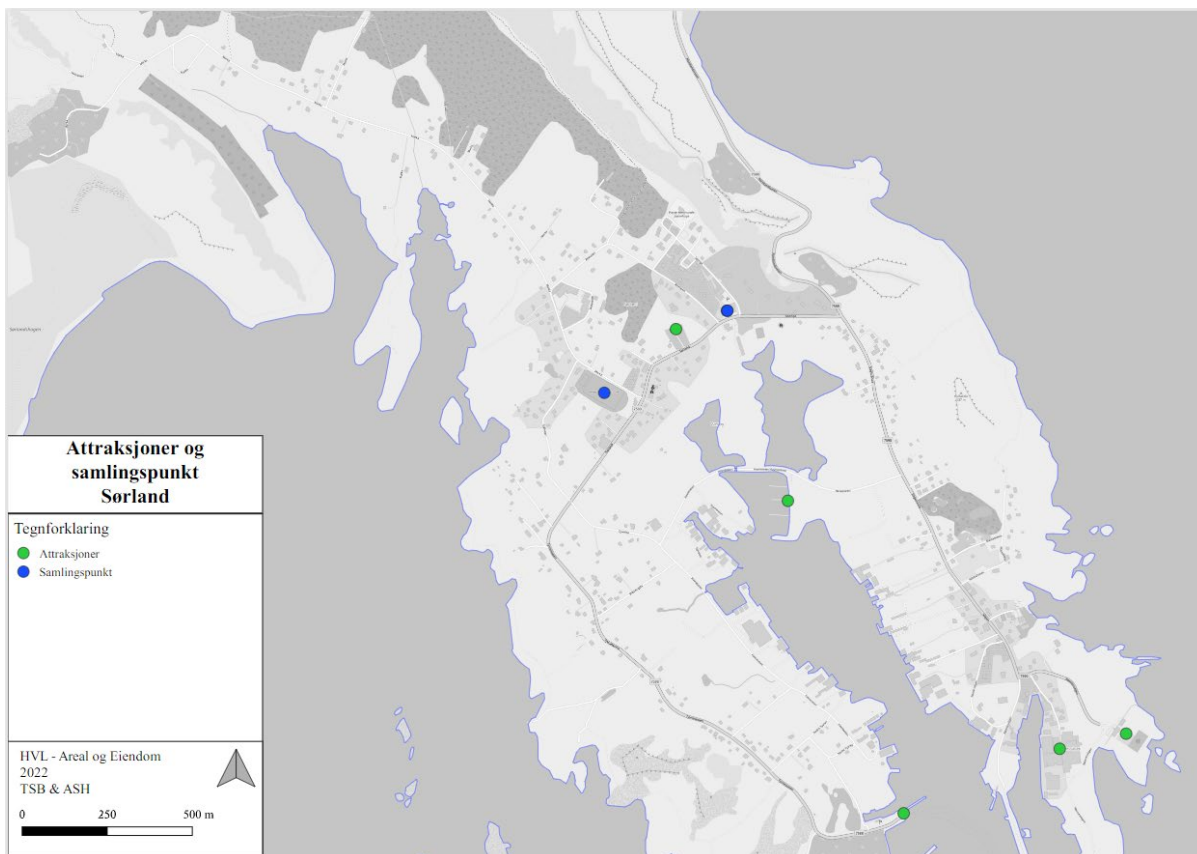

Figur 6.17 Lekestativ ved fotballbanen. Foto - Privat

Vurderingen for denne registreringen blir derfor «Lav». Dette begrunnes ved at det er få muligheter for rekreasjon, og meget få tilbud til barn og unge. Tilbudet som gis dem er heller ikke særlig varierende, og har stort forbedringspotensial.

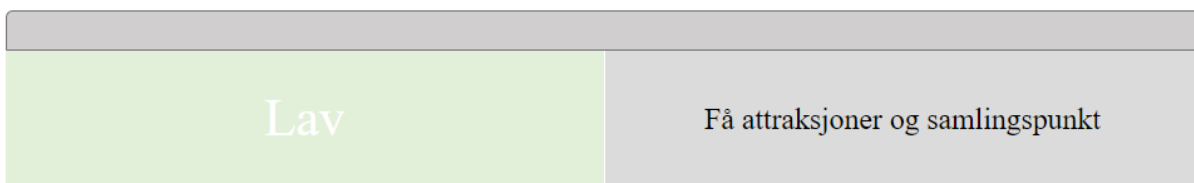
Lav	
	Få rekreasjonsmuligheter Meget få tilbud til barn og unge Stort forbedringspotensiale

6.2.3 Attraksjoner og samlingspunkt

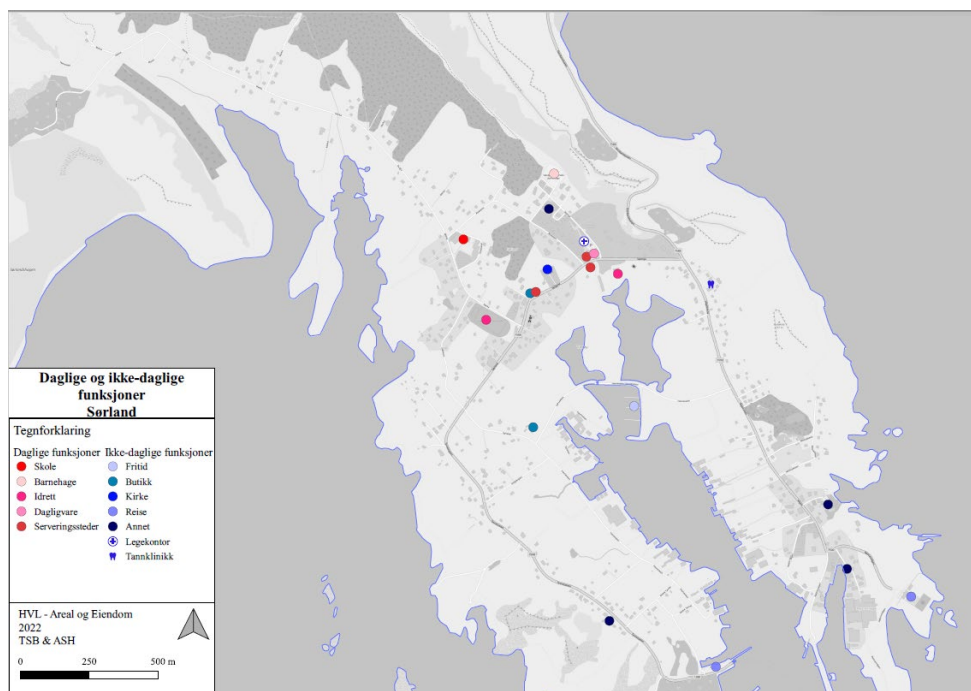

Figur 6.18 Resultat Attraksjoner og samlingspunkt

Figur 6.18 viser Værøys attraksjoner og samlingspunkt. Samlet sett for et slikt areal er det få attraksjoner og få samlingspunkt. Det er for et område på denne størrelsen mulig å utnytte mer areal enn hva som er gjort i dag.

6.2.4 Daglige og ikke-daglige funksjoner

Figur 6.19 Resultat Daglige og ikke-daglige funksjoner

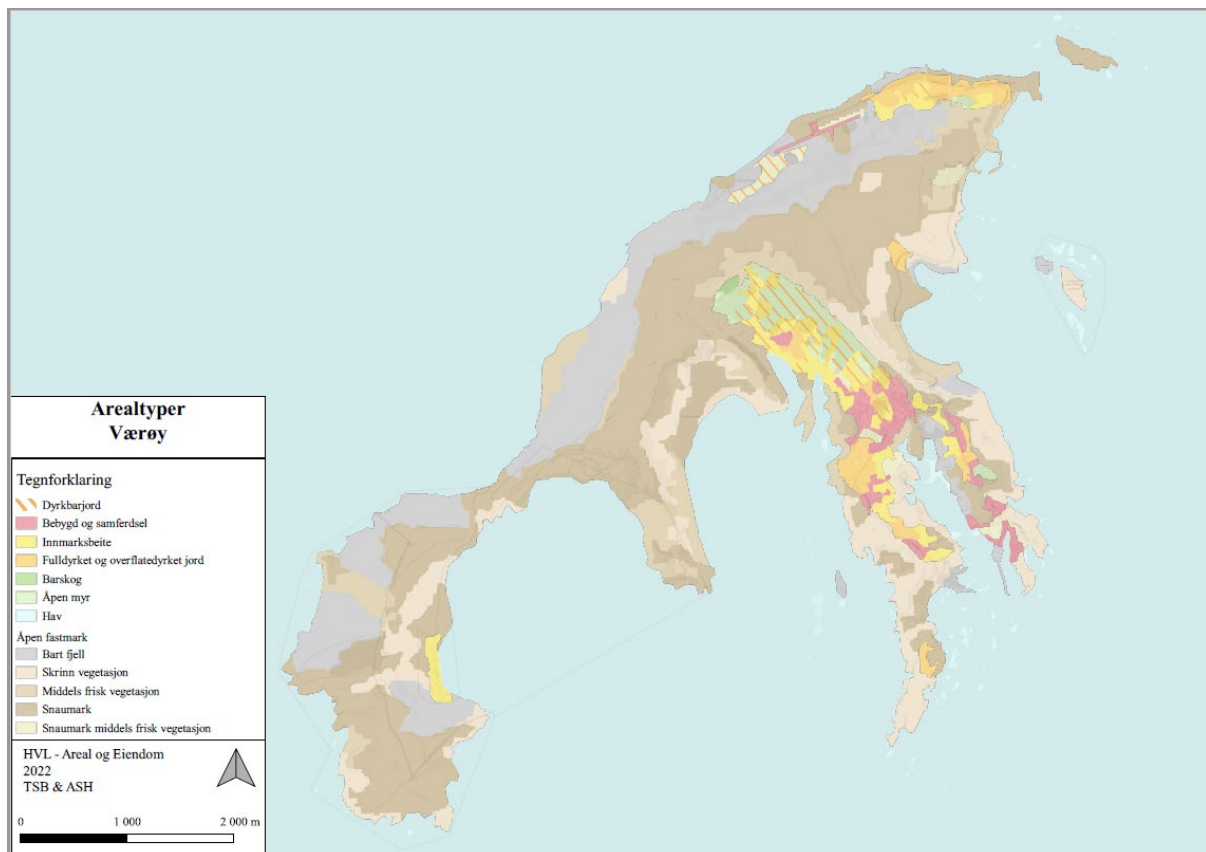
Registreringen viser de daglige og ikke-daglige funksjonene som er å finne på Værøy (figur 6.19). De daglige funksjonene inkluderer følgende kategorier; Idrett: fotballbane og skatepark. Dagligvare: Coop Prix. Serveringssteder: Kiosken, Pub1 og Café ved Prix.

De ikke-daglige funksjonene inkluderer følgende kategorier; Fritid: Småbåthavn. Butikk: Byggtorget Værøy AS og Lofoten Handcraft. Reise: Fergeleie og Helikopter. Annet: Bilverksted, Massasje og Røssnesvåg Fiskevær (som består av museum, overnattingssteder, og diverse. Legekontor og tannklinikk.

Den samlede vurderingen blir medium for denne registreringen. Dette er på bakgrunn av at de fleste funksjonene er sentrert rundt administrasjonssenteret, spesielt de daglige funksjonene. De er innen kort avstand fra hverandre, og lett tilgjengelig for alle. Det som trekker ned, er at både helikopterhavn og fergeleie er noe isolert fra de andre funksjonene. Når man ankommer øyen, er det store avstander før man møter på en funksjon. Det er i tillegg liten variasjon i de ikke-daglige funksjonene, som fører til et generelt lavt tilbud av aktiviteter.

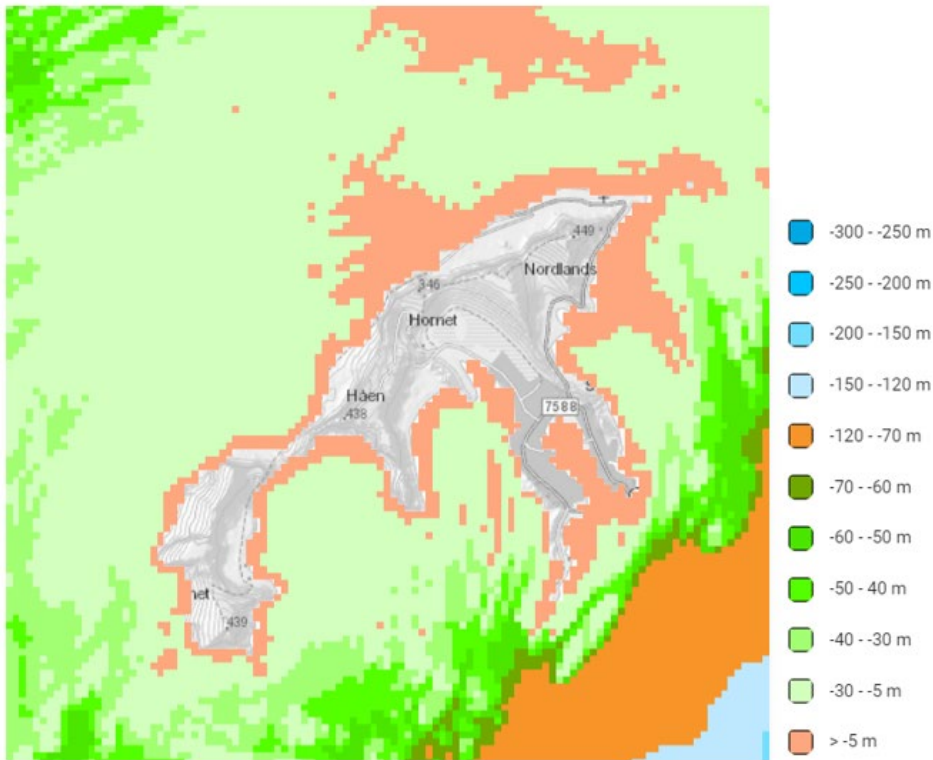
<h1>Medium</h1>	<p>Sentraliserte daglige funksjoner Korte avstander mellom dem Liten variasjon i ikke-daglige funksjoner Store avstander til funksjon ved ankomst</p>
-----------------	---

6.2.5 Arealtyper og havdybde

Figur 6.20 Resultat Arealtyper

Kartet (figur 6.20) illustrer hvilke ulike arealtyper man finner på Værøy. Dette er tatt med for å belyse hvor mye åpent areal det er på øyen. Kartet viser hvor dominerende havet er. Det er derfor inkludert er kart over havdybden omkring Værøy (figur 6.21).

Figur 6.21 Havdybde

Analysen over havdybde er tatt med for å se dybden rundt Værøy, og at det er plasser omkring øyen som er gunstige å fiske i. Det epipelagiske vannlaget er fra 0-200meter, det mesopelagiske vannlaget er fra 200-1000 meter. Torsk liker seg i alle havlag, den er både bunnaktiv, og pelagisk (ute i frie vannmasser), mens lyr og sei finner man mest i pelagisk vannlag. Som analysen viser er det rundt Værøy epipelagisk, og her kan man da trolig finne variert fiske til alle sesonger.

6.3 Oppsummering stedsanalyse

Den samlede vurderingen for alle analysene gir et gjennomsnitt av graderingen lav. Figur 6.22 viser hvilken gradering alle analysene og registreringene har fått. Graderingen er basert på hvor høy grad av den aktuelle vurderingsformen som er til stede.

Analyser	Vurdering
Space Syntax	Medium
Konstituerte gater	Lav
Tetthet av innganger	Lav
Synlighet av innganger	Lav
Topologisk dybde	Lav
To-stegsanalyse	Lav
Gatebruk	Medium
Funksjonsblanding – MXI	Lav
Bebyggelsestetthet	Lav
Kevin Lynch	Lav
Gatestruktur	Medium
Registreringer	Vurdering
Turistfasiliteter	Medium
Uteoppholdsareal	Lav
Attraksjoner og samlingspunkt	Lav
Daglige og ikke-daglige funksjoner	Medium

Figur 6.22 Oppsummering av gitt vurdering for analysene

Gitt at disse analysene er utformet for storbyer, er det naturlig at de vil gi en lav vurdering når de benyttes for et sted som Værøy. De er altså ikke nødvendigvis overførbare til et lite tettsted, og vil i den sammenheng ikke yte rettferdighet til stedet. Likevel gir de en indikasjon på hvordan situasjonen er der i dag.

Kapittel 7

Resultat fra befaring

Nordland

Marka

Sørland

Røssnesvåg

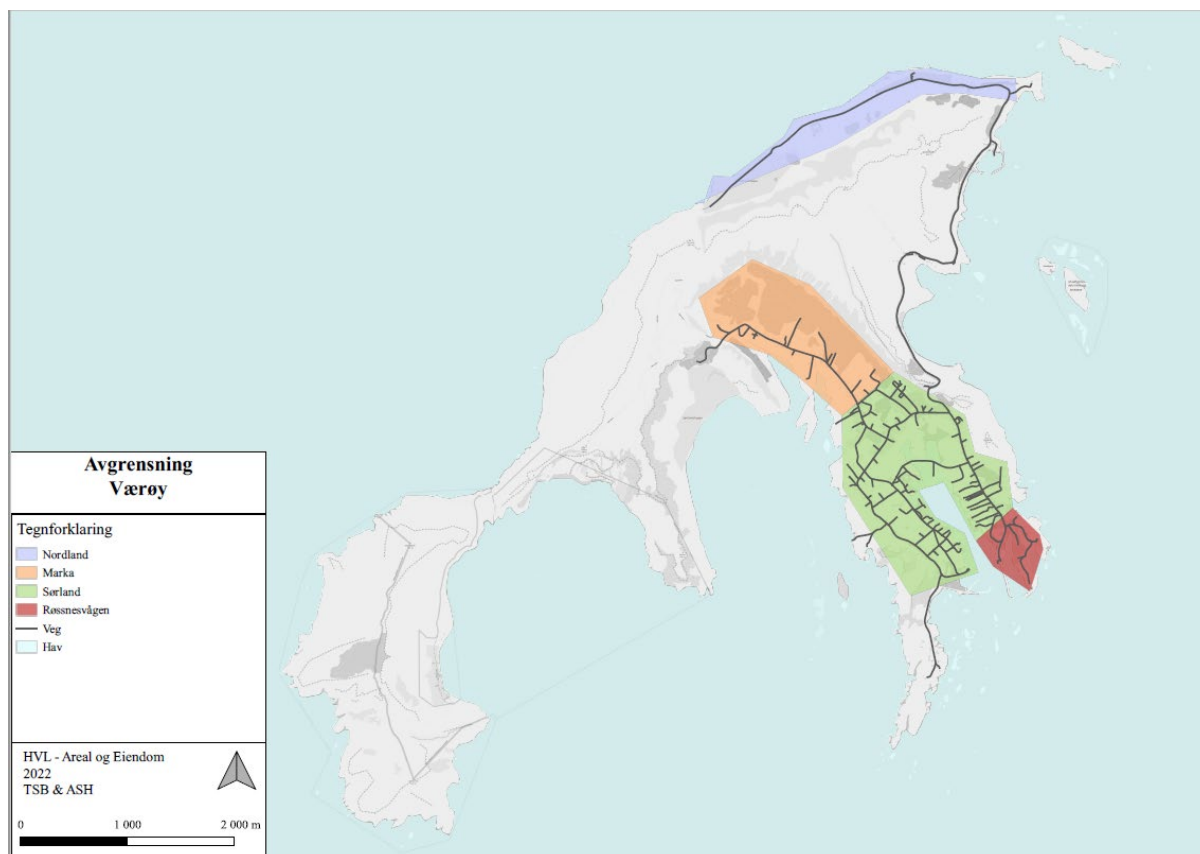
Andre steder i Lofoten

Oppsummering

7. Resultat fra befaring

Resultater fra befaring, gjennomført 15.-22. mars 2022 på Værøy, vil presenteres her.

Kapittelet inndeles i de områdene som ble introdusert i kapittel 1.4 *Avgrensning av oppgaven*, vist igjen på *figur 7.1*. Områdene er Nordland, Marka, Sørland og Røssnesvåg. I tillegg vil et kapittel omhandle andre områder i Lofoten, som vil brukes som sammenligningsgrunnlag.

Figur 7.1 Områder - avgrensning

Det vil gis en generell beskrivelse av de fire områdene, og til slutt gis det en oppsummering av alle. Denne gis i form av sjekklisten som ble beskrevet i *kapittel 3.3 Befaring*. Sjekklisten vil fungere som et oppslagsverktøy, eller oppsummeringstabell, for hva som ble observert på Værøy. Den samme teknikken ble brukt på videre befaring i Lofoten som sammenligningsgrunnlag mot Værøy.

7.1 Nordland

Lengst nord på Værøy ligger den gamle bygden Nordland. Her finner man blant annet Værøy Gamle kirke, gravplassen, den nedlagte flyplassen, Prestegården og store flotte naturområder (figur 7.2 og 7.3). Bygningsmassen består av mindre bolighus med varierende kvalitet, gjerne med tilhørende garasjer eller skur. Bebyggelsen er meget sentralisert rundt kirken, og følger en vegstrekning på omtrent 1 km (figur 2.3). Området bærer preg av at det ikke lenger foregår utvikling, og at det har stått uberørt i mange år.

Figur 7.2 T.v.: Første møte med bebyggelsen på Nordland. T.h.: Værøy gamle kirke. Foto: Privat

Det første man møter er en stor gravplass, deretter etterfulgt av boligbebyggelse, før den asfalterte vegen ender ved den nedlagte flyplassen. Ved flyplassen er det satt opp en sauna, uten videre informasjon om hvorvidt den er i bruk eller ikke. Videre utover kan man følge en humpete kjerreveg til en rasteplass, populært brukt av campingturister. Her er det også et offentlig toalett, på befaringstidspunktet var ikke dette åpent for publikum. Flere steder reklameres for flere turløyper, i form av oppslagstavler.

Figur 7.3 Bilder fra Nordland. Foto: Privat

7.2 Marka

Et av de større boligområdene på Værøy er Marka. Området skilles seg fra Sørland ved at bebyggelsen nå blir mer spredt og kvaliteten på byggene varierer mer. Marka består av et stort myrareal, hvor det er etablert en langsgående tursti som stedvis inkluderer benker og bål plass (figur 7.4).

Figur 7.4 Bilder av Marka. Foto: Privat

7.3 Sørland

Værøy sin største bygd, både historisk og den dag i dag. I den grad det har vært utvikling på øyen, er det hovedsakelig på Sørland det har skjedd. Området inkluderer blant annet administrasjonssenteret, ulike næringer, brannstasjonen, Værøy skole og barnehage, småbåthavnen, fotballbane, skatepark og en del boligbebyggelse (figur 7.5).

Figur 7.5 Sørland. Foto: Privat

Bebyggelsen på Sørland er tettere enn hva den er i Marka. Det er hovedsakelig eneboligbebyggelse, men også noen få rekkehus. De fleste hus har en egen innkjørsel, med biloppstillingsplass foran. Flere er også inngjerdet, og noen med opparbeidet hage. Det ble observert flere hus med egne lekestativ i hagen. Den generelle opplevelsen av boligområdene er at de er forholdsvis privat. Når det gjelder felles uteoppholdsareal, er dette noe Sørland mangler. Sett bort i fra lekeplassen ved fotballbanen er det få eller ingen områder som fremstår som felles samlingsplass. Eneste andre stedet som kan oppfattes som felles samlingsplass er en skatepark i betong like ved dagligvareforretningen, men denne fremsto som relativt ubrukt. Den høye andelen bebyggelse skyldes nok det større vegnettet, i motsetning til Marka hvor det bare går en veg. Vegene er av varierende kvalitet, og bærer tydelig preg av lite vedlikehold. Det er bilen som dominerer vegene, og det ble i svært liten grad observert gående eller syklende.

Figur 7.6 Sørland. Foto: Privat

Ved havnen kan man observere det aktive fiskelivet. Både store og små båter, store areal med tørrfiskhjeller hvor den nyfiskede torsken henger til tørk (*figur 7.6*). Det ble også observert flere større areal som klargjøres for tørrfiskhjeller.

7.4 Røssnesvåg

I Røssnesvåg finner man det gamle handelssenteret på Værøy, hvor sjø og fiske står sentralt. Røssnesvåg består av helikopterhavnen, flere fiskeri, båthavn, rorbu, flere nøst og ikke minst en rekke tørrfiskhjeller (*figur 7.7*). Dette området er virkelig det man kan kalle et fiskevær. Det er en idyllisk opplevelse å gå langs kaien, se på den turkise sjøen mens man kjenner på lukten av fisk og saltvann. Det er en rekke boligbebyggelse i området, med flere større og mer eksklusive boliger enn hva som er for de overnevnte områdene (*figur 7.8*).

Figur 7.7 Røssnesvåg. Foto: Privat

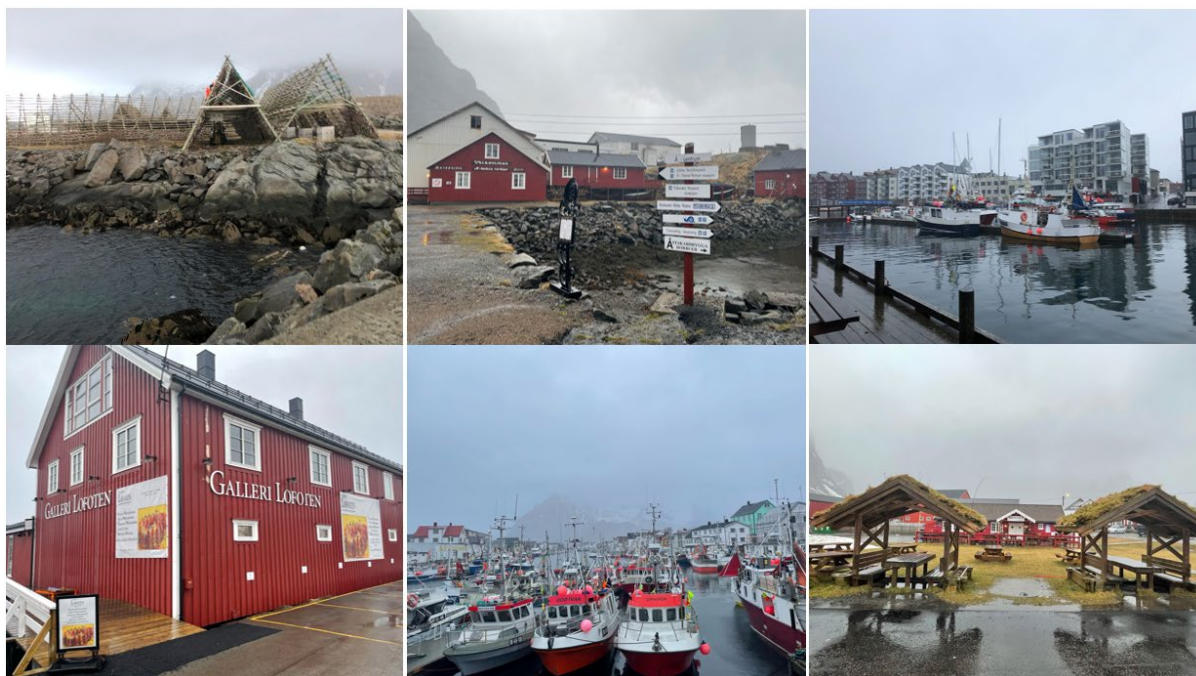
Figur 7.8 Boligbebyggelse Røssnesvåg. Foto: Privat

7.5 Andre steder i Lofoten

Den andre delen av befaringen var for andre steder i Lofoten, det ble gjort en samlet vurdering av de ulike stedene. Dette inkluderer Å, Moskenes, Henningsvær og Svolvær, som heretter vil omtales under felles betegnelsen Lofoten. Grunnen til at denne vurderingen blir samlet er fordi det er relativt korte avstander mellom stedene med bil, og de består av mange like funksjoner. Dersom et sted skiller seg mer ut, vil det aktuelle stedsnavnet bli benyttet.

Det generelle førsteinntrykket av Lofoten er at aktivitetsnivået er høyere, og at de er mye bedre tilpasset turisme, enn hva det er på Værøy. Det er godt skiltet, både til steder, ulike tilbud og funksjoner som befinner seg der, samt er det skilt på bygninger. Det ble observert flere typer turister. Noen med randoneeski som gjorde seg klar til tur, syklistene, en typisk turistgjeng med matchende sydvester, både norske og utenlandske, i ulik alder. Til tross for dårlig vær ved befaringen var det en god del folk å se i gatene.

Begrepet fiskevær gjorde seg særdeles gjeldende for Lofoten. Det ble observert fiskebåter i alle størrelser, tørrfiskhjeller og rorbuer (*figur 7.9*). I likhet med Røssnesvåg på Værøy, får man opplevelsen av idyll i god kombinasjon med lukten av sjø og fisk. Det grå og våte været la en liten demper på befaringen, da det er tenkelig at man får en enda finere og bedre opplevelse av Lofoten dersom man har finværet med seg.

Figur 7.9 Steder i Lofoten. Foto: Privat

Som turist har man et stort utvalg av aktiviteter å velge mellom, alt fra tur i fjell til fisketur på sjøen. Når det gjelder tilbud som de lokale har mer nytte av, er dette heller en mangelvare. Her er det Svolvær som skiller seg ut, og tilbudet øker betydelig. Her finner man blant annet Lofoten kulturhus, et stort kjøpesenter, Vinmonopolet og Apotek 1. Svolvær er den plassen som bærer størst preg av å være under utvikling. Dette ser man spesielt godt på bebyggelsen (figur 7.9, øverst til venstre). Det bygges tett og i høyden, med et mer moderne uttrykk enn hva man ser de andre stedene.

7.6 Oppsummering

Målet med befaringen var å kunne avklare hvilke tilbud som er å finne på Værøy, for så å kunne sammenligne dette med andre steder i Lofoten. Figur 3.8, fra kapittel 3.3 *Befaring*, viser sjekklisten som ble utarbeidet på forhånd av befaringen. Tabell 2 viser en sammenligning av Værøy med Lofoten.

Tabell 2 Sjekkliste – Resultat

Funksjon – Hva er her		
	Værøy	Lofoten
Apotek	×	I Svolvær
Restaurant	Fru Johansens Kiosk	Stort utvalg, variasjon.
Uteoppholdsareal	Bord og benker, bål plass og gapahuk.	Rasteplasser. Bord og benker. Park.
Skole	Værøy Skole	Barne-, ungdom- og videregående skoler.
Butikk	Coop Prix, bruktbutikk og Byggtorget.	Mange butikker. Fra storsenter til nisje-butikk.
Café	Cafe Super'n	Stort utvalg.
Pub	Lofoten Pub1	Stort utvalg.
Fritidsaktivitet	Fotballbane, skatepark, kirke og lekestativ	Fotballbane, klatreskole, treningssenter, kirker, lekeplass og surfing.
Kulturtilbud	×	Stort utvalg av museum og kunstgalleri.

Overnatting	Rorbu, Værøy og Bensvik brygge, Fiskarheimen, Prestegård og Sjybrygga.	Hoteller, rorbuer. Generelt stort utvalg.
Turisttilbud	Sykkel- og kajakkutleie	Utleie av fiske- og turutstyr, ATM, turistbusser
Offentlig toalett	To. Ikke åpen	Mange, gjerne ved rasteplasser
Camping	×	Regulerte campingplasser.
Bebyggelse	Enebolig, varierende kvalitet. Rorbuer. Rekkehus.	Enebolig, varierende kvalitet. Flere moderne bygg. Rorbuer overalt. Spesielt for Svolvær var der mye blokkbebyggelse.
Veg-kvalitet	Lite vegmerking. Ingen fortau.	Varierende. Mye likt med Værøy.
Informasjon	Plakater ved fergeleie og turistinformasjonen. Turstiskilt.	Mye og tydelig skilting til både steder og aktiviteter. Oppslagstavler med informasjon. Turstiskilt.
Annet	Låste søppeldunker.	Regulerte P-plasser. Søppeldunker.
Observasjon – Hvem er her		
Hvem ser man	Skoleelever, voksne og eldre.	Turister og lokalbefolkning. Flere aldersgrupper.
Hvor oppholder de seg	Ved skole (etter skoletid). Ved café og dagligvare.	Turister, i gatene, langs vegene, litt overalt. Lokale: På sine arbeidsteder, café, litt overalt.
Hvilke framkomstmiddel brukes	Hovedsakelig bil. Noe tungtrafikk.	Mye biltrafikk, men også en del gående og syklende.
Observasjon – Hva skjer her		
Opplevelsen av stedet	Privat, lite aktivitet. Mye informasjon om hvor man kan gå turer. Store avstander å gå. En plass man fort kan	Mye aktivitet, både i form av næringsliv, men også blant folk. Mange muligheter for kultur, mat og aktivitet.

	bli litt rådvill. Lite å ta seg til, annet enn å gå tur. Spektakulær natur, med en opplevelse av å være helt for seg selv i det fri.	Kompakte tettsteder, men med mye innhold. Idyllisk men samtidig travelt. Spektakulær natur, men ikke den samme alene-følelsen. Når man har sett det man ønsker å se, er det bare å hive seg i bilen å kjøre videre til neste plass.
--	---	---

Det man ser som skiller seg mest ut fra de to sammenligningsstedene er mengde. Værøy har omtrent de samme funksjonene, men i en mye mindre skala enn hva som er for Lofoten. Det er også noen elementer man ikke finner på Værøy, som blant annet kulturtilbud, regulert camping og apotek. I Lofoten deler man plassen med mange, mens på Værøy kan man gå mer uforstyrret.

Når det gjelder tilbud til befolkningen kommer Lofoten også her best ut av det. Dette er hovedsakelig grunnet muligheten til å dra til Svolvær, hvor det er mange tilbud og funksjoner for både lokale og turister. Mens på Værøy er det mer oppdelt, hvor turistene har sine tilbud og funksjoner, mens lokale har egne tilbud og funksjoner. Skulle man ha sammenlignet bare med for eksempel Henningsvær, hadde det gjerne vært mer likheter.

Etter endt befarings sitter man igjen med en tanke om at det å ha en tilhørighet til fastlandet vil spille en rolle for tilbud og funksjoner. Værøy som ikke har direkte fastlandsforbindelse, men båt og helikopter, har langt færre observerte tilbud og funksjoner enn fastlands Lofoten. Dette inntrykket forsterkes da et tettsted som Henningsvær, som er veldig lite, men kompakt har flere opplevde og observerte tilbud og funksjoner enn Værøy som er større.

Endog må det tas med i betraktning at befarings gjennomføres på senvinteren utenfor turistsesongen, dette kan ha påvirkningskraft på de observasjonene som er gjort. Dette kan regnes som en svakhet med denne metoden. Det kan antas at turistaktiviteten er en del høyere i sommersesongen.

Kapittel 8

Resultat fra spørreundersøkelsene

Til befolkningen

Til skoleelever

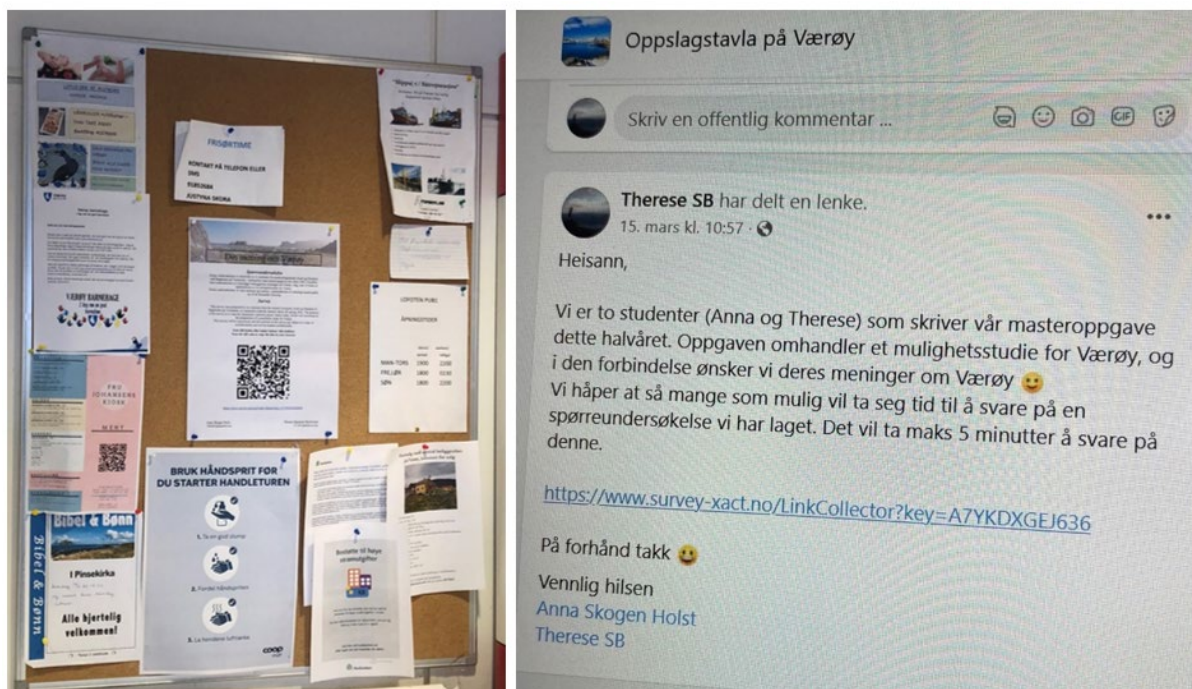
8. Resultat fra spørreundersøkelsene

I dette kapittelet vil resultatene fra spørreundersøkelsene som ble gjennomført på befaring til Værøy i mars presentert. Dette gjenspeiler det som ble introdusert fra *kapittel 3.4 Spørreundersøkelse*. Resultatene vil presenteres med utsnitt fra spørreundersøkelsene, med tilhørende tekst, og fulle versjoner av spørreundersøkene vil gjøres tilgjengelig som *vedlegg 19 og 20*. En spørreundersøkelse muliggjør at lokalbefolkningen kan fremme sine meninger, og dele av sine kunnskaper. Dette er en form for medvirkning, som er en vesentlig del for stedsutvikling.

8.1 Til befolkningen

For å sørge for at befolkningens interesser blir ivaretatt, og for å skape aktiv medvirkning fra befolkningen ble det gjennomført en spørreundersøkelse. Det var spesielt viktig å kartlegge hva de som bor på Værøy syntes om øyen, og ikke minst å få frem dersom de hadde spesifikke meninger eller tanker om hva som burde skje på øyen.

Spørreundersøkelsen ble utarbeidet gjennom programmet SurveyXact, og var aktiv i en uke. Den ble markedsført på to ulike måter. Det ble lagt ut et facebook-innlegg på «Oppslagstavla på Værøy», og det ble hengt opp plakater på dagligvarehandelen (*Vedlegg 21*) (*figur 8.1*).

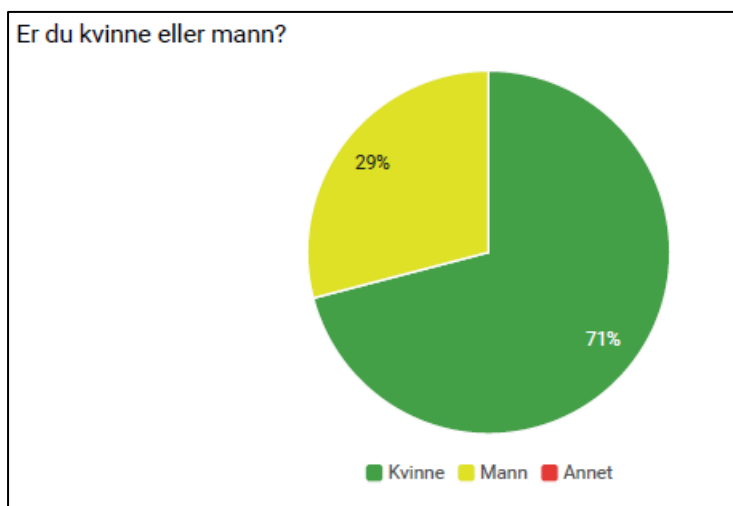
Figur 8.1 T.h.: Plakat "Din mening om Værøy" hengt opp på dagligvare. Foto – Privat. T.v.: Facebook-innlegg

Spørreundersøkelsen er delt inn i «Bakgrunnsspørsmål» og «Hovedspørsmål». En del av hovedspørsmålene er en rekke påstander. For disse vil resultatene basere seg på svarene fra bestemte grupper. Resultatet fra undersøkelsen vil vises som figurer med tilhørende tekst. Videre vil spørsmålene gjennomgås, og det vil gjøres rede for bakgrunnen for spørsmålene. Spørreundersøkelsen i sin helhet vil gjøres tilgjengelig som *vedlegg 19*.

8.1.1 Bakgrunnsspørsmål

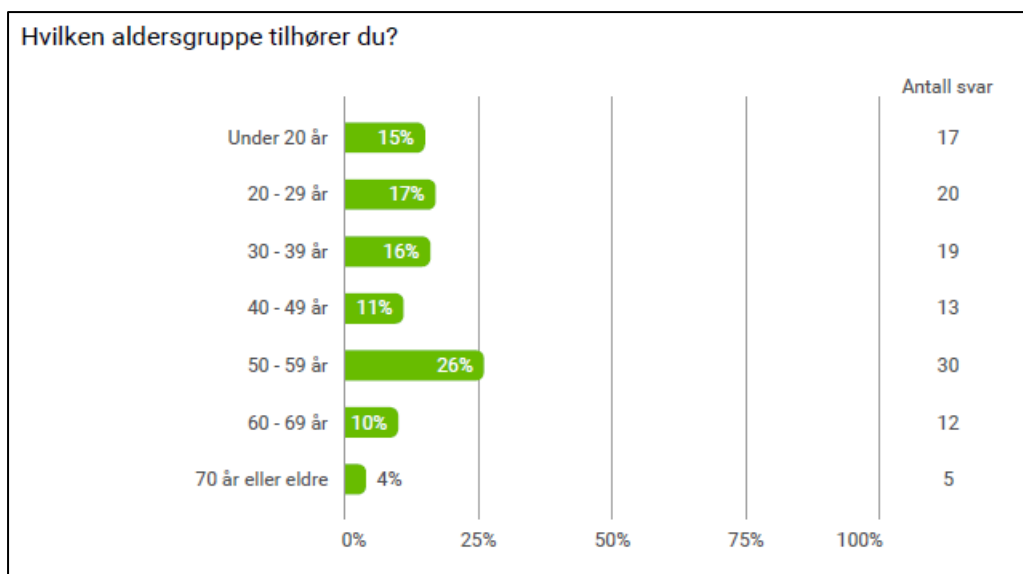
Spørreundersøkelsen innledes med spørsmål som gjelder respondentenes kjønn, alder, yrke, hvor vedkommende bor, bosituasjon og hvor lenge vedkommende har bodd på Værøy. For en spørreundersøkelse skal kunne ansees som valid er det viktig med et representativt utvalg av befolkningen. Det er også forventet at respondentens bakgrunn vil påvirke svarene på påstandene som stilles.

Befolkningen på Værøy er en kvinner og menn, og for denne spørreundersøkelsen er det en større andel kvinner som har besvart (*figur 8.2*).

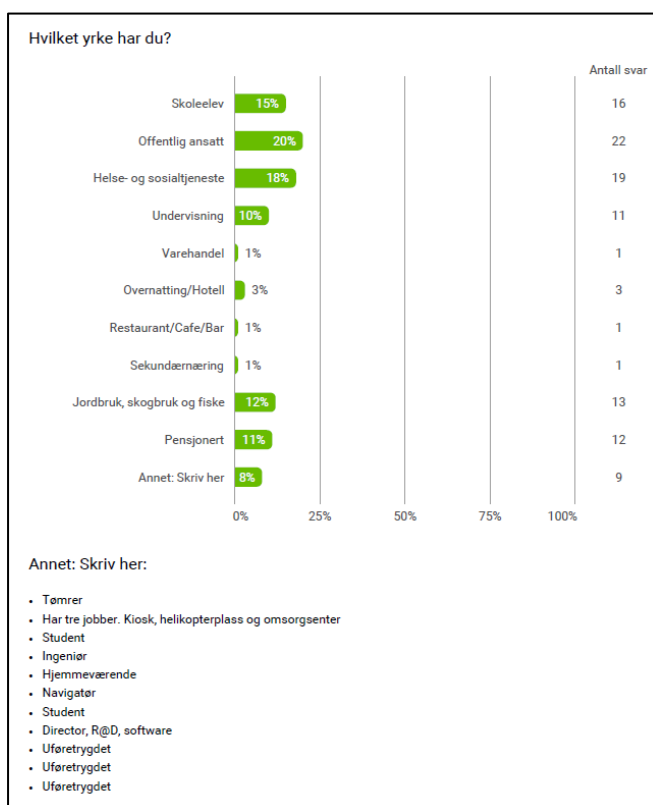
Figur 8.2 Resultat fra spørsmål: "Er du kvinne eller mann?"

For respondentenes alder ble det valgt et intervall på 10 år. Den største andelen for både menn og kvinner på øyen er i aldersgruppen 50 – 60 år. Dette gjenspeiles i denne undersøkelsen (*figur 8.3*).

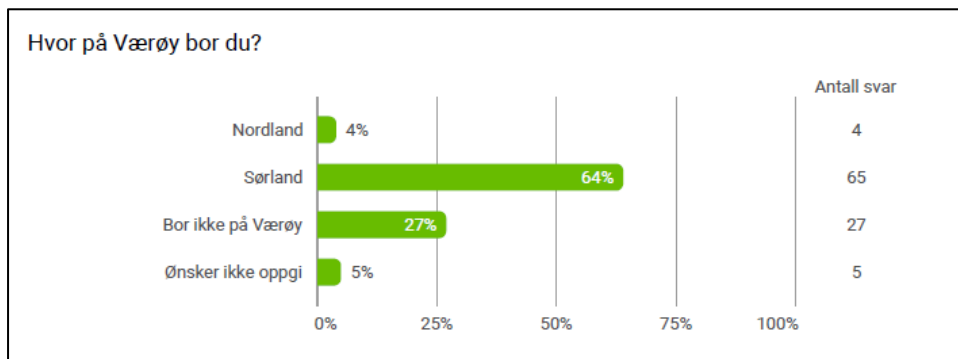
Figur 8.3 Resultat fra spørsmål "Hvilken aldersgruppe tilhører du?"

De ulike yrkene som er listet opp i figur 8.4 er hentet fra statistikken på SSB.NO. Det ble i tillegg lagt til en «annet»-kategori, for de som ikke fant sitt yrke i valgmulighetene. Man kan se at den største andelen er innen offentlige ansatte og helse. Resultatet viser også tre kategorier som bare består av en respondent. På bakgrunn av dette vil ikke dette spørsmålet krysses med de påfølgende påstandene, slik at anonymiteten ivaretas.

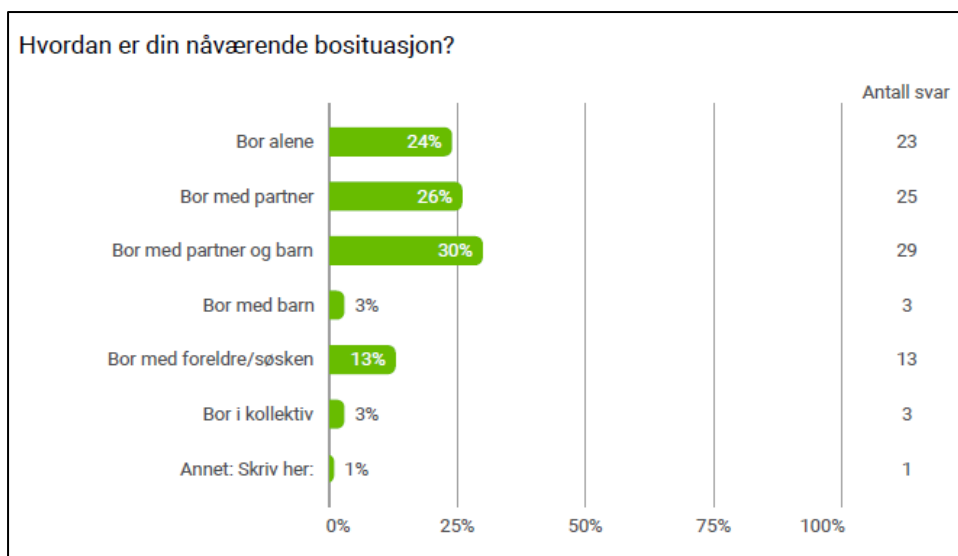
Figur 8.4 Resultat fra spørsmål "Hvilket yrke har du?"

Det er tidligere i oppgaven nevnt at Værøy består av Nordland og Sørland, og at hovedvekten av befolkningen bor på Sørland. Det gjenspeiles i undersøkelsens resultat (figur 8.5). Den viser også at personer som ikke bor på Værøy har deltatt. Dette er gjerne personer som har bodd på Værøy, eller som har en annen tilknytning til øyen.

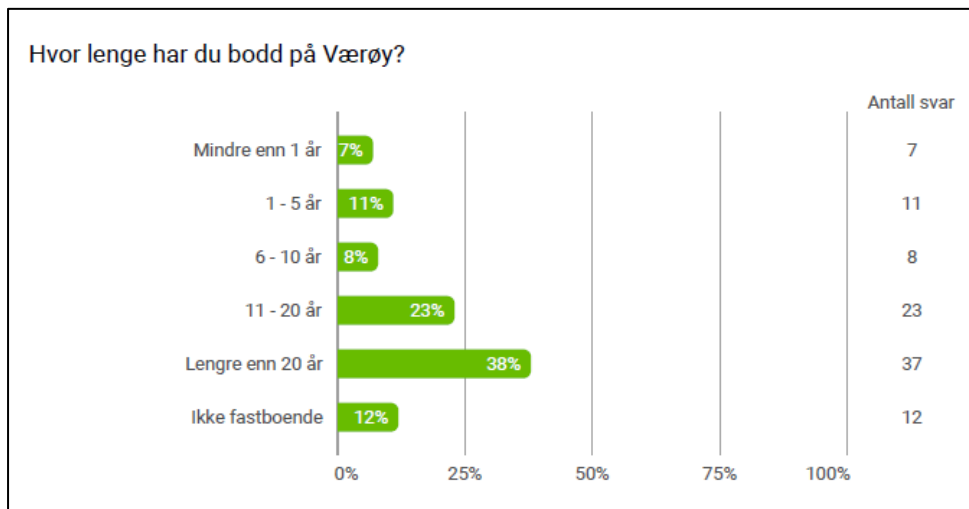
Figur 8.5 Resultat fra spørsmål "Hvor på Værøy bor du?"

Respondentenes nåværende bosituasjon vil være sentral når det videre vil vises til ulike grupperes svar på påstandene (figur 8.6).

Figur 8.6 Resultat fra spørsmål "Hvordan er din nåværende bosituasjon?"

Figur 8.7 viser hvor lenge respondentene har bodd på Værøy. Dette bakgrunnsspørsmålet vil være relevant for flere av påstandene.

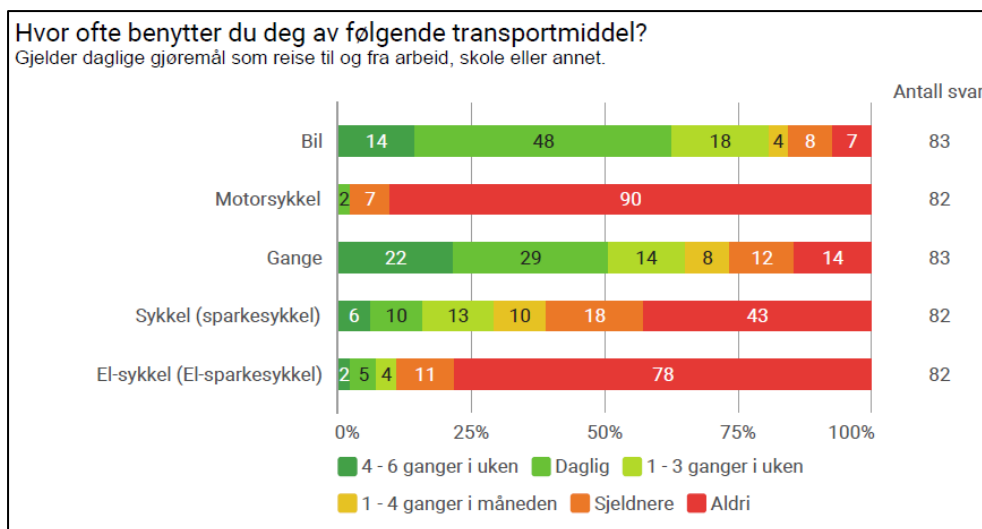

Figur 8.7 Resultat fra spørsmål "Hvor lenge har du bodd på Værøy?"

8.1.2 Hovedspørsmål

8.1.2.1 Hvor ofte benytter du deg av følgende transportmiddel?

For å kartlegge hvilke transportmiddel som er mest benyttet på Værøy, og hvor ofte respondentene benytter de ulike. Med sine relativt korte avstander er Værøy i grunn godt tilpasset for gange og sykkel, likevel ble det ved første befaring observert en større mengde biltrafikk. Spørsmålet er derfor inkludert for å synliggjøre hvorvidt andre transportmiddel benyttes.

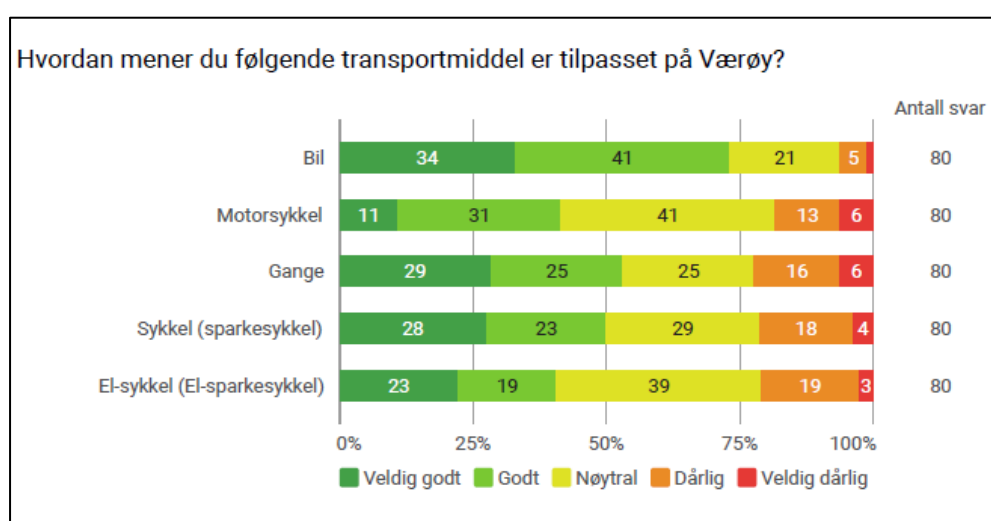

Figur 8.8 Resultat fra spørsmål "Hvor ofte benytter du deg av følgende transportmiddel?"

Resultatet fra undersøkelsen vises i figur 8.8. Som antatt er det en høy andel som velger å benytte bilen fremfor andre transportmiddel. 48 % velger bil og 29 % velger å gå for å gjennomføre daglige gjøremål. Da det ble observert motorsykler ved første befarings ble også denne typen inkludert. Gitt at dette er et mer sesongbasert transportmiddel er det naturlig at denne benyttes sjeldnere. For sykkel kan man se at her er det størst variasjon.

8.1.2.2 Hvordan mener du følgende transportmiddel er tilpasset på Værøy?

Videre ble det stilt spørsmål angående respondenten syn på hvordan de ulike transportmidlene er tilpasset på Værøy. Basert på første befarings og resultatet fra gatebruk-analysen kom det fram at bilen er mest dominerende i vegnettet.

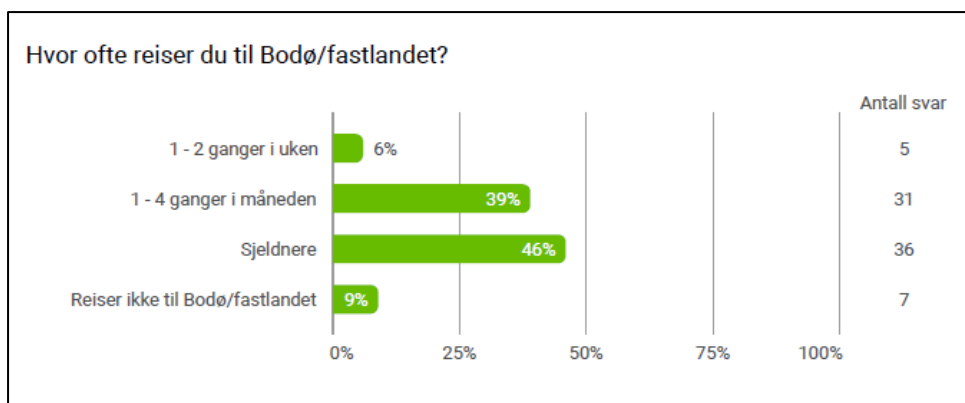

Figur 8.9 Resultat fra spørsmål "Hvordan mener du følgende transportmiddel er tilpasset på Værøy?"

Resultatet fra undersøkelsen (figur 8.9) viser at respondentene hovedsakelig mener at de ulike transportmidlene er veldig godt tilpasset. Det er bil som kommer best ut, mens 16 % mener at gange er dårlig tilpasset, og 6 % mener at gange er veldig dårlig tilpasset.

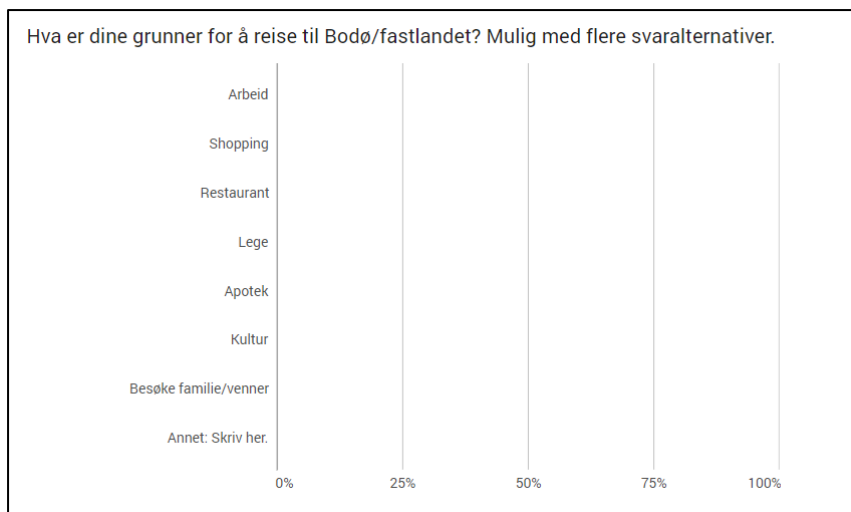
8.1.2.3 Hvor ofte reiser du til Bodø/fastlandet? Hva er dine grunner for å reise?

For å kartlegge hvilke kvaliteter som muligens ikke er på Værøy, og som gjør at respondentene må reise til Bodø/fastlandet ble det stilt to spørsmål. Først hvor ofte vedkommende reiser (figur 8.10), deretter etterfulgt av bakgrunnen for reisen (figur 8.11). Ved gjennomføring av spørreundersøkelsen har det oppstått en teknisk feil, som førte til at det andre spørsmålet ikke kom med (figur 8.11).

Figur 8.10 Resultat fra spørsmål "Hvor ofte reiser du til Bodø/fastlandet?"

Likevel kan man se at det er 39 % som reiser til Bodø/fastlandet 1-4 ganger i måneden, og 6 % reiser 1-2 ganger i uken. Dette kan tyde på at det er visse funksjoner som ikke er å oppdrive på Værøy, eller det kan være andre grunner for reisen.

Figur 8.11 Resultat fra spørsmål "Hva er dine grunner for å reise til Bodø/fastlandet?"

8.1.2.4 Hvor enig er du med følgende påstand?

Den største delen av spørreundersøkelsen er 11 påstander hvor respondentene velger mellom fem alternativer fra «Enig» til «Uenig». Et nøytralt svaralternativ er også inkludert dersom respondenten opplever noen av påstandene som irrelevant eller vanskelig å besvare.

De følgende påstandene omhandler hvordan respondentene opplever ulike aspekter med Værøy. Påstandene har som formål å belyse deres tilknytning til øyen, samt hvordan de stiller seg til utvikling. Påstandene vil krysses med et aktuelt bakgrunnsspørsmål, for å undersøke ulike gruppers synspunkter. Påstandene deles inn i to grupper; Boforhold og trivsel og utvikling.

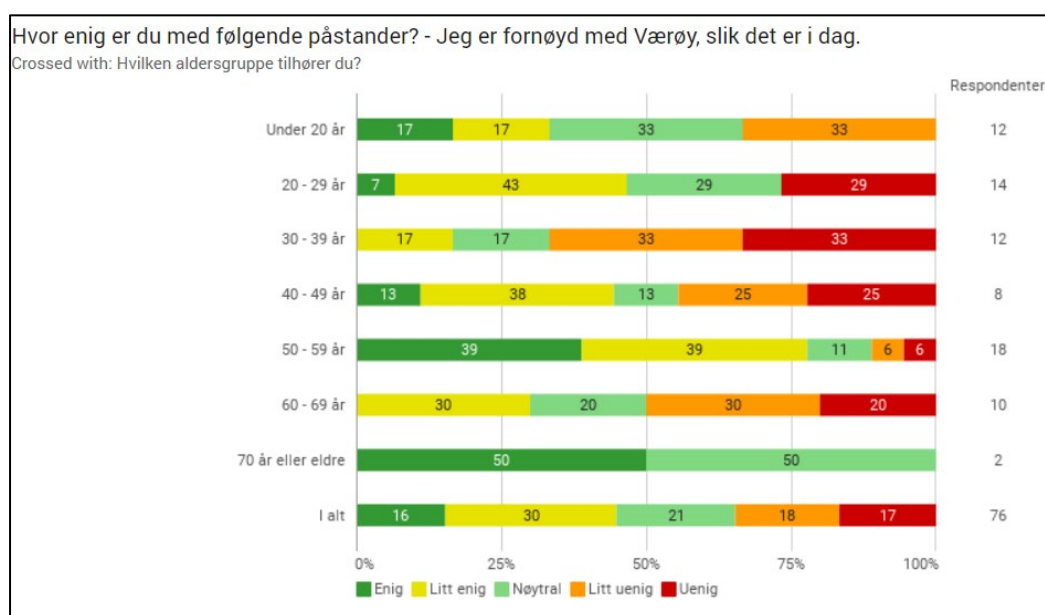
8.1.2.5 Boforhold og trivsel

For å skape en bedre forståelse av respondentenes opplevelse av boforhold og trivselen på Værøy er det stilt flere påstander angående dette. Her vil resultatene vises basert på aldersgrupper, bosituasjon og hvor lenge vedkommende har bodd på Værøy (figur 8.12 – 8.16).

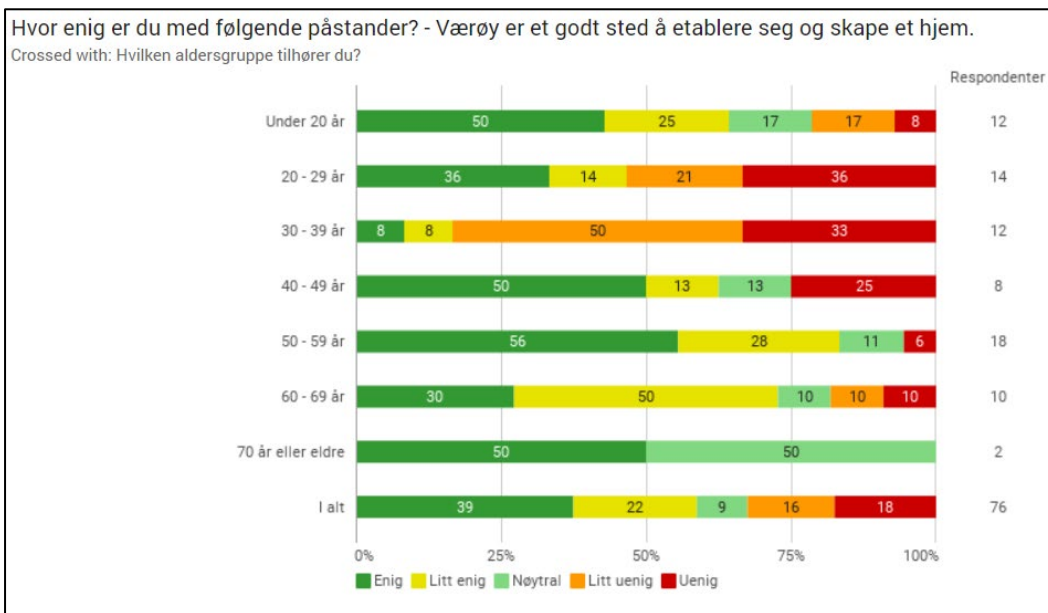
Resultatet viser at det hovedsakelig er aldersgruppene 20 til 50 år som er minst fornøyd med boforholdene på Værøy, samt minst fornøyd med forholdene slik de er i dag. Aldersgruppen 50-59 år er mest enig med de gitte påstandene.

Påstanden om Værøy er et godt sted å etablere seg, er det større andel av respondenter i etableringsfasen av livet (20 til 40 år) som er litt eller helt uenig i dette. De under 20 år er mer positiv til denne påstanden (figur 8.13). Når det gjelder om værøy passer bra for barnefamilier (figur 8.14), er det interessant å se at 100 % av de som bor med barn er helt uenig i denne påstanden, samt 16 % og 12 % av de som bor med partner og barn er litt uenig eller uenig. Dette er noe forventet, og kan tyde på at tilbudet til barn ikke er godt nok.

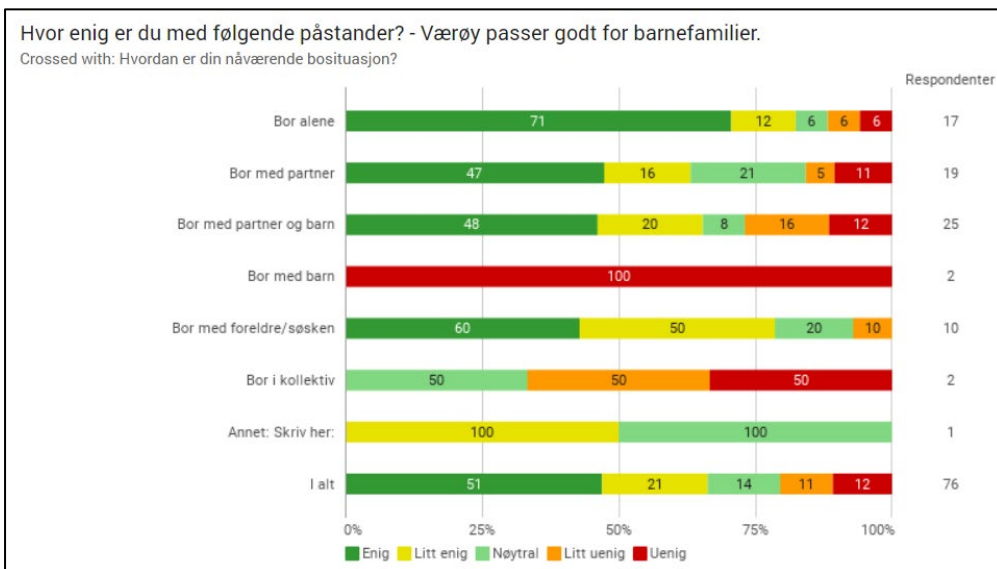
Når det gjelder at Værøys stedsidentitet er viktig å bevare, er det totalt 82 % som er enig i dette (figur 8.15). Her ser man også at hvor lenge personene har bodd på øyen ikke har særlig betydning, de fleste er stort sett enig. Halvparten av respondentene sier seg enig i at Værøy er et godt sted å bo (figur 8.16).

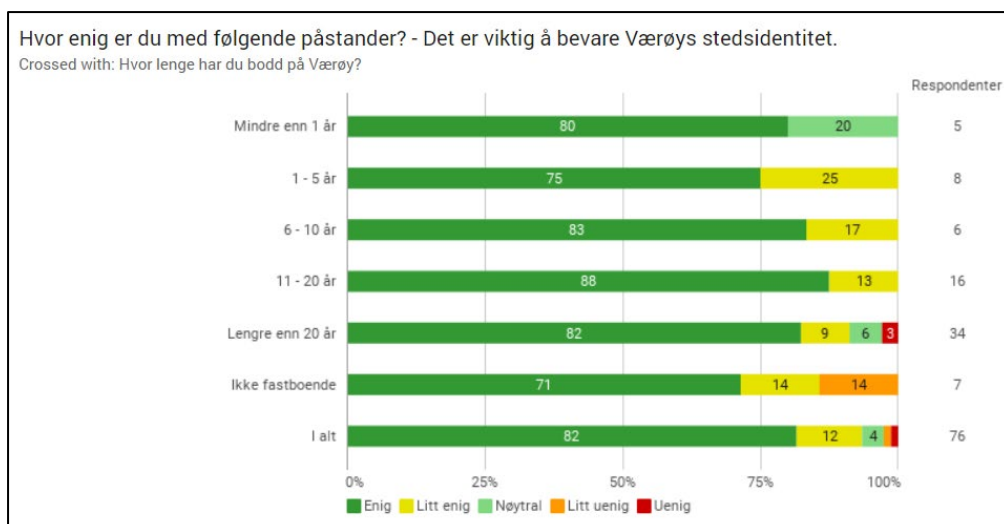
Figur 8.12 Resultat fra påstand "Jeg er fornøyd med Værøy, slik det er i dag."

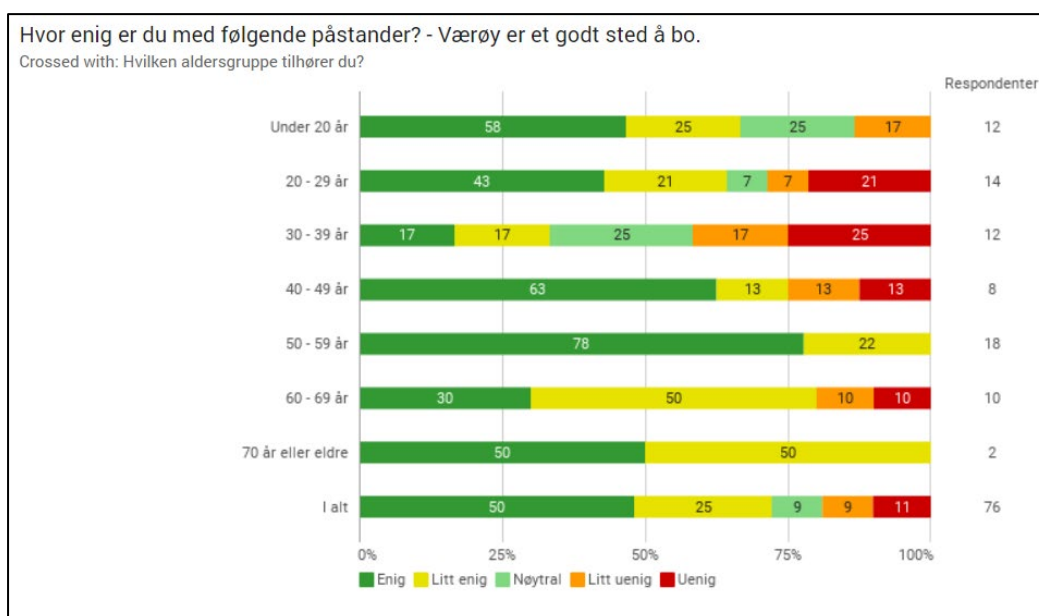
Figur 8.13 Resultat fra påstand "Værøy er et godt sted å etablere seg og skape et hjem."

Figur 8.14 Resultat fra påstand "Værøy passer godt for barnefamilier"

Figur 8.15 Resultat fra påstand "Det er viktig å bevare Værøys stedsidentitet."

Figur 8.16 Resultat fra påstand "Værøy er et godt sted å bo."

8.1.2.6 Utvikling

Dersom det skal skje en utvikling på Værøy, uavhengig av i hvilken skala, er det interessant å se hvordan befolkningen stiller seg til hvordan dette bør gjøres. Det er derfor stilt ulike påstander om bygningstype og bygningsform, aktiviteter og tilbud og vegnettet.

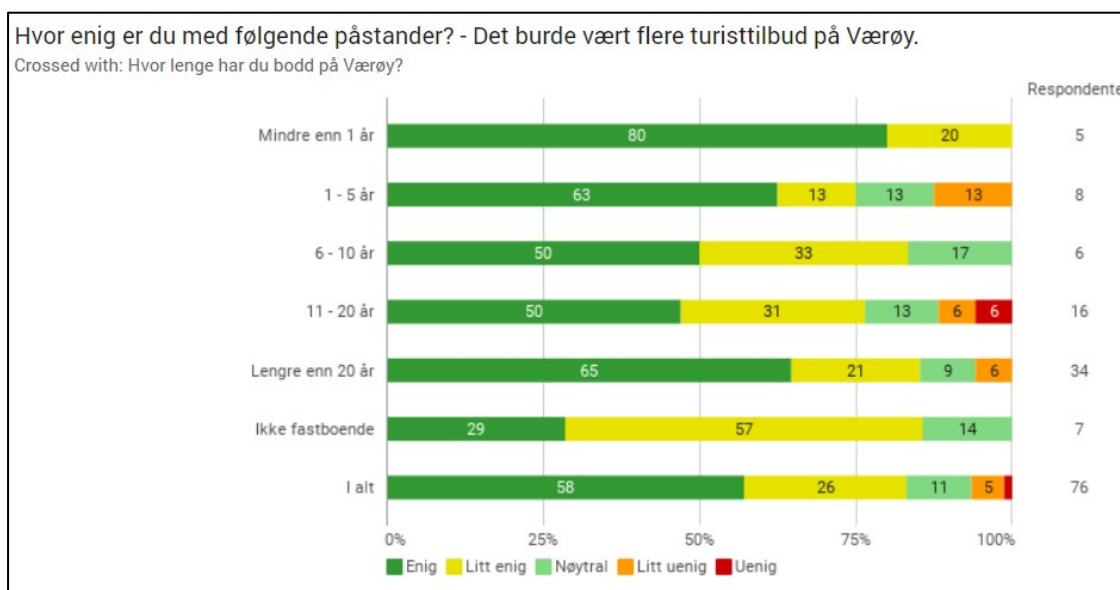
Resultatet viser at uavhengig av hvor lenge respondentene har bodd på Værøy er de fleste stort sett enig i at det burde vært flere turisttilbud på øyen, i alt 58% enighet (figur 8.17).

Når det gjelder at ny bebyggelse bør skje i form av leiligheter er det interessant å se at de som har bodd på Værøy i en kortere periode er mer uenig enn de som har bodd der i over 10 år

(figur 8.18). At tettere bebyggelse kan skape mer inkludering er noe det er mer variasjon for. 18 % er enig mens 20 % er litt uenig (figur 8.19).

På bakgrunn av registreringene (se kapittel 6.3) var det antatt at befolkningen kom til å si seg enig i at det er for lite aktivitetstilbud på øyen. Her ser man også at det er stor enighet uavhengig av alder (figur 8.20).

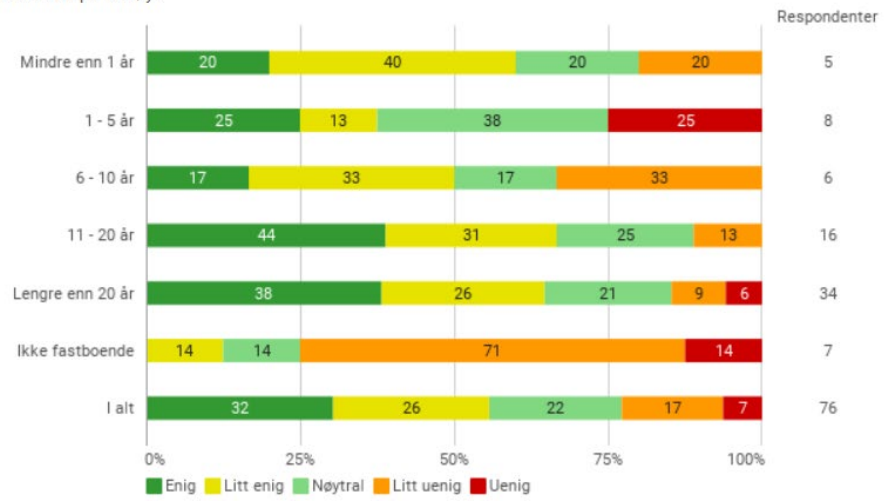
Når det gjelder hvor fornøyd respondentene er med det eksisterende vegnettet, skilles det mellom de som bruker bil (figur 8.21) og de som går (figur 8.22). Resultatet viser at det er større uenighet med påstanden enn enighet, både for de som bruker bil og de som går. Videre ble det stilt en påstand om respondenten syntes det er ubehagelig å gå/sykle langs vegene. Her ser man at for de som går ofte, er det en høyere andel enighet i den gitte påstanden (figur 8.23). I motsetning til de som sykler, hvor de fleste er uenig i at det oppleves ubehagelig (figur 8.24).

Figur 8.17 Resultat fra påstand "Det burde vært flere turisttilbud på Værøy."

Hvor enig er du med følgende påstander? - Ny bebyggelse bør skje i form av leiligheter.

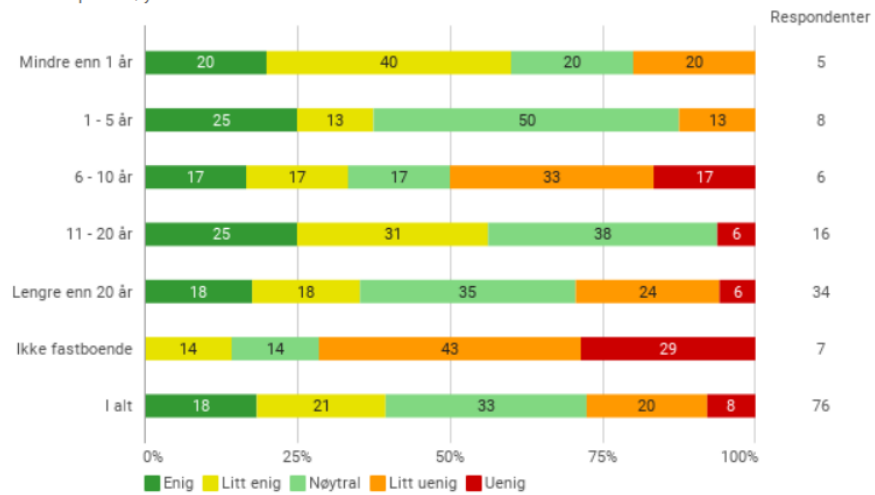
Crossed with: Hvor lenge har du bodd på Værøy?

Figur 8.18 Resultat fra påstand "Ny bebyggelse bør skje i form av leiligheter."

Hvor enig er du med følgende påstander? - Tettere bebyggelse kan gjøre Værøy mer inkluderende.

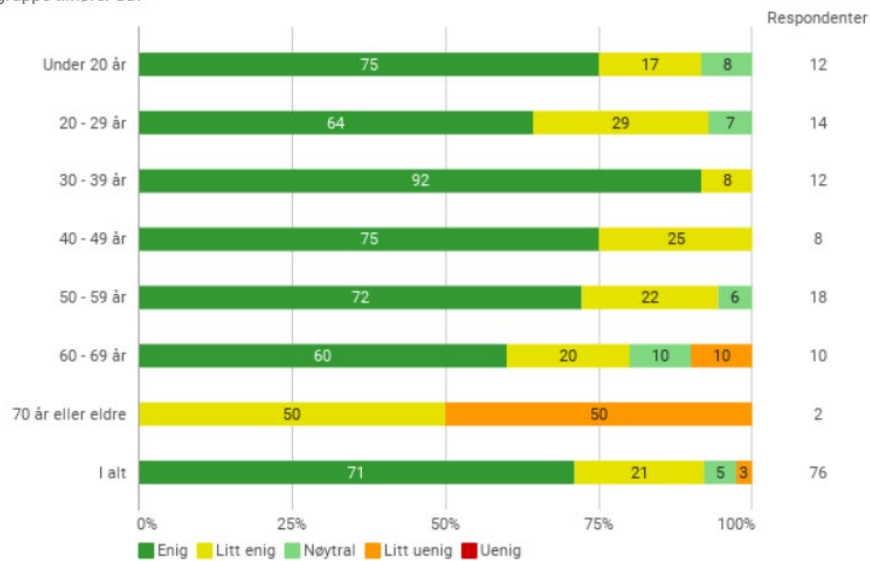
Crossed with: Hvor lenge har du bodd på Værøy?

Figur 8.19 Resultat fra påstand "Tettere bebyggelse kan gjøre Værøy mer inkluderende."

Hvor enig er du med følgende påstander? - Det er for lite aktivitetstilbud (kino, bowling, teater el.) på Værøy.

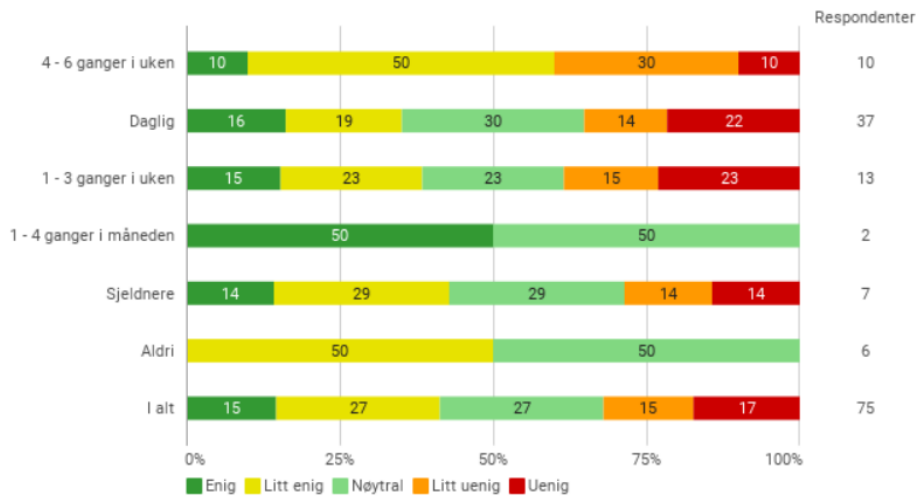
Crossed with: Hvilken aldersgruppe tilhører du?

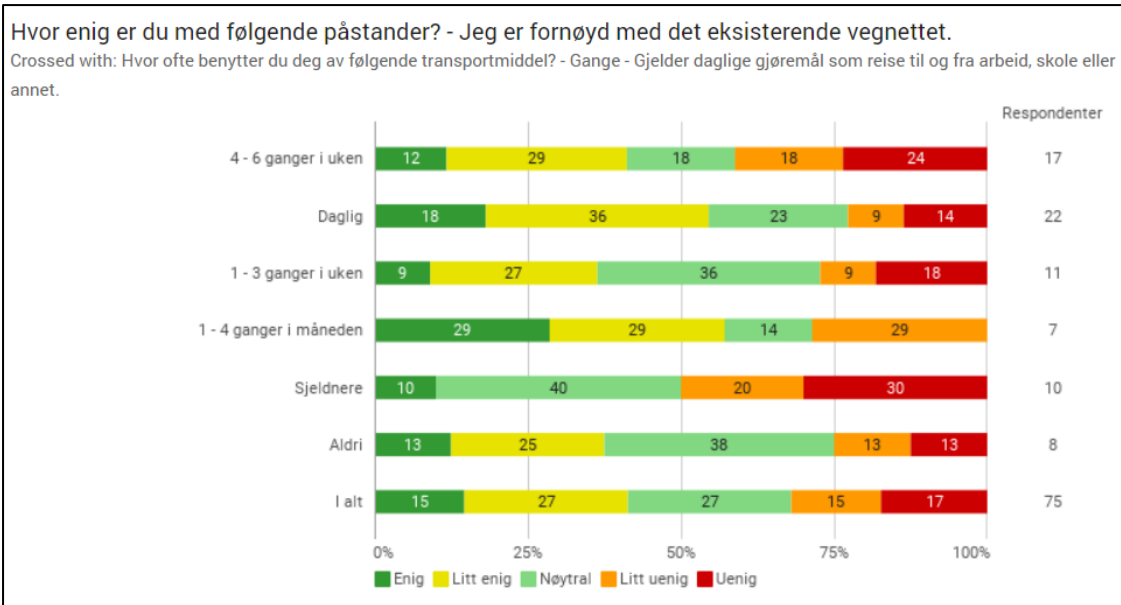
Figur 8.20 Resultat fra påstand "Det er for lite aktivitetstilbud på Værøy."

Hvor enig er du med følgende påstander? - Jeg er fornøyd med det eksisterende vegnettet.

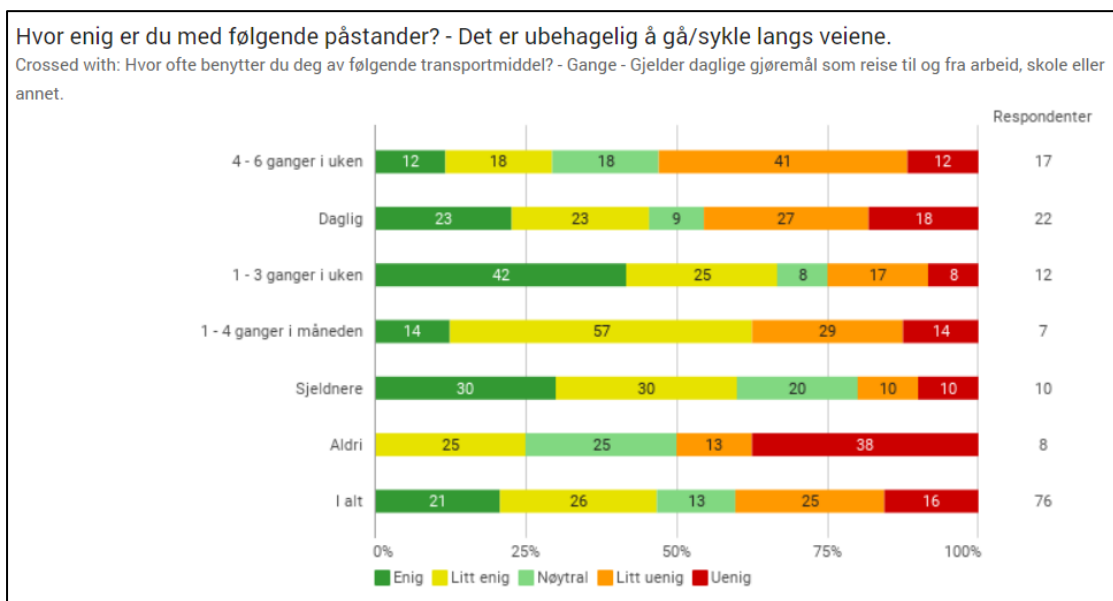
Crossed with: Hvor ofte benytter du deg av følgende transportmiddel? - Bil - Gjelder daglige gjøremål som reise til og fra arbeid, skole eller annet.

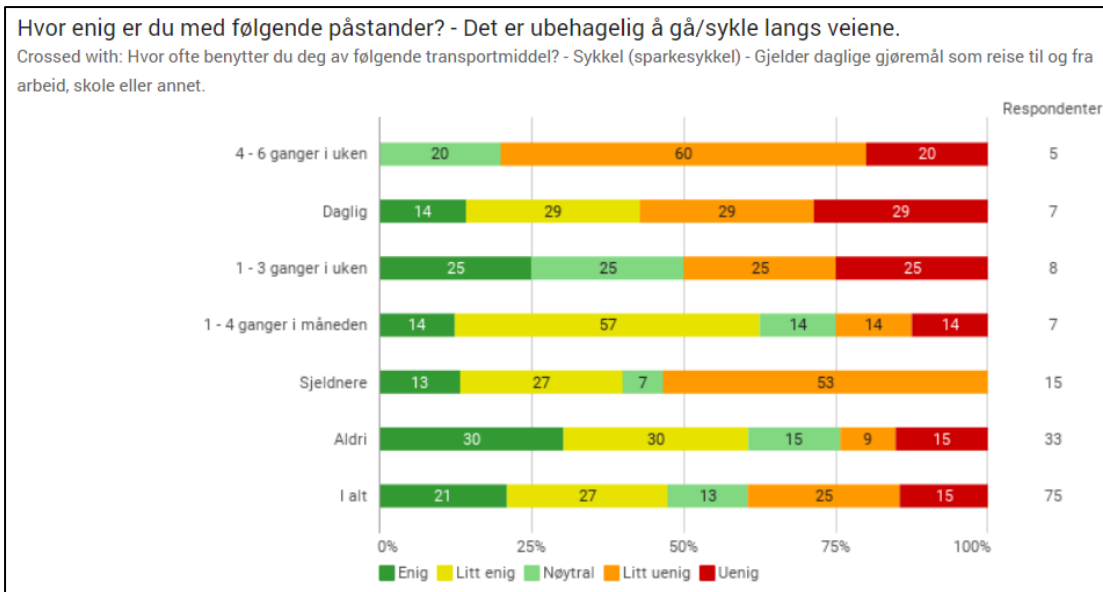
Figur 8.21 Resultat fra påstand "Jeg er fornøyd med det eksisterende vegnettet." Bilkjørere

Figur 8.22 Resultat fra påstand "Jeg er fornøyd med det eksisterende vegnettet." Gående

Figur 8.23 Resultat fra påstand "Det er ubehagelig å gå/sykle langs veiene." Gående

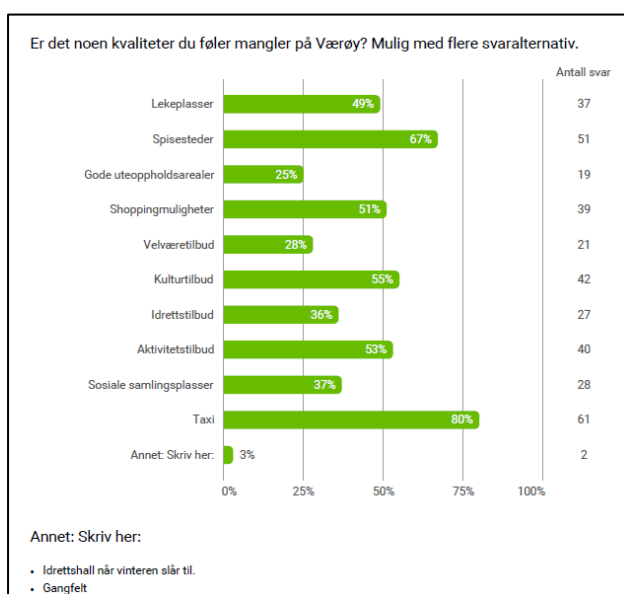

Figur 8.24 Resultat fra påstand "Det er ubehagelig å gå/sykle langs veiene." Syklende

8.1.2.7 Er det noen kvaliteter du føler mangler på Værøy?

For å kartlegge hvilke kvaliteter befolkningen mener mangler på Værøy, ble det stilt et spørsmål om akkurat dette (figur 8.25). Respondentene kunne velge mellom 10 forhåndsgitte svaralternativ. Det ble også inkludert en åpen tekstboks, dersom noen ønsket å tilføye andre kvaliteter som ikke var blant svaralternativene. Her var det mulig for respondentene å velge flere svaralternativer.

Resultatet fra spørsmålet viser at alle de 10 kvalitetene er mangelvare på Værøy. I tillegg har to personer ført opp at Værøy mangler en idrettshall og gangfelt.

Figur 8.25 Resultat fra spørsmål "Er det noen kvaliteter du føler mangler på Værøy?"

8.1.2.9 Er det noe du føler ikke ble belyst i denne undersøkelsen?

Spørreundersøkelsen ble avsluttet med et åpent spørsmål, hvor respondenten kunne tilføye noe de mente ikke ble belyst i undersøkelsen. De fikk også mulighet til å krysse av for «Nei».

Figur 8.27 viser resultatet av de som svarte ja.

Er det noe du føler ikke ble belyst i denne undersøkelsen som du har lyst å kommentere, når det gjelder dine meninger/oppfatninger om Værøy? - Ja. Skriv her:

- Det er mye snakk om næringslivet, og det trenger vi. Men det er nesten ingen snakk om mangel på folk, og kompetanse. Skulle gjerne sett at det var mer fokus på det, politisk.
- Turstiene
- Spørsmål om kvalitet på skole/barnehage og kommunale tjenester som for eksempel at værøy har Norges dyreste renovasjonspriser til innbyggerne (!)
- Prest, lege og politi er viktige roller som må være på plass for at vi ska kan bo utihavgapet
- Kontakt m resten av Lofoten
- psykososialt klima
- Ting stopper seg selv når kommunen sliter økonomisk
- Bedre fergeruter, flere direkteruter til og fra Bodø
- Som ung mener jeg at det er for få aktivitetstilbud. Dette er en av grunnene til at jeg mest sannsynligvis ikke vil flytte tilbake permanent med mine barn.

Figur 8.27 Resultat fra spørsmål "Er det noe du føler ikke ble belyst i denne undersøkelsen"

8.2 Til skoleelever

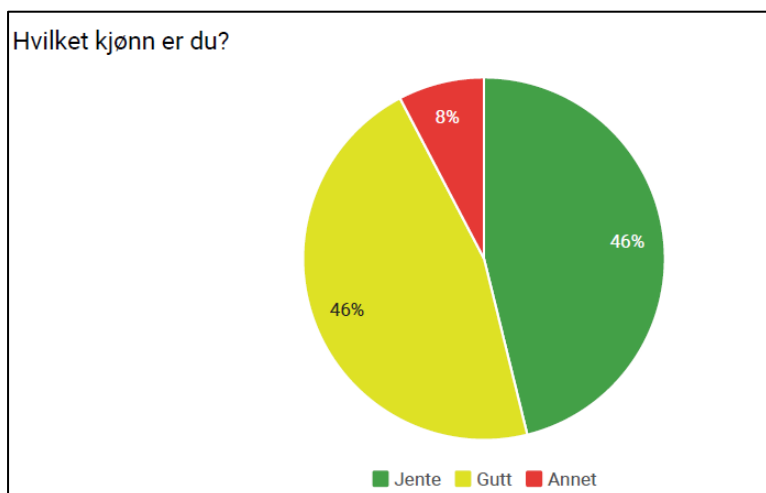
For å ta ytterligere hensyn til medvirkning, ble også skoleelever på niende og tiende trinn ved Værøy skole spurt om de ville delta på en spørreundersøkelse. Dette skulle bidra til en forståelse for hva ungdom ønsker for sitt lokalsamfunn, om de var fornøyde, og om de hadde noen kreative ideer til fremtidig utvikling på øyen.

Utviklingen på Værøy vil berøre alle i lokalsamfunnet, det er derfor viktig å kunne la alle få ytret sin mening. Sosialt vil flere av innbyggerne kjenne til hverandre og god dialog samt viten om hva ulike aldersgrupper mener er hensiktsmessig.

Spørreundersøkelsen kan sees i fullt format i *vedlegg 20*, men herunder vil man presentere utsnitt av spørreundersøkelsen. I tillegg til denne undersøkelsen fikk elevene gjennomføre en kartøvelse. Resultatet av kartøvelsen vil presenteres i form av et kart. Kartet vil vise hvilke områder ungdommen liker å oppholde seg, hvilke områder de mener har utviklingspotensial og hvilke områder de ikke liker å oppholde seg.

Det var i alt 13 respondenter for både spørreundersøkelsen og til kartøvelsen til ungdommen. Dette ansees for å være mange nok respondenter, da det totalt er 71 elever ved skolen. Det antas at antall respondenter vil øke grad av validitet for spørreundersøkelsen, samt at det er et representativt utvalg av elever.

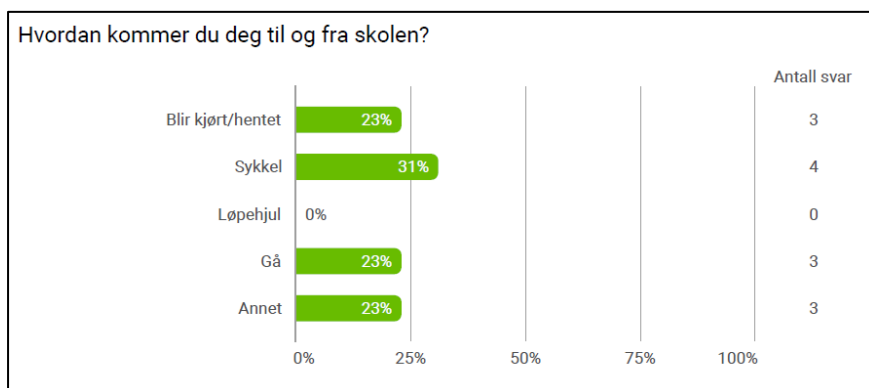
Innledningsvis ble det spurt noen elementære spørsmål om respondentene som: kjønn, og bosetting på øyen (*figur 8.28*). Spørsmål angående hvor på Værøy respondentene bodde ble strøket fra undersøkelsen da dette kunne kompromittere elevenes identitet.

Figur 8.28 Resultat på spørsmål "Hvilket kjønn er du? "

Videre ble det stilt spørsmål om fremkomstmiddel til skolen, om eleven ble kjørt, om de syklet, brukte løpehjul, gikk eller annet (*figur 8.29*).

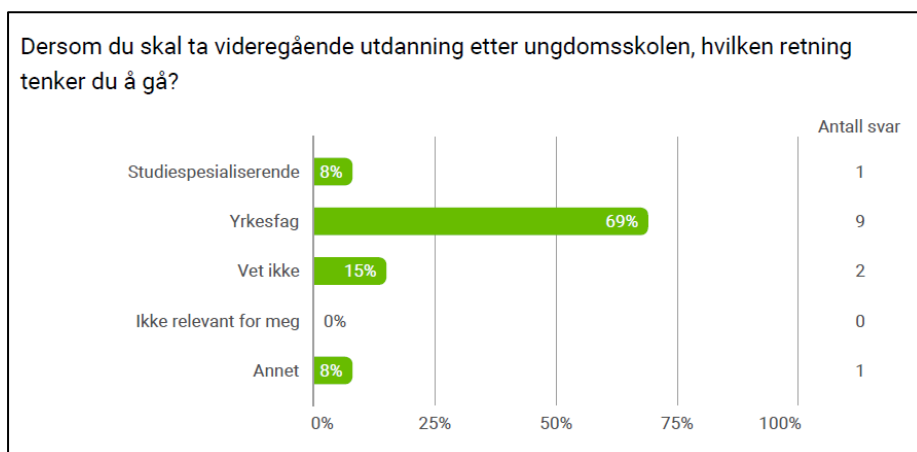
Årsaken til at «annet» kategorien er tatt med, ikke bare her, men i flere av spørsmålene, er for dem som ikke finner igjen sin mening/gjøre måte i de alternativene som er gitt i spørsmålet.

Figur 8.29 Resultat på spørsmål "Hvordan kommer du deg til og fra skolen?"

Resultatet fra ungdommen viser til at det er ulike måter å komme seg til skolen og det er jevn fordeling for «kjøring», «sykkel», «gå» og «annet». Under annet kategorien finner man svar som at: «Alle», «Blir kjørt av og til» og «El-sykkel». Årsaken bak dette spørsmålet var for å finne ut fremkomstmiddelet til ungdommen, og videre kunne bruke dette som en faktor for økt vedlikehold på veiene på Værøy.

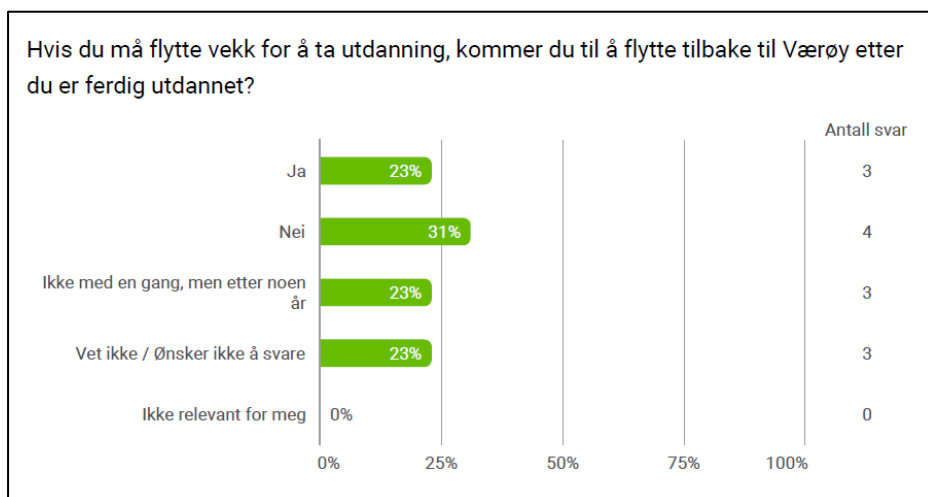
Det ble så spurt om ungdommen planla å ta videregående utdanning, herunder svarte 85% «ja», og 15% «vet ikke». Oppfølgerspørsmålet ble stilt for å se om ungdommen ser for seg en jobb innenfor yrkesfaglig retning, eller om de har andre planer (figur 8.30)

Figur 8.30 Resultat på spørsmål "Dersom du skal ta videregående utdanning etter ungdomsskolen, hvilken retning tenker du å gå?"

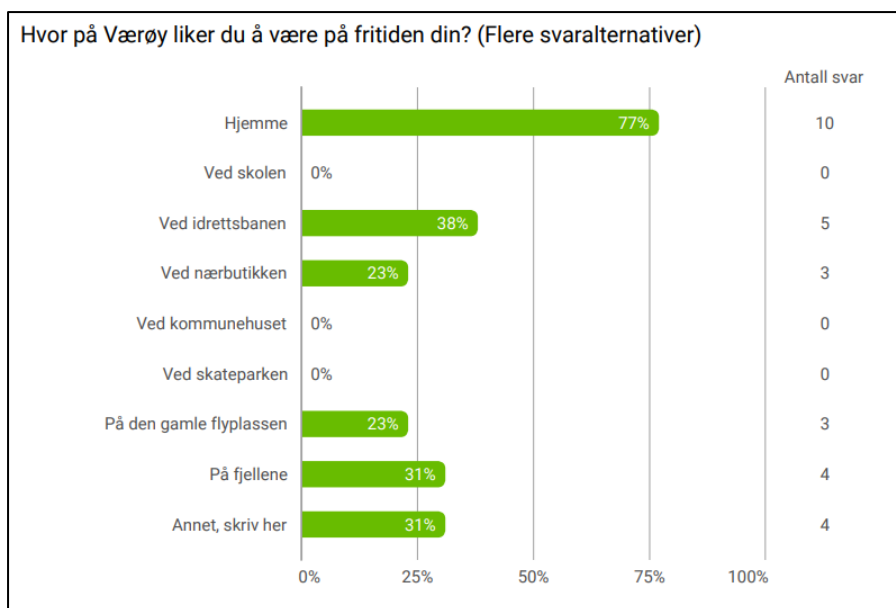
Grunnen for å spørre om de to foregående spørsmål frem kommer av neste spørsmål som ble stilt i undersøkelsen, og er også rettet mot temaet fraflytting. Da ungdommen ble spurt om de måtte flytte vekk for å ta utdanning, og om de kom til å komme tilbake etter denne var

fullført svarte 31% «nei» de kom ikke til å flytte tilbake, 23% svarte de kom til å flytte tilbake noen år etter endt utdanning og 23% svarte «ja» de kom til å flytte tilbake (figur 8.31). Dette gir en indikasjon på at over 50% av ungdommene på 9. og 10. trinn ved skolen tenker de skal flytte vekk og bli vekk, om ikke for alltid, men for en periode i livet. Dette er en pekepinn på at det gjerne må være noe som tiltrekker ungdommen til å bli værende på Værøy, og at ikke det blir knapphet på humankapital.

Figur 8.31 Resultat på spørsmål "Hvis du må flytte vekk for å ta utdanning, kommer du til å flytte tilbake til Værøy etter du er ferdig utdannet?"

De to neste spørsmålene som ble stilt i undersøkelsen omhandlet hvor ungdommen likte å være på fritiden, og om hvilke fritidsaktiviteter de hadde etter skoletid og i helgene? Disse spørsmålene var flersvarsalternativ spørsmål, og ungdommene dermed svare flere ting. Det som var mest oppsiktsvekkende fra disse to spørsmålene var at ungdommen likte best å være hjemme, dette alternativet fikk hele 77% oppslutting og at 0% likte å være ved skateparken (figur 8.32).

Figur 8.32 Resultat på spørsmål "Hvor på Værøy liker du å være på fritiden din?"

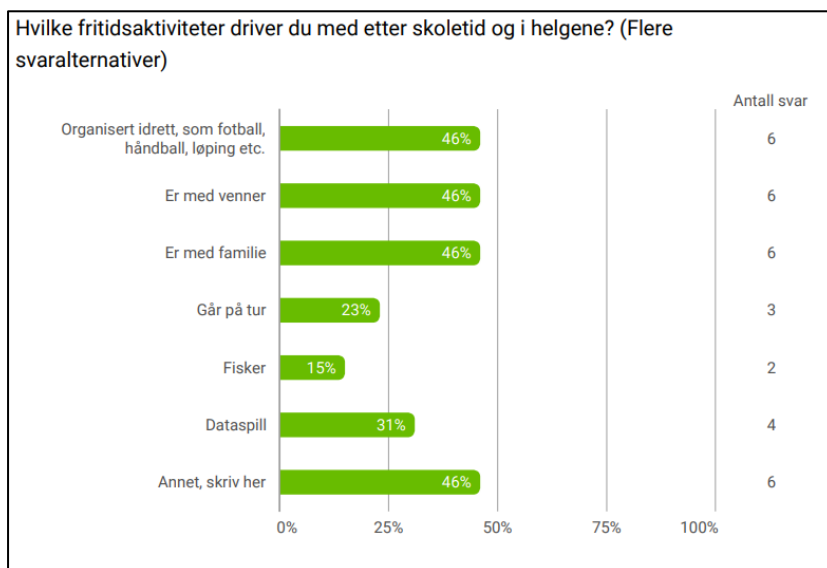
For ytterligere kartlegging av hvor ungdommen likte å være utendørs på fritiden sin, og hva de liker å gjøre, ble de bedt om å beskrive sitt favorittsted utendørs med minst tre ord. Dette vil kunne sette lys på hvor de oppholder seg, og hva de liker med stedet. Utfra dette vil kanskje områder som ikke har vært tenkt på for utvikling kunne dukke opp. Herunder vil en ordsky presentere resultatet fra dette spørsmålet (figur 8.33)

Figur 8.33 Resultat på spørsmål "Beskriv favorittstedet ditt utendørs, med minst tre ord" Ordsky egenprodusert i Word

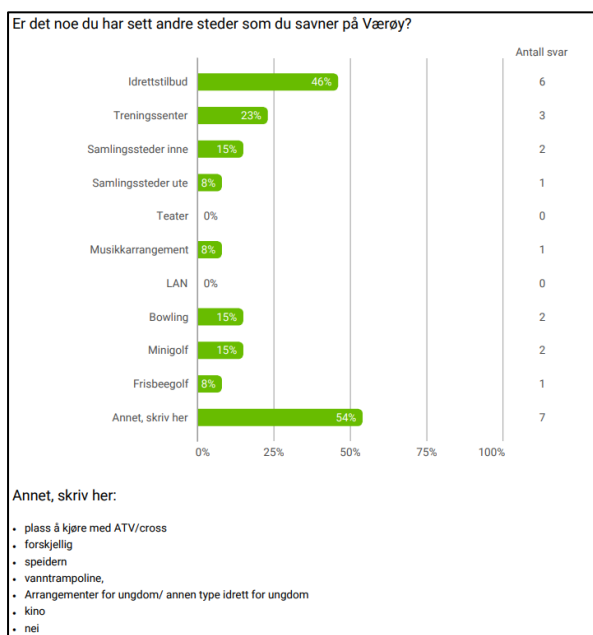
Spørsmålet som gikk ut på hvilke aktiviteter ungdommen gjorde på var jevnt fordelt mellom organisert idrett, være med venner, være med familie, eller «annet». Fra annet kommer det frem at noen av ungdommene liker å være på «brygga», mens andre er på stranden og kjører

båt, samt så svarte noen: trener, tegner og hekler (figur 8.34).

Figur 8.34 Resultat på spørsmål "Hvilke fritidsaktiviteter driver du med etter skoletid og i helgene?"

Videre så ble det spurt om det var noe som ungdommene hadde sett andre steder som de savnet på Værøy, og herunder kom en del alternativer, men også en «annet-boks» for å undersøke om det var noe spesielt annet de savnet (figur 8.35).

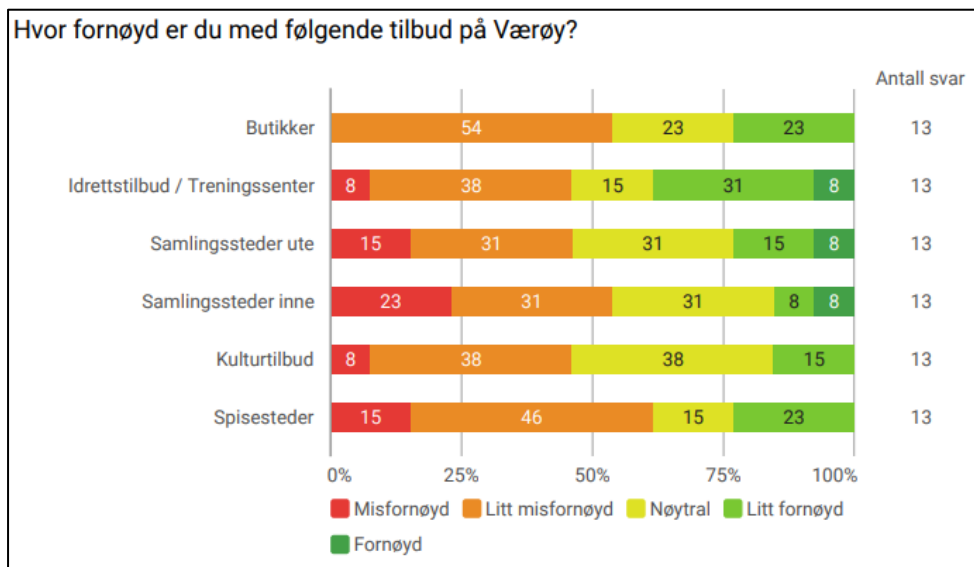

Figur 8.35 Resultat på spørsmål "Er det noe du har sett andre steder som du savner på Værøy?"

Resultatet fra dette spørsmålet viser at det faktisk er ting som ungdommen savner og de har innspill samt tanker rundt dette. Flere ønsker ytterligere idrettstilbud, og flere hadde tatt seg

tid til å skrive i «annet-boksen» og delt sine meninger der. Dette er et godt verktøy for å kartlegge tiltak som ungdommen kan like.

Nestsiste spørsmål i undersøkelsen omhandlet hvor fornøyd eller misfornøyd de var med nøkkeltilbud på Værøy (figur 8.36). Nøkkeltilbud vil her være tilbud som inngår i en stor kategori. En slik kategori kan være «butikk» hvor butikk kan være alt fra supermarked, til spesialbutikk. Eller idrettstilbud, som innbefatter fotball, svømming, dans og mye mer.

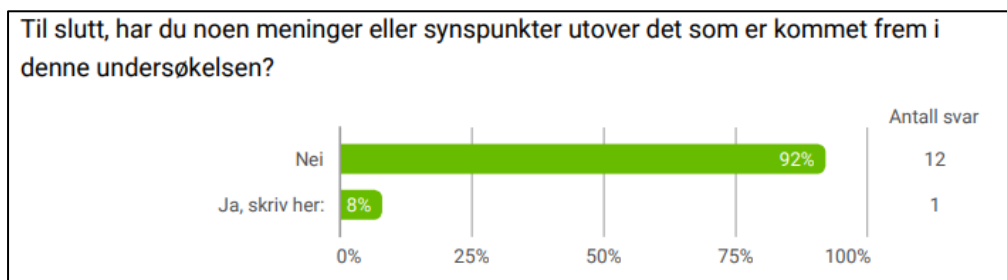
Figur 8.36 Resultat på spørsmål "Hvor fornøyd er du med følgende tilbud på Værøy?"

Dette spørsmålet viser at det er hverken stor del av ungdommer som er «misfornøyd» eller «fornøyd». Derimot er det en større andel som er «litt misfornøyd» eller «nøytral». En relativ liten andel er «litt fornøyd» med tilbudene utenom for «Idrettstilbud/treningssteder».

Disse svarene kan tolkes som at det er ulike tilbud som ungdommen føler trenger høyere prioritering på Værøy, og dermed er det her rom for forbedring og utvikling.

Til slutt i spørreundersøkelsen ble det spurt om respondentene hadde noen meninger eller synspunkter utover det som stod i undersøkelsen, her kunne de skrive inn svar dersom det var

ønskelig (figur 8.37).

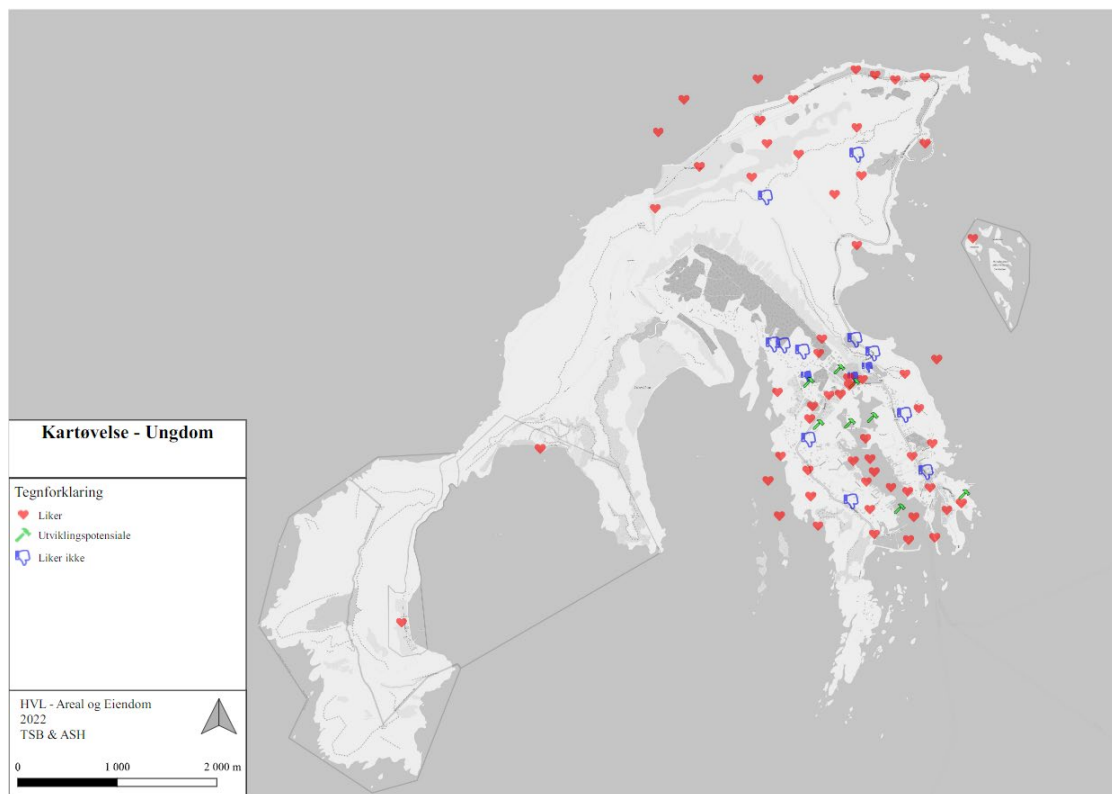
Figur 8.37 Resultat på spørsmål "Til slutt, har du noen meninger eller synspunkter utover det som er kommet frem i denne undersøkelsen?"

Avslutningsvis var det en ungdom som ytret at det er kjedelig for unge på Værøy, mye det samme som skjedde, savner et koselig bibliotek eller lignende med tilhørende kafé.

Resultatet fra denne spørreundersøkelsen vil kunne bidra til å svare på problemstillingen samtidig ta hensyn til medvirkning, samt barn- og unges interesser. På bakgrunnen av den informasjon som er samlet i undersøkelsen vil man også kunne se områder som skiller seg ut ifra ungdommens perspektiv og dernest se om disse kan anvendes for å foreslå tiltak.

Til slutt gjennomførte ungdommene en kartøvelse, hvor de skulle sette inn et hjerte der de likte seg på Værøy, et kryss der de ikke likte seg og en stjerne hvor de mener det er utviklingspotensialet. Hjerte er representert med hjertesymbol i kartet, krysset er representert

med en «tommel-ned» og stjernen er byttet til et hammer-symbol. *Figur 8.38* viser en sammenstilling av samtlige punkt ungdommene valgte å markere i kartene de ble utdelt.

Figur 8.38 Resultat av kartøvelse

Fra dette kartet kan man se at ungdommen liker mye med Værøy, både Nordland og Sørland har fått flere hjerter, men man ser klart at det er Sørland som kommer best ut. Det er også registrert en del «tommel-ned», også da i hovedsak på Sørland. Dette vil nok gjenspeile seg i hvor det er aktiviteter og ikke. Ungdommen peker på flere steder hvor de mener det er potensiale for utvikling på Sørland, dette er vesentlig informasjon å ta med seg videre i oppgaven.

Kapittel 9

Resultat fra SWOT-Analyse

9. Resultat fra SWOT-analyse

SWOT-analysen (tabell 3) er en oppsummering basert på resultatene fra de gjennomførte metodene. Resultatene og funnene fra metodene vil sammen med presentert litteratur- og dokumentstudier samt Værøy sin historie danne grunnlaget for den videre drøftingen og forslag til utvikling på Værøy.

Tabell 3 Resultat fra SWOT-analyse

Strengths	Weaknesses	Opportunities	Threats
<ul style="list-style-type: none"> • Umiddelbar nærhet til sjø og natur. • Lite sentrumsområde, med relativt korte avstander. • Befolkningen ønsker utvikling. • Blomstrende næringsliv. • Mye plass. • En unik øy • Tydelig stedsidentitet preget av fiskeri. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ikke fastlandsforbindelse. • Lite aktivitetstilbud. • Manglende kulturtilbud. • Bildominerende og ikke tilpasset myke trafikanter. • Få fergeavganger. • Uklar oversikt over eiendomsforhold. • Monofunksjonelt. • Havneområdene fremstår som privat og lite tilgjengelig for allmenheten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Utvidelse av vegnett • Etablere flere gangveger og snarveger • Flere fritidsaktiviteter. • Har unike fiskehistorie, bruke denne i kulturell sammenheng, eks. museum. • Opparbeidelse av småbåthavnen til felles samlingsplass. • Forbedring av området ved skateparken. • Utvikling på område mellom skolen og kirken. • Etablere møteplasser, oppholdssteder. • Trinnvis igangsettelse av tiltak (dugnad vs. Reguleringsplan) 	<ul style="list-style-type: none"> • Fraflytting. • Vær og vind kan redusere tilkomst til øyen. • Klimaendringer som påvirker værforhold. • Stor risiko ved etablering av andre bedrifter enn fiskebaserte bedrifter. • Overordnede lover og regler kan være til hinder for utvikling, f.eks. strandsone, kulturminner

SWOT-analysen sitt oppsummerende resultat viser at både eksterne og interne elementer preger Værøy. Interne elementene, styrker og svakheter, påpeker situasjonen i dag, og disse kan settes mot hverandre. For eksempel er det stor plass med mye tilgjengelig arealer, men uklare eiendomsforhold kan begrense utviklingen for disse arealene. At Værøy har tydelig stedsidentitet som preges av fiske er en stryke, men dette kan gå på bekostning av tilgang til havneområdene og følelsen av at dette er privat og utilgjengelig for allmenheten. De eksterne elementene, trusler og muligheter, viser både faktorer som kan forbedres eller utvikles, men også faktorer som truer stedet. Hvis man setter disse to eksterne elementene mot hverandre, f.eks.: NTP sin plan om utbedring av innseilingen på Værøy kunne blitt hindret ved økte klimaendringer og mer vær. Eller ved etablering av annen bedrift utenom primærnæringen, står man i risiko ved eventuelle uhell, her kan man se til sjokoladefabrikken som eksempel. En SWOT-analyse vil derfor kunne gi et stillbilde på hvordan situasjonen er nå, og faktorer som spiller en rolle for Værøy. Likevel kan det være behov for et mer dynamisk verktøy for å bedømme muligheter som kan bidra til fremtidig utvikling.

Kapittel 10

Diskusjon

Hvilke kvaliteter og funksjoner mangler på Værøy?

Områder med potensiale for utvikling

Gjennomføring av tiltak

10. Diskusjon

I dette kapittelet vil resultatene fra stedsanalysene, befaringen og spørreundersøkelsene bli presentert ytterligere, diskutert, og vurdert opp mot litteratur samt egen forståelse. Forslag til tiltak, foreliggende muligheter og potensiale vil bli presentert. All diskusjon vil bli rettet opp mot problemstillingen (*kapittel 1.3*), og videre danne grunnlag for å besvare denne.

10.1 Hvilke kvaliteter og funksjoner mangler på Værøy?

Hensikten med stedsanalysene, befaring og spørreundersøkelsene var for å utforske Værøy fra ulike perspektiver. Denne metodetrianguleringen gjør det mulig å finne ut av hvilke utfordringer og muligheter som finnes på dagens Værøy. Til tross for at en del av analysene er ment for utvikling i urbane byområder, gjør prinsippene i analysene det samme for et mindre sentralisert område som Værøy. Ved å bruke resultatene fra metodene kan man registrere hvilke kvaliteter og funksjoner som er på Værøy, som igjen gjør at man kan utføre en registrering av hvilke kvaliteter og funksjoner som mangler.

Fra stedsanalysene ser man at det er flere kvaliteter og funksjoner som er fraværende eller har lav vurderingsgrad (*figur 6.22*). Videre vil kvaliteter og funksjoner diskuteres med denne figuren som fundament, samt spørreundersøkelsene og befaringen.

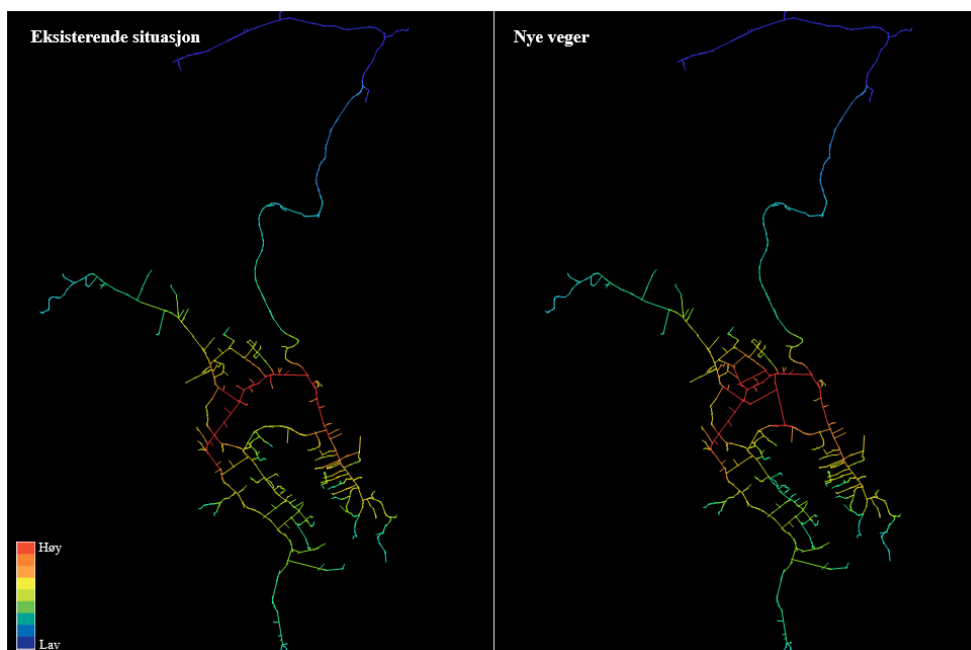
Vegnettet

Vegene på Værøy er mange, men det er flere steder hvor gatestrukturen ikke er sammenhengende. Dette kan man se basert i analysene gatestruktur, gatebruk og Space Syntax. Gatestruktur fra fergekaien, til Marka, til administrasjonssenteret på Sørland, og til heliporten på Røssnesvåg er sammenhengende med flere tilhørende blindveger. Resultatet fra gatebruk viser at det er flere typer trafikanter som deler vegene, men det er i hovedsak bilister som har fortrinn, da det ikke er fortau på Værøy. Dette tatt i betraktning, bør det etableres tiltak for å øke sikkerheten til mykere trafikanter. Space Syntax analysene ble gjort for Værøy, men bare på i et globalt nettverk for høy radius. Dette er begrunnet i at vegnettet ikke har høy grad av kompleksitet.

Da Værøy sitt vegnett ikke er av høy kompleksitet, og avstandene er til dels lange, er det forståelig at bilen er et fortrukket fremkomstmiddel, dette kommer også frem i spørreundersøkelsen til befolkningen på Værøy (*figur 8.8*). Undersøkelsen viste at befolkningen mente det var tilpasset for andre transportmidler (*figur 8.9*). Tilretteleggelse av

egne gang- og sykkelveger er et mindre tiltak man kan få på plass ved bruk av enkle tegn på bakken, ved bruk av spray eller maling. Funn i undersøkelsen viste til at flere av respondentene ytret ønske om gang- og sykkelveg, eller at sti skulle etableres. Vedlikehold av de eksisterende kantlinjene (*figur 3.8*) kan bidra til at det er tryggere for folk å ferdes ved bruk av sykkel eller til fots.

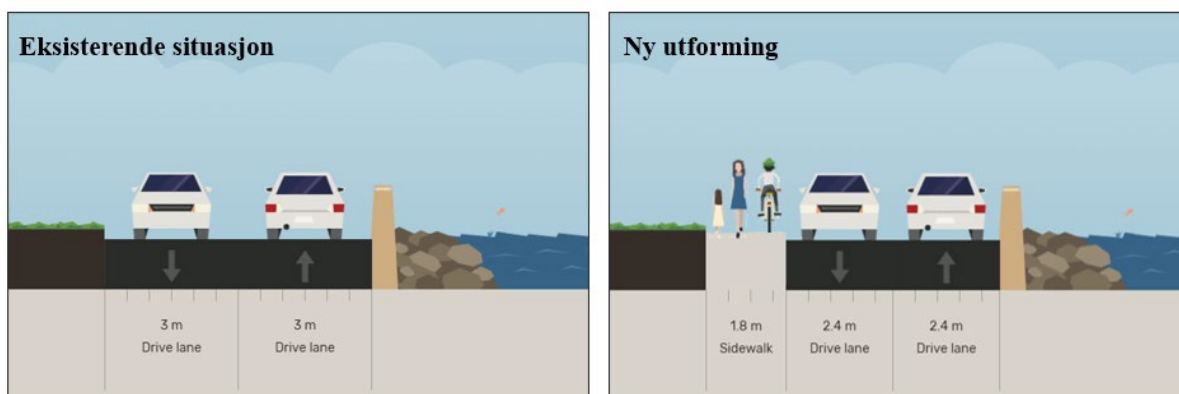
For å illustrere hvordan en utvidelse av det eksisterende vegnettet kan påvirke tilgjengeligheten på Værøy, er det gjennomført en Space Syntax analyse. *Figur 10.1* viser global integrasjonsanalyse, hvor man ser at ved å knytte administrasjonssenteret sammen med Havneveien øker tilgjengeligheten på vegnettet. Samt kobler disse nye vegene sammen Sørlandsvågen og administrasjonssenteret på en ny måte. Ny vegstruktur ved skolen og bak kirken er lagt inn, da for å sikre god tilkomst til skole og øke tilgjengeligheten for nærliggende områder. Ved å utvide det eksisterende vegnettet, og etablere flere sammenhengende veger, øker tilgjengeligheten og kompleksiteten for Sørland sin vegstruktur.

Figur 10.1 Forslag til nye vegforbindelser

Ved å gjøre det mulig for folk å velge et annet transportmiddel enn bilen, kan det bidra til å øke aktiviteten i og langs vegene. Dette kan skape rom for mer liv og trivsel. I tillegg til dette, er det å ikke velge bilen vesentlig for klimaet, og dermed rettet mot en bærekraftig utvikling. Å øke tilgjengeligheten på vegnettet ved å opprette ytterligere forbindelser, og tilrettelegge for mer gang- og sykkelveg vil være et potensielt tiltak for å øke vurderingsgraden for

analyser som berører vegnettet. *Figur 10.2* viser hvordan en slik endring kan gjøres på Værøy. Bilen må nå dele plassen med gang- og sykkelvegen.

Figur 10.2 T.v.: Dagens veg. T.h.: Med delt gang- og sykkelveg. Laget i StreetMix.

I tråd med Nordland sin planstrategi (*kapittel 5.2*), er det å sikre en effektiv, trygg og miljøvennlig infrastruktur et av seks mål. Dette innebærer å dekke innbyggerne sine behov, samt reisende og næringslivet. Med tanke på dette vil også NTP (*kapittel 5.1*) sin plan om å utbedre innseilingen til Værøy, spille en rolle for vegnettet. En ringvirkning av denne planen kan være økt aktivitet som igjen vil kunne påvirke vegnettet. På bakgrunn av dette vil det bli nødvendig med videre opparbeidelse og vedlikehold av vegene. På denne måten ser man at utvikling av vegnettet kan påvirke sine omgivelser, men også bli påvirket av eksterne faktorer.

Bebyggelse og funksjon

Dagens bebyggelse på Værøy er i stor grad kjennetegnet av enkeltstående bygninger. Dette kan man lese av *figur 6.11 Resultat Space Matrix*. Selv om denne analysen viser bebyggelsestetthet så vil man enkelt se at kartet preges av grønne punkt, som viser til enkeltstående bygg. Bebyggelsen vil også henge sammen med vegnettet, da det er mange endegater med eneboligbebyggelse som endepunkt. Det kan tenkes hvis det hadde blitt etablert tilkoblinger mellom endegatene i større grad, gjerne som kvartalsstruktur i mindre skala, så kunne fremkommeligheten økt. Dette er noe som ville egnet seg godt for de myke trafikantene.

Stedsidentitet- og tilhørighet kan også trekkes inn i sammenheng med bebyggelse.

Enkeltstående bygg er karakteristisk for Værøy, og dette vil sammen med den utpregede fiskenæringen spille en rolle for Værøy sin identitet. Kommunen sitt slagord, er at Værøy skal være «...et levende kystsamfunn». Med «levende» kan man fort tenke på folk og

aktivitet. Mennesker må ha steder å bo, og det virker tilsynelatende at flere foretrekker eneboliger med privat hage. Likevel fremkommer det i spørreundersøkelsen til befolkningen «8.1.2.6 Utvikling» at de som har bodd på Værøy lengre enn 10 år stiller seg positive til at ny bebyggelse kan skje via leilighetsbygg. Samtidig er de som har bodd kortere enn 10 år negative til at ny bebyggelse skal skje som leiligheter. Kan det tenkes at de som flytter til Værøy ser for seg et unikt sted med eneboligbebyggelse og høyere grad av privatliv? Og de som har bodd lengre er positive til en endring og nå ser for seg at leilighet vil kunne bidra til en annen opplevelse? Likeledes er det viktig å vise at hele 82% av befolkningen mener det viktig å bevare Værøy sin stedsidentitet (figur 8.15). Dersom det enkeltstående bygg er en del av stedsidentiteten, vil det å endre denne være motstridende til det som kommer frem i spørreundersøkelsen. Likevel vil leilighets- og rekkehusbebyggelse kunne ta mindre av naturen, og være mer arealeffektivt, noe som skaper en bærekraftig stedsutvikling på Værøy (figur 10.3).

Figur 10.3 Oppe til venstre, leilighetskompleks. Nede til venstre: Privat foto fra Værøy. Oppe til høyre: Glass-rekkehus. Nede til høyre: mur-rekkehus.

Kollagen ovenfor viser hvordan rekkehus og leilighetskompleks kan bygges. Bildet nede til venstre viser hvordan det er på Værøy i dag. Tanken med å presentere disse er å vise at ulike typer bygg kan gi variasjon. For å ikke bryte med den eksisterende stedsidentiteten kan man trekke inn karaktertrekk fra den eksisterende bebyggelsen.

Som oppgaven tidligere har beskrevet hører de komplekse begrepene stedsidentitet og stedtilhørighet noe sammen. Med hensyn til tilhørighet så finnes det også aspekt av tillit,

trygghet, og det å kunne delta i samfunnet. Planleggere vil kunne ta hensyn til befolkningen sine meninger om medvirkning kommer tidlig i planleggingsprosessen. Dersom det hadde vært tilfelle ville også planlegging kunne vært med på å skape tilhørighet.

Bebyggelsen kan bidra til å skape et attraktivt og aktivt sted. Da også mellom byggene. Ved å se til resultatene fra analysene, som for eksempel: konstituering av gater, tetthet av innganger, synlighet av innganger og funksjonsblanding, kan man vurdere grad av aktivitet og attraktivitet. De nevnte analysene skårer alle lavt på vurderingsskalaen og her er det potensiale for utvikling. Med tanke på dette er det verdt å se på koblingen mellom bebyggelsen og vegnettet. En veg med liv, mennesker og aktiviteter mellom husene skaper trygge omgivelser og er et godt grunnlag for trivsel.

Figur 10.4 Aktive og delte gater

Figur 10.4 viser hvordan vegger kan deles mellom ulike trafikanter, og selv om det er biler, så vil aktivitet være mulig. Hvordan vegene er utformet vil også kunne si noe om hvordan mennesker etablerer sitt bevegelsesmønster, som igjen vil ha noe å si om hvilke vegger som brukes og er aktive. En aktiv veg vil gjerne føles mer trygg og hyggelig, i motsetning til en veg som ikke blir anvendt like mye. Jane Jacobs sitt prinsipp om «eyes on the street» vil gjøre seg gjeldende her, da analysene som er nevnt i dette avsnittet alle har skåret lavt på vurderingsskalaen. Ettersom det er lite synlighet- og tetthet av innganger, gatene er stort sett

ikke-konstituerte blir man ikke sett fra husene dersom man oppholder seg ute. I tillegg er man enten i et arbeidsområde eller boligområde på grunn av den lave graden av multifunksjonalitet. Trygghetsfølelsen kan svekkes og attraktiviteten kan være lavere på grunn av de nevnte faktorene.

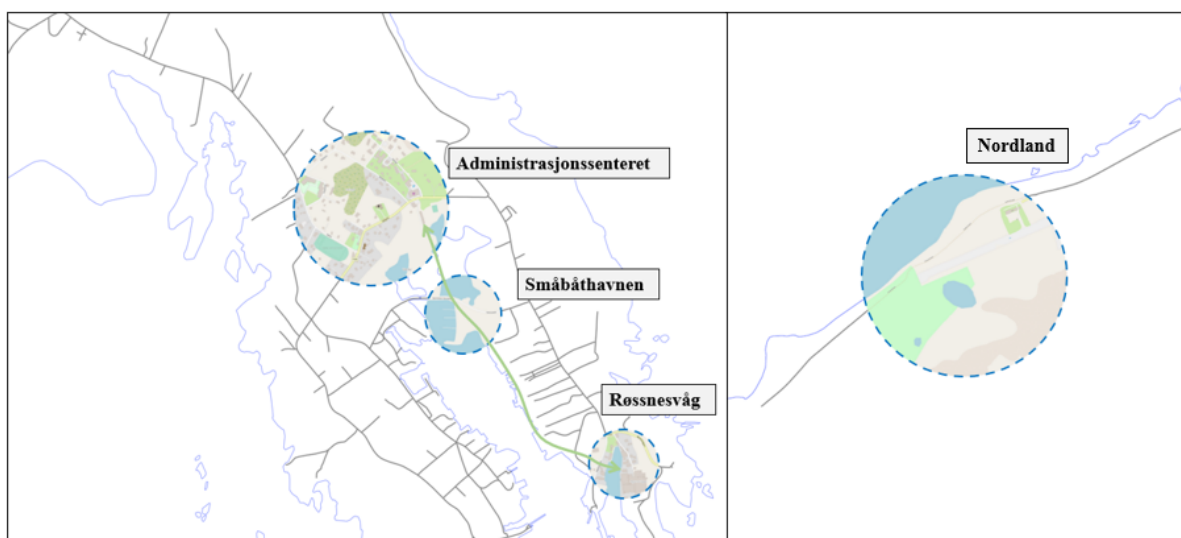
Videre kan man trekke inn at det er lav vurderingsgrad på analysene uteoppholdsarealer, attraksjoner og samlingspunkt, samt Kevin Lynch, mens Værøy skårer medium på daglige og ikke-daglige funksjoner. Det vil utfra dette være rom for utvikling, noe som baserer seg på resultat fra spørreundersøkelsene, og befaringen. Fra spørreundersøkelsene ble det registrert ønsker om å ha flere aktivitetstilbud, og fra befaringen observerte man at det var funksjoner som manglet. I en sammenligning mellom Værøy og fastlands Lofoten så man fort at aktivitet- og kulturtilbudene økte på fastlandet. Dette tatt i betraktning vil det å utvikle nye tilbud, kvaliteter og funksjoner være med å skape et mer aktivt og attraktivt Værøy.

Bebyggelsen vil spille en stor rolle i denne delen også. Om eksisterende bebyggelse eller ny bebyggelse kan inneholde tilbud innen kultur og fritidsaktivitet, tilfører man en stor verdi til lokalbefolkningen og besøkende.

I henhold til vegnettet, bebyggelsen og funksjon så vil det være gunstig å se på mulighetene for å knytte Værøy mer sammen, både danne ny, men også bruke eksisterende bebyggelse, og med dette øke graden av funksjoner og kvaliteter. Det vil videre i oppgaven sees på utvalgte potensielle områder som er valgt basert på resultatene fra stedsanalysene, spørreundersøkelsene, kartøvelsen til ungdommen, befaring og SWOT-analysen. For de utvalgte områdene vil det presenteres forslag til tiltak for utvikling og muligheter vil bli belyst. Forslagene utarbeides med utgangspunkt i det som ble trukket fram som «muligheter» fra SWOT-analysen. Tiltakene er tenkt at skal skape flere arbeidsplasser og tiltrekning til Værøy. At folk flytter til Værøy, og ikke fra, økning i humankapital, er et delmål for disse tiltakene.

10.2 Områder med potensiale for utvikling

Basert på en samlet vurdering av alle resultatene vist i denne oppgaven, er det kommet frem til flere områder som har stort potensiale for utvikling. Dette er områder som enten allerede er opparbeidet til en viss grad, eller har størrelse og plassering som gjør dem ideell for videre utvikling. Områdene er henholdsvis; Administrasjonssenteret, Småbåthavnen, Røssnesvåg og den nedlagte flyplassen på Nordland (*figur 10.5*). Et overordnet mål for disse områdene er å knytte dem bedre sammen, ved å fokusere på det som er noe av det viktigst på Værøy, nemlig sjøen.

Figur 10.5 Områder med utviklingspotensial

Herunder presenteres de fire delområdene ytterligere.

Det største området er Administrasjonssenteret, og her foreligger det store muligheter for utvikling. Området deles derfor videre opp i to delområder; Skateparken og Skoletomten. Skateparken er like sør fra Coop Prix, mellom Pub1 i vest og brannstasjonen i øst (*figur*

10.6). I dag er område grått, øde, lite brukt og ved befaring en del forsøplet.

Figur 10.6 Utsikt over Skateparken, med brannstasjonen i bakgrunnen (rødt bygg med to hvite dører). Foto: Privat.

Ifra spørreundersøkelsene sine resultater kommer man over flere utsagn om ønske om ytterligere fritidsaktivitetstilbud. I tillegg til kartøvelsen som ble utført finner man at ungdommen mener både at skoleområdet, og området ved Coop Prix har potensiale for utvikling. Dette er også faktorer som påvirker valg av områder.

Mellom funksjonene skolen, kirken og Coop Prix finner man det som videre blir omtalt som «skoletomten». Dette arealet er i dag en blanding mellom overflate dyrket jord og full dyrket jord ifølge *Gårdskart.no*. Fra befaring kunne man se en godt nedtråkket sti mellom skolen og Åtteveien i vest (figur 10.7). Det er i dag et stort åpent areal, med nær tilknytning til andre vesentlige funksjoner. Ved å anvende område vil man kunne skape muligheter for økt

funksjonalitet, fasilitetstilbud og aktivitet i nærheten til administrasjonssenteret.

Figur 10.7 Ser fra Åtteveien mot kirken på Sørland. Sti kan sees i bildet. Skolen ligger like til venstre for bilderammen. Foto: Privat

Småbåthavnen er i dag et område som egner seg for parkering, og tilkomst til fritidsbåt (*figur 10.8*). Området ligger sør for administrasjonssenteret, og man kommer hit med avkjørsel fra Havneveien. Det er relativt grei tilkomst, og tilgjengeligheten er middels god ut fra analysene. Kartøvelsen viser at ungdommen liker småbåthavnen, og ettersom det er flere båter fortøyd, er det trolig at det er en del aktivitet på området. Utover dette er det ingen fasiliteter heller ikke tilrettelagt for annen aktivitet eller turisme. Området ligger i nærheten av administrasjonssenter, og vil videre behandles som et sted for utviklingspotensialet.

Figur 10.8 Småbåthavnen. Foto: Privat.

Røssnesvåg er i dag et område med noe tett bebyggelse, en del arbeidsområder og noe bolig. Det tidligere handelssentrum var lokalisert her, mens i dag er dette flyttet mer nord på

Sørland. I tilknytning til Røssnesvåg finner man fiskenæring, og område er det som mest minner om det man tenker på når man hører ordet fiskevær (*figur 10.9*).

Figur 10.9 Innerst i Røssnesvåg, med skue utover fiskebåtene. Foto: Privat

Røssnesvåg er tatt med som utviklingsområde med hensyn til kultur og aktivitetstilbud som etterlyses i spørreundersøkelsene, og på bakgrunn av analysene ser man at område er godt anlagt for videre utvikling innad i eksisterende bebyggelse.

Nordland, som ble noe ekskludert fra en del stedsanalyser, ble observert under befarings. Dette er et mindre sted, med Værøy gamle kirke i sentrum. Lengre utover fra kirken er det rom for campingturister og friluftsliv i Nordlandshagen. Den gamle flystripen er ikke gjort noe med etter nedleggelsen (*figur 10.10*). Område er likevel innlemmet for mulighetsstudie da det er

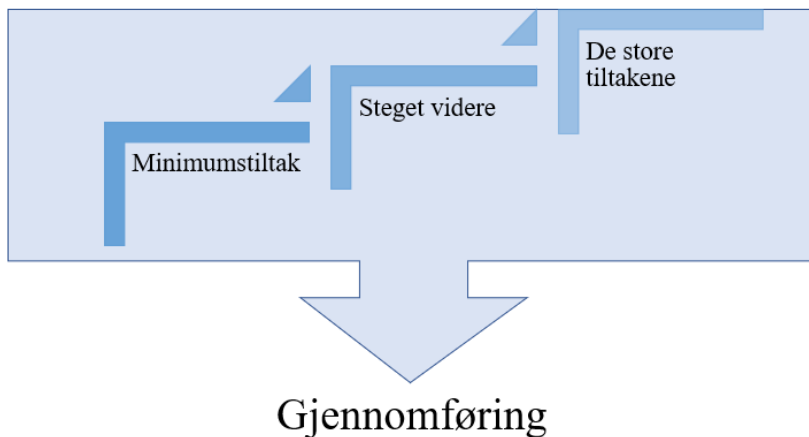
stort potensiale for utvikling her, med mye ledig areal og god tilknytning til sjø.

Figur 10.10 Bildet tatt fra flystripen mot nord. Foto: Privat

10.2.1 Tiltaksnivå

For hvert av områdene vil det presenteres ulike forslag til tiltak. Her vil det skilles mellom «Minimumstiltak», «Steget videre» og «De store tiltakene» (figur 10.11). Avslutningsvis vil det inkluderes en oversikt over hvordan de foreslåtte tiltaksnivåene kan gjennomføres. Kan de for eksempel gjennomføres via en felles dugnad eller må større og mer ressurssterke krefter til som f.eks. andelslag, eller en stor investor engasjeres?

Figur 10.11 Rangering av tiltaksnivå

Minimumstiltak

Minimumstiltak er det første nivået, og kan gjerne kalles de igangsettende tiltakene. Disse må på plass for å bidra til å beholde den eksisterende befolkningen, den kritiske massen. Disse kan gjennomføres raskt, uten store kostnader knyttet opp mot dem. Resultatet fra dette kan være økt engasjementet i befolkningen, som igjen kan føre til økt innflytelse fra befolkningen ved framtidig planprosesser.

Steget videre

Fra minimumstiltakene kan man velge å ta steget videre. Dette steget legger til rette for at det planlegges for mer langsiktige tiltak, hvor deler av tiltaket kan gjennomføres i et tidligere stadium. På bakgrunn av en medvirkningsprosess kan man vise befolkningen at det foregår endring, i større skala enn ved minimumstiltakene. Disse tiltakene vil berøre befolkningen på en større måte ved enten ny bebyggelse, utnytting av ubrukte arealer eller større planer for transformasjon. Det vil gjerne skape noe tilflytting og økt humankapital.

De store tiltakene

Denne typen tiltak bygger videre på det man startet i steget videre. Disse vil i større grad være inngripende på privat eiendom, og kan skape konflikt og reaksjoner. Likevel kan disse tiltakene være med på å åpne øynene til både lokale og tilreisende, ved at man ser hvilke potensiale som foreligger. Et slikt tiltak vil være en tiltrekningskraft for humankapital, tilflytting og ha positive ringvirkninger i lokalsamfunnet.

10.2.2 Administrasjonssenteret

Skateparken

- Minimumstiltak

Parkeringsarealet ved Coop Prix og Café Super'n flyttes fra byggets forside til dets østlige. Dette åpner opp for en utvidelse av dagens cafeområde. Butikken og caféen er allerede en sosial samlingsplass for mange av øyens befolkning. Området ved skateparken som i dag er meget lite benyttet, gjøres mer innbydende ved at det beplantes og man skaper et parkområde.

- Steget videre

Etablere gangsti fra butikken og mot Havneveien. Dette er et større tiltak som krever at området nord for Havneveien gjøres gangbart. Denne gangstien vil også gå i retning skolen, mot vest, slik at man kan gå uberørt av biltrafikk til og fra parkområdet. For å åpne for mer inkluderende bruk av parkområdet legges det til rette for at det etableres en Tuftepark (*figur 10.12*). Denne inviterer til utendørsaktivitet for alle aldersgrupper, og er videre med på å signalisere at dette er et parkområde som inviterer til aktivitet.

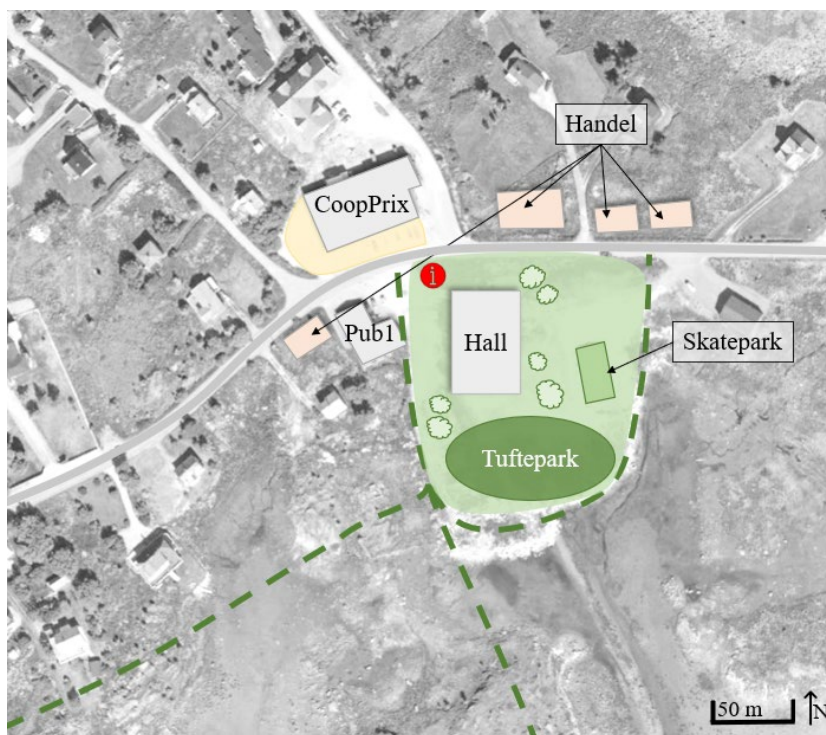

Figur 10.12 Inspirasjon til utvikling av parkområdet

- De store tiltakene

Etter stort ønske fra befolkningen, etableres det en flerbrukshall innenfor parkområdet. Da Værøy er preget av mye vær vil det være sentralt å få til et innendørs aktivitetsområde. Området beplantes ytterligere og gangstien trekkes rundt området. På denne måten er det skapt et område dedikert til aktivitet og samling. Flerbrukshallen kan benyttes til alt fra teateroppvisninger til større musikkinnslag. Den vil også dekke et viktig behov som er på øyen, nemlig tilbud til ungdommen.

I tillegg til fysisk aktivitet, legges det opp til at det bygges flere butikker i dette området. Handelsmuligheter er noe som er ettertrakter i befolkningen. *Figur 10.13* viser hvordan den tenkte utviklingen kan være. Ved å etablere for nye bedrifter, vil også flere arbeidsplasser og behovet for mer humankapital oppstå. Her er det tenkt at kommunen eller private tiltakshavere stiller seg bak utbyggingen og eier, mens de leier ut til interesserte parter. Dette vil kunne generere inntekter for kommunen eller private tiltakshavere. Som ringvirkning, vil dette kunne gi tilskudd til befolkningen.

Figur 10.13 Forslag til utvikling

Skoletomten

- Minimumstiltak

Området bak Værøy skole er i dag et åpent myrareal, hvor det ble observert en tydelig nedgått sti som indikerer at bevegelsesmønsteret til folk ikke bare er langs bilvegene. På bakgrunn av dette legges det opp til at denne stien opparbeides til å bli en fungerende gangsti.

- Steget videre

Steget videre er å lage tilsvarende gangstier fra de eksisterende blindvegene, slik at man får flere sammenhengende veger. Det som i dag er myrareal opparbeides slik at man kan bevege seg mer fritt på tvers av området. Leke- og møteplass vil også kunne etableres i korrelasjon til opparbeidelse av de sammenhengende veiene.

- Videre utvikling

Det legges til rette for etablering av et kompetansesenter (*figur 10.14 og 10.15*). Inspirasjonen for dette tiltaket er Lyngheisenteret (Muho, 2022). Et kompetansesenter vil skape kompetansearbeidsplasser, noe som også er i tråd med *Mål 6* i Nordland fylkeskommune sin planstrategi. Tiltaket vil dermed kunne skape tilstrømning av humankapital til Værøy.

Et kompetansesenter kan være et senter for spesialkompetanse. For Værøy vil gjerne en retning innen fiske og det maritime være mest relevant. I kompetansesenteret kunne det blitt tilrettelagt for å ha en videregående linje innenfor fiske og fangst. Dette vil kunne bidra til at færre ungdommer drar fra Værøy for videregående utdanning, og gjerne at flere kommer for å ta utdannelsen sin her. I tillegg vil dette kunne skape behov for ytterligere bebyggelse. Kompetansesenteret vil kunne være et sted for forskning og innovasjon for fiskerieringen.

Figur 10.14 Forslag til utvikling - skoletomten

Figur 10.15 Inspirasjon Kompetansesenter

10.2.3 Småbåthavnen

- Minimumstiltak

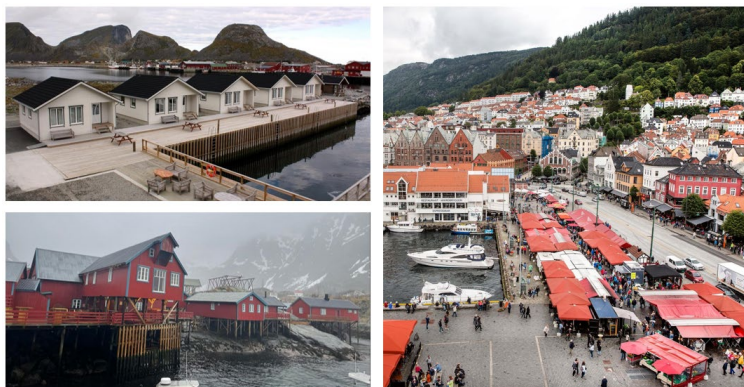
Utvidelse av den eksisterende småbåthavnen. Ikke i den forstand at man skal få inn flere båtplasser, men ved at det bygges trebrygge som erstatter det eksisterende grusunderlaget, og skaper umiddelbart en mer eksklusiv båthavn. I tilknytning til denne etableres det sitteplasser, det beplantes og man har ved dette etablert en sosial samlingsplass.

- Steget videre

Gangstien fra Skateparken følger ned mot havnen, og man møtes av et informasjonspunkt. Dette forteller om hvilke aktiviteter som er ved havnen. Havnen transformeres til et fisketorg. Her legges det til rette for plassering av boder hvor man får kjøpt lokale råvarer. Gitt at Værøys hovednæring er fiske, vil det være sentralt å få dette tydelige frem, både for lokalbefolkningens del, men spesielt for besøkende. Her kan man la seg inspirere av andre fisketorg, som for eksempel Bergen, hvor det er et yrende folkeliv (*figur 10.16, bildet til høyre*).

- De store tiltakene

De større tiltakene som kan gjennomføres ved dette området er utbygging av rorbuer, med tilhørende båtplass. Inspirasjonen for dette er Å Rorbuer, (*figur 10.16, nederst til venstre*), hvor man kan se at terrenget ikke har satt en stopper for utbygging. Her kan man også se til utformingen ved Værøy Brygge (*figur 10.16, øverst til venstre*). Området ser innbydende ut, det er mye sitteplasser og det er badestiger langs bryggen. Det vil kunne etableres saunaer i tilknytning til badestigene, dette er noe som kan benyttes av lokalbefolkningen og turister som ønsker en unik opplevelse fra Værøy. *Figur 10.17* viser den tenkte utviklingen.

Figur 10.16 Inspirasjon til havnen.

Figur 10.17 Forslag til utvikling - Havnen

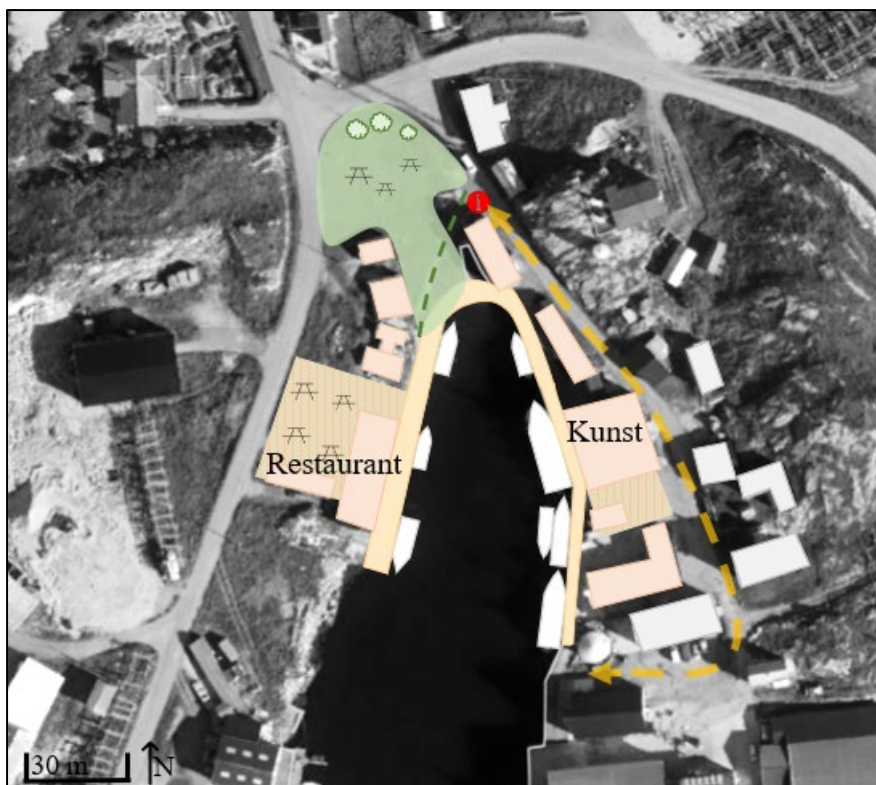
10.2.4 Røssnesvåg

- Minimumstiltak

Grøntområdet som er der i dag beplantes, det legges til rette for sitteplasser og området trekkes ned mot sjøen.

- De store tiltakene

De store tiltakene vil innebære en transformasjon av området som helhet. Dette gjøres ved å ta i bruk den eksisterende bygningsmassen og endre aktiviteten på innsiden. Med dette menes etablering av restaurant, café og kunstgalleri. På denne måten gjenopplives det gamle handelssenteret til det nye handelssenteret, med liv mellom byggene. Det skapes et fiskevær som minner mer om de man finner andre steder i Lofoten. *Figur 10.18* viser hvordan den tenkte utviklingen kan være. Det er ikke nødvendigvis store grep som skal til, i den forstand at det ikke vil være behov for å tilføye ny bebyggelse, men å ta i bruk hva man allerede har. Det plasseres et informasjonspunkt like ved inngangen til området, som kan fortelle noe om stedets viktige historiske betydning samt hvilke opplevelser man finner der i dag.

Figur 10.18 Forslag til utvikling – Røssnesvåg

Forslaget til dette området er inspirert av hvordan det er i Henningsvær (figur 10.19). Der finner man smale gater med flere cafeer og restauranter og Galleri Lofoten. Man kan her velge om man vil gå langs hovedgaten eller gå langs bryggen.

Figur 10.19 Inspirasjon fra Henningsvær. Foto - Privat

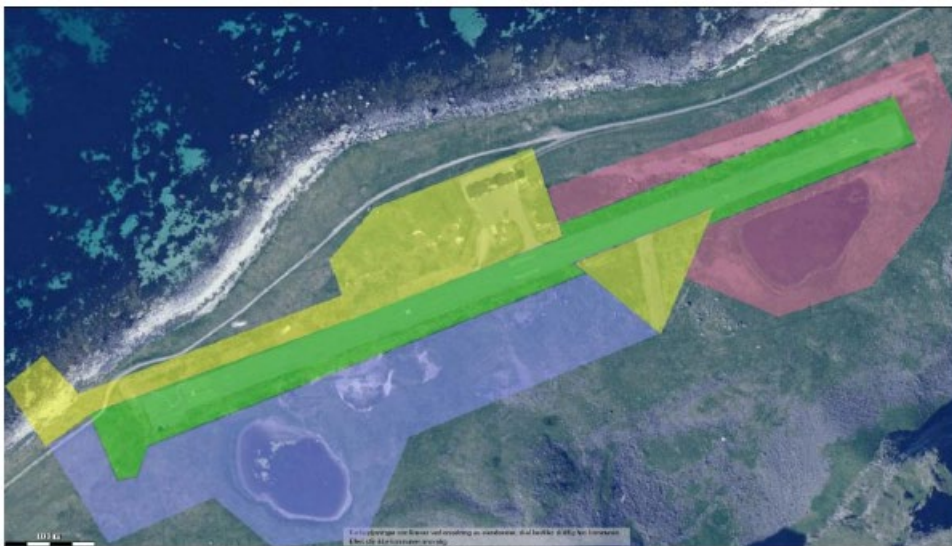
10.2.5 Nordland

- Minimumstiltak

Et minimumstiltak vil være å knytte Nordland bedre sammen med Sørland. Dette kan gjøres ved å få på plass mer skilting og informasjon ved Administrasjonssentret. Å få på plass en form for kollektiv reisemetode kan også være med på å knytte stedene sammen. På denne måten legger man til rette for de som ikke kan benytte seg av bil. I forbindelse med turisme kan dette være et flott tiltak for de som ankommer øyen uten et transportmiddel.

- De store tiltakene

For Nordland foreligger det allerede et privat planforslag innsendt av grunneier (*figur 10.20*). Her legges det opp til at det etableres campingplass langs flystripen (grønt), med tilhørende utleiehytter og servicehus (gult). Det blå området representerer parkområde.

Figur 10.20 Privat forslag til utvikling på Nordland (Asplan Viak, 2012, s. 57)

Planen trekkes frem i denne oppgaven som et fornyet forslag til hvordan utvikling kan skje på Nordland. Til tross for at dette forslaget er i konflikt med viktige naturverdier, vil det være med på å styre bruken av området. Nordland er i dag brukt mye av campingturister, da de kan oppholde seg her gratis. Ved å få på plass en regulert campingplass kan man muligens ta bedre vare på de naturressursene som er rundt.

Et slikt tiltak vil ha stor betydning for øyens turistnæring, og er et tiltak som kan økes med tiden. Det kan legges til rette for flere aktiviteter, i form av bespisning, sosiale samlingsplasser og utleiesteder.

10.3 Gjennomføring av tiltak

Basert på de overnevnte forslagene til tiltak, og deres tilhørende tiltaksnivå vil det nå diskuteres hvordan de ulike kan gjennomføres.

Minimumstiltakene

Resultatene fra spørreundersøkelsene gjort i denne oppgaven viser at det er et stort ønske i befolkningen at det skjer en endring og at de er klar for en videre utvikling av hjemstedet sitt. Dette momentet må man spille videre på ved å inkludere befolkningen i det lokale planarbeidet, og de må selv bidra i arbeidet, gjerne gjennom en felles dugnad.

Tips til hvordan en dugnad kan gjennomføres er beskrevet i «Oppskriftsheftet for eit stadig betre lokalsamfunn», utarbeidet av to ansatte ved Høgskulen på Vestlandet (Agdal & Midtgård, 2019). I dette heftet legges det fram mange gode forslag til hvordan man kan inkludere befolkningen via en styrkebasert lokalsamfunnsutvikling. Heftet legger fram at det hele må startes av en initiativgruppe, som videre inviterer til en idéfest. Denne samlingen er ment til å skape engasjement blant befolkningen, og å få fram hvilke ressurser som foreligger iblant dem. Ved å engasjere den lokale befolkningen legger man også rette til at de får styrket sin egen tilhørighet til stedet. Dette kan også føre med seg en økt grad av stolthet over plassen, og at tilknytningen blir sterkere.

I *kapittel 10.2* kom det ulike forslag til minimumstiltak. Disse inkluderte blant annet beplantning, etablering av sitteplasser, skilting og opparbeiding av gangstier. For å få dette arbeidet i gang må befolkningen inviteres til en idéfest. Initiativtaker til dette kan være hvem som helst, og man kan gjerne invitere representanter fra kommunen. Tiltak som nevnt vil bli presentert, og man avtaler hvem som skal ta på seg hvilket arbeid. Igangsetting skjer fortløpende.

Steget videre og de store tiltakene

Gjennomføring av de to siste tiltaksnivåene henger mye sammen. Da steget videre innebærer planer for fremtidig utvikling og de store tiltakene er resultatet fra planene.

Kommunen som er lokal planmyndighet, har blant annet ansvar for å tilrettelegge for utvikling av lokalsamfunnet og å avklare hvordan arealene i kommunen kan benyttes. Med andre ord, det er kommunen som først må ta initiativ til utvikling. Dette kan de gjøre ved å etablere oppnåelige mål, som de ønsker å jobbe mot. Et mål kan for eksempel være at de ønsker å gjøre Værøy mer attraktivt, for både eksisterende og fremtidig befolkning. De valgte

målene bør gjøre seg synlig i kommuneplanens arealdel, da det er denne som legger føring for videre planarbeid for kommunen. En del av dette arbeidet er å angi hovedtrekkene i hvordan arealene skal benyttes. Dette innebærer at man kan angi spesifikke områder hvor man ønsker etablering av tiltak. Dersom kommunen ønsker innspill til hva disse tiltakene kan være kan de åpne for deltakelse fra private aktører.

Måten kommunen kan få dette til på er ved å invitere til en idéfest, i likhet med den som ble nevnt for minimumstiltakene. Til denne samlingen blir private aktører, grunneiere og gjerne representanter fra fylkeskommunen invitert. Kommunen legger fram sine planer for utvikling av lokalsamfunnet, hvilke mål de ønsker å jobbe mot og for hvilke områder de ønsker at det etableres tiltak. De inviterte aktørene kan også komme med innspill til hvilke områder de mener har potensiale, eller ønsker å utvikle. Utfordringer som er til stede må også presenteres, som blant annet hvilke regelverk som kan utfordre planene. Gitt at Værøy er omringet av sjø, vil blant annet reglene om utbygging i strandsonen gjøre seg gjeldende. Disse reglene kan ha avgjørende betydning for hvorvidt en plan blir realisert eller ikke. Noe som for Værøys utvikling kan få store konsekvenser. Dersom de private aktørene har sikkerhet i at deres tiltak faktisk kan bli realitet, er det nok høyere sannsynlighet for at de vil investere i Værøy.

Ved at kommunen tilrettelegger for slik investering vil det gi en vinn-vinn-situasjon. Gjennom private investeringer og iverksetting av tiltak som foreslått, vil dette kunne skape arbeidsplasser og føre til at kommunen blir mer attraktiv for eksisterende og nye beboere, og for besøkende. Dette vil igjen føre til inntekter for kommunen.

Et av resultatene fra idéfesten kan blant annet være at det ble enighet om at det skal gjennomføres en arkitektkonkurranse for et bestemt tiltak, som et kompetansesenter eller en flerbrukshall. En slik konkurranse vil sette et positivt søkelys på Værøy, som en kommune hvor det foregår utvikling. Den kan også åpne opp for økt nasjonal og internasjonal interesse.

Basert på resultatene man kommer frem til, hvorvidt det gjelder områder som skal utvikles eller tiltak som skal iverksettes, vil det være krav om at det utarbeides reguleringsplan etter reglene i *Pbl. kapittel 12*. Reguleringsplanen kan enten være i form av en område- eller detaljplan. *Pbl. § 5-1* sier at for enhver som fremmer planforslag skal det legges til rette for medvirkning. Det nevnes i *kapittel 4.4 Medvirkning* at det finnes ulike metoder for medvirkning, som legger opp til ulike grader av innflytelse. For Værøy anbefales det at det legges til rette for høyest grad og en interaktiv deltakelsesform. Spørreundersøkelsen

gjennomført i denne oppgaven viser at det er en vilje og sterkt ønske i befolkningen at det skal skje endring. Ved å inkludere dem mer i planleggingsprosessen øker gjerne graden av suksess.

For å oppnå en enda høyere tillitt hos lokalbefolkningen vil det være kritisk at både planarbeidet og igangsetting skjer fortløpende. Med dette menes det at man må vise befolkningen at det ikke bare lages store, fine planer, men at det faktisk skjer utvikling.

Kapittel 11

Konklusjon

Refleksjon

11. Konklusjon

Formålet med denne oppgaven var å komme frem til hvilke muligheter som foreligger på Værøy. Det ble utarbeidet en problemstilling med tilhørende underproblemstilling for å finne svar på formålet. Metoder og forskningsbasert litteratur la til grunn for å besvare problemstillingene. Konklusjonen for problemstillingene vil bli presentert som punkter. Og til slutt så vil man reflektere litt over arbeidet med denne oppgaven og de resultatene som er belyst.

Hovedproblemstillingen:

«Hvilke tiltak må på plass for å åpne for muligheter og å skape utvikling på Værøy?»

Det er mange tiltak som kan bidra til å åpne for muligheter og å skape utvikling på Værøy. Det å finne en optimal plassering for tiltak kan være like viktig. Tiltakene bør være tilpasset for lokalbefolkningen, men også kunne tiltrekke seg humankapital fra utsiden.

- Minimumstiltak må på plass for å øke aktivitet og attraktivitet. Dette vil skape et moment i befolkningen, som kan føre til videre utvikling.
- Kompetanse innen fiske, med dette menes f.eks. et utdanningstilbud, som kan bygge på den kompetansen som Værøy allerede har gjennom sin unike drift innen fiskeri og fiskenæring.
- Utvikling i henhold til Værøy sin identitet og bygge videre på den grunnleggende kraften i samfunnet som er fiske og sjø.
- Effektiv og smart arealutnyttelse for opparbeidelse av tiltak.
- Vegnettet kan forbedres for å skape bedre gatebruk- og struktur, som gir høyere tilgjengelighet og skaper mer aktivitet og trygghet.
- Fritidstilbud og andre tilbud som retter seg mot befolkningen og besøkende.
- Skoletomten på Sørland er godt egnet for utvikling, samt småbåthavnen.
- Nordland og Røssnesvåg er områder som egner seg for kulturtilbud og for turister.
- Tilrettelegge for regulert camping og sauna slik det genererer inntekt som går til vedlikehold.
- Gang- og sykkelveger for en mer bærekraftig utvikling av vegnettet. Samt sammenhengende veger slik at vegnettet knytter områder bedre sammen.

Underproblemstilling:

«På hvilken måte kan arealplanlegging bidra til å redusere fraflytting fra Værøy?»

Arealplanlegging kan som et virkemiddel bidra til å redusere fraflytting fra Værøy. Sammen med andre virkemidler kan god, effektiv og inkluderende arealplanlegging legge til rette for at fraflytting skjer i mindre grad. Andre faktorer kan blant annet være fokus på politiske virkemiddel som desentralisering, og på interkommunalt samarbeid.

- Kommuneplanens arealdel må utarbeides med konkrete målsetning for utvikling av lokalsamfunn og arealutnyttelse.
- Det må utarbeides reguleringsplaner for områder og tiltak, som svarer på føringer gitt i kommuneplanens arealdel.
- Gjennom en medvirkningsprosess som legger opp til høy grad av innflytelse.
- Planlegge for realistisk fremtidig utvikling, med tiltak eller deler av tiltak som kan ha rask igangsettelse.
- For å skape og utvikle, vil det være behov for ytterligere humankapital. Tilflytting vil da være nødvendig. Planlegging og tilrettelegging for et større tiltak, vil gjerne kunne tiltrekke mennesker.
- Samarbeid på ulike statlige nivåer.
- Samarbeid med private aktører.

11.1 Refleksjon

Gjennom arbeidet med denne oppgaven er det sett på tiltak som må på plass for å skape muligheter og utvikling på Værøy ved bruk av ulike metoder som dokumentstudie, stedsanalyser, spørreundersøkelse og befarings. Via dette arbeidet kan man se at Værøy har mye potensiale for fremtidig utvikling. Lokalbefolkningen er flinke til å ytre sin mening, og sammen med andre interessenter som kommunen eller private utbyggere er mye på plass for at en bærekraftig utvikling kan blomstre på Værøy. Med dette i betraktning vil man ved fremtidig utvikling foreslå at samarbeidet på Værøy mellom lokalbefolkningen og kommunen fortsetter og styrkes ytterligere via medvirkning. Dette vil kunne bidra til å ivareta Værøy sin identitet.

Medvirkning som blant annet intervju, idéfest, og åpne forum for dialog, kan bidra til at lokalbefolkningens meninger kommer tydeligere frem. Dette vil bygge opp under medvirkning som redskap i planleggingsprosesser på ulike nivå. Forhåpentligvis vil det kunne skape enda mer engasjement blant befolkning på Værøy. Ettersom det var meget god svarprosent fra gjennomførte spørreundersøkelser, viser dette til en vilje blant lokalbefolkning, og at medvirkning er et verktøy vil være nyttig for arealplanlegging på Værøy.

Denne masteroppgaven retter fokus på mulighetene for mindre tettsteder og kommuner. I Norge finnes det mange øy- og kystsamfunn, og Værøy er en av disse. Det er derfor anvendt analysemetoder som vanligvis brukes for større tettsteder og byer for å vise til at utvikling ikke bare må skje i de større områdene, men også for de mindre stedene i Norge. Likevel vil gjerne disse analysene ikke yte Værøy den rettferdigheten som de gjør for større tettbygde strøk og byer, da det er en vesentlig forskjell på bebyggelsestetthet og struktur.

Befaringen ble gjennomført utenfor høysesong for turister. Dersom befaringen hadde funnet sted i høysesongen, kunne inntrykkene kanskje vært annerledes med tanke på at aktivitetsnivået kunne vært høyere. Endog vil fasilitetene og tilbudene være de samme som ellers i året.

Værøy er en unik plass, og må tas vare på. Det er derfor et håp at forskningen gjort gjennom denne oppgaven kan belyse muligheter og bidra som grunnlag for kommunalt arbeid med arealplanlegging. I tillegg fungere som inspirasjonskilde for videre utvikling av Værøy.

Kapittel 12

Formaliteter

Figurliste

Referanseliste

Vedleggsliste

12. Formaliteter

12.1 Figurliste

Figur 1.1 Avgrensning for oppgaven.....	3
Figur 2.1 Nordland Fylke, Værøy Kommune. Laget i PowerPoint 14.02.2022.....	5
Figur 2.2 Stedsnavn på Værøy.....	6
Figur 2.3 T.v.: Puinn sand. T.h.: Måstad. Foto: Ola Torstensen.....	6
Figur 2.4 Nordland. Foto: Ola Torstensen.....	7
Figur 2.5 Skue utover Marka mot Sørland. Foto: Privat.....	8
Figur 2.6 Sørland. Foto: Privat.....	9
Figur 2.7 Inn mot Røssnesvågen. Foto: Ola Torstensen.....	10
Figur 2.8 Tidslinje for utviklingen på Værøy.....	11
Figur 2.9 Det flate landskapet. Foto: Privat.....	15
Figur 2.10. Karl Erik Harr, "Kapellet på Nord-Værøy".	15
Figur 2.11. T.v.: "Drageberget, Værøy i Lofoten". Theodor Kittelsen ca. 1890. T.h.:»On the way to Nordland on Værøy Island” også av Kittelsen.....	16
Figur 2.12 Utklipp av kunst fra Pinterest og Instagram.....	17
Figur 2.13 Fiskeri langs havnen.....	19
Figur 3.1 Oppbygning av valgte metoder.....	21
Figur 3.2 Aktuelle analyser og registreringer.....	23
Figur 3.3 Tabell for gardering av analyser.....	23
Figur 3.4 Fargeskala brukt i Depthmap.....	24
Figur 3.5 Venstre: Ikke-konstituert, ingen synlig inngang fra vegen. Høyre: Konstituert gate, inngangen er synlig og rettet mot vegen. Foto: Privat.....	26
Figur 3.6 Tetthet av innganger. Venstre: Viser hvordan både inngangsdør og vinduer peker ut mot gaten. Høyre: Viser brannstasjon med garasjedører uten inngangsdør.....	26
Figur 3.7 100 % Synlighet av innganger for denne vegstrekningen.....	27
Figur 3.8 Venstre: Viser veg som tilhører kategori c (kun bil). Høyre: Veg i kategori b (Veg med kantlinje), hvor det øverste bilde viser hvordan vegen ser ut i dag. Det nederste viser vegen i 2010, hvor kantlinjene er helt tydelig.....	29
Figur 3.9 Sjekkliste til befarings.....	33
Figur 4.1. FNs bærekraftsmål.....	37
Figur 4.2. Statistikk over befolkningsutviklingen siden 1951.....	40
Figur 4.3. Forventet befolkningsutvikling på Værøy.....	40
Figur 5.1 Langsiktige utviklingsmål. Nordland fylkeskommune, planstrategi.....	48
Figur 5.2 Utsnitt av reguleringsplankart for Heliporten på Tabbisodden.....	51
Figur 5.3 Utsnitt av reguleringsplankart for Værøy Havn.....	52
Figur 5.4 T.v.: Havnen før utfylling. T.h.: Etter utfylling.....	52
Figur 5.5 Reguleringsplankart for Tyvnesleira.....	53
Figur 6.1 Globalintegrasjon av vegstruktur, aksialt kart. Laget i Depthmap 21.02.2022.....	55
Figur 6.2 Resultant Choice R3200 Metric. Depthmap 21.02.2022.....	56
Figur 6.3 Resultat Integration R3200 Metric. Depthmap 21.02.2022.....	57
Figur 6.4 Resultat konstituerte gater og ikke-konstituerte gater.....	58
Figur 6.5 Resultat tetthet av innganger.....	59
Figur 6.6 Resultat synlighet av innganger.....	60
Figur 6.7 Resultat Topologisk dybde.....	61

Figur 6.8 Resultat To-stegsanalyse	62
Figur 6.9 Resultat gatebruk.....	63
Figur 6.10 Resultat av Funksjonsblanding	64
Figur 6.11 Resultat SpaceMatrix	65
Figur 6.12 Resultat Kevin Lynch.....	66
Figur 6.13 Resultat gatestruktur.....	67
Figur 6.14 Resultat Turistfasiliteter, Sørland.....	68
Figur 6.15 Resultat Turistfasiliteter, hele øyen.....	69
Figur 6.16 Resultat Uteoppholdsareal.....	70
Figur 6.17 Lekestativ ved fotballbanen. Foto - Privat	71
Figur 6.18 Resultat Attraksjoner og samlingspunkt	72
Figur 6.19 Resultat Daglige og ikke-daglige funksjoner	73
Figur 6.20 Resultat Arealtyper.....	74
Figur 6.21 Havdybde	75
Figur 6.22 Oppsummering av gitt vurdering for analysene.....	76
Figur 7.1 Områder - avgrensing.....	78
Figur 7.2 T.v.: Første møte med bebyggelsen på Nordland. T.h.: Værøy gamle kirke. Foto: Privat.....	79
Figur 7.3 Bilder fra Nordland. Foto: Privat	79
Figur 7.4 Bilder av Marka. Foto: Privat.....	80
Figur 7.5 Sørland. Foto: Privat	81
Figur 7.6 Sørland. Foto: Privat	82
Figur 7.7 Røssnesvåg. Foto: Privat.....	83
Figur 7.8 Boligbebyggelse Røssnesvåg. Foto: Privat.....	83
Figur 7.9 Steder i Lofoten. Foto: Privat.....	84
Figur 8.1 T.h.: Plakat "Din mening om Værøy" hengt opp på dagligvare. Foto – Privat. T.v.: Facebook-innlegg.....	89
Figur 8.2 Resultat fra spørsmål: "Er du kvinne eller mann?"	90
Figur 8.3 Resultat fra spørsmål "Hvilken aldersgruppe tilhører du?"	91
Figur 8.4 Resultat fra spørsmål "Hvilket yrke har du?"	91
Figur 8.5 Resultat fra spørsmål "Hvor på Værøy bor du?"	92
Figur 8.6 Resultat fra spørsmål "Hvordan er din nåværende bosituasjon?"	92
Figur 8.7 Resultat fra spørsmål "Hvor lenge har du bodd på Værøy?"	93
Figur 8.8 Resultat fra spørsmål "Hvor ofte benytter du deg av følgende transportmiddel?" ..93	
Figur 8.9 Resultat fra spørsmål "Hvordan mener du følgende transportmiddel er tilpasset på Værøy?"	94
Figur 8.10 Resultat fra spørsmål "Hvor ofte reiser du til Bodø/fastlandet?"	95
Figur 8.11 Resultat fra spørsmål "Hva er dine grunner for å reise til Bodø/fastlandet?"	95
Figur 8.12 Resultat fra påstand "Jeg er fornøyd med Værøy, slik det er i dag."	96
Figur 8.13 Resultat fra påstand "Værøy er et godt sted å etablere seg og skape et hjem."	97
Figur 8.14 Resultat fra påstand "Værøy passer godt for barnefamilier".....	97
Figur 8.15 Resultat fra påstand "Det er viktig å bevare Værøys stedsidentitet."	98
Figur 8.16 Resultat fra påstand "Værøy er et godt sted å bo.".....	98
Figur 8.17 Resultat fra påstand "Det burde vært flere turisttilbud på Værøy."	99
Figur 8.18 Resultat fra påstand "Ny bebyggelse bør skje i form av leiligheter."	100
Figur 8.19 Resultat fra påstand "Tettere bebyggelse kan gjøre Værøy med inkluderende." ..100	

Figur 8.20 Resultat fra påstand "Det er for lite aktivitetstilbud på Værøy."	101
Figur 8.21 Resultat fra påstand "Jeg er fornøyd med det eksisterende vegnettet." Bilkjøriere	101
Figur 8.22 Resultat fra påstand "Jeg er fornøyd med det eksisterende vegnettet." Gående ..	102
Figur 8.23 Resultat fra påstand "Det er ubehagelig å gå/sykle langs veiene." Gående	102
Figur 8.24 Resultat fra påstand "Det er ubehagelig å gå/sykle langs veiene." Syklende.....	103
Figur 8.25 Resultat fra spørsmål "Er det noen kvaliteter du føler mangler på Værøy?"	103
Figur 8.26 Ordsky basert på folks meninger.....	104
Figur 8.27 Resultat fra spørsmål "Er det noe du føler ikke ble belyst i denne undersøkelsen"	105
Figur 8.28 Resultat på spørsmål "Hvilket kjønn er du? "	106
Figur 8.29 Resultat på spørsmål "Hvordan kommer du deg til og fra skolen?"	107
Figur 8.30 Resultat på spørsmål "Dersom du skal ta videregående utdanning etter ungdomsskolen, hvilken retning tenker du å gå?"	107
Figur 8.31 Resultat på spørsmål "Hvis du må flytte vekk for å ta utdanning, kommer du til å flytte tilbake til Værøy etter du er ferdig utdannet?"	108
Figur 8.32 Resultat på spørsmål "Hvor på Værøy liker du å være på fritiden din?"	109
Figur 8.33 Resultat på spørsmål "Beskriv favorittstedet ditt utendørs, med minst tre ord" Ordsky egenprodusert i Word.....	109
Figur 8.34 Resultat på spørsmål "Hvilke fritidsaktiviteter driver du med etter skoletid og i helgene?"	110
Figur 8.35 Resultat på spørsmål "Er det noe du har sett andre steder som du savner på Værøy?"	110
Figur 8.36 Resultat på spørsmål "Hvor fornøyd er du med følgende tilbud på Værøy?"	111
Figur 8.37 Resultat på spørsmål "Til slutt, har du noen meninger eller synspunkter utover det som er kommet frem i denne undersøkelsen?"	112
Figur 8.38 Resultat av kartøvelse.....	113
Figur 10.1 Forslag til nye vegforbindelser.....	119
Figur 10.2 T.v.: Dagens veg. T.h.: Med delt gang- og sykkelveg. Laget i StreetMix.	120
Figur 10.3 Oppe til venstre, leilighetskompleks. Nede til venstre: Privat foto fra Værøy. Oppe til høyre: Glass-rekkehus. Nede til høyre: mur-rekkehus.	121
Figur 10.4 Aktive og delte gater	122
Figur 10.5 Områder med utviklingspotensial	124
Figur 10.6 Utsikt over Skateparken, med brannstasjonen i bakgrunnen (rødt bygg med to hvite dører). Foto: Privat.....	125
Figur 10.7 Ser fra Åtteveien mot kirken på Sørland. Sti kan sees i bildet. Skolen ligger like til venstre for bilderammen. Foto: Privat	126
Figur 10.8 Småbåthavnen. Foto: Privat.	126
Figur 10.9 Innerst i Røssnesvåg, med skue utover fiskebåtene. Foto: Privat	127
Figur 10.10 Bildet tatt fra flystripen mot nord. Foto: Privat.....	128
Figur 10.11 Rangering av tiltaksnivå.....	129
Figur 10.12 Inspirasjon til utvikling av parkområdet	130
Figur 10.13 Forslag til utvikling	131
Figur 10.14 Forslag til utvikling - skoletomten	133
Figur 10.15 Inspirasjon Kompetansesenter.....	133
Figur 10.16 Inspirasjon til havnen.	134

Figur 10.17 Forslag til utvikling - Havnen	135
Figur 10.18 Forslag til utvikling – Røssnesvåg	136
Figur 10.19 Inspirasjon fra Henningsvær. Foto - Privat	136
Figur 10.20 Privat forslag til utvikling på Nordland (Asplan Viak, 2012, s. 57)	137
Tabell 1 Oversikt over fiskerinæringene	18
Tabell 2 Sjekkliste – Resultat	85
Tabell 3 Resultat fra SWOT-analyse	115

Figurer med ekstern kilde:

Figur 2.11:

T.v.: https://www.nasjonalmuseet.no/samlingen/objekt/NG.K_H.1966.0066

T.h.: <https://artsandculture.google.com/asset/on-the-way-to-nordland-on-v%C3%A6r%C3%B8y-island-theodor-kittelsen/3gEZlbckMBIjug>

Figur 10.3:

T.v. oppe: <https://i.pinimg.com/originals/44/a7/84/44a784faab7296c0ffbd64f6d88093b0.jpg>

T.h. oppe: <https://www.behance.net/gallery/113129097/Houses-in-a-row>

T.h. nede: <https://tengbom.se/projekt/radhus-for-ikano/>

Figur 10.12:

T.v. oppe: <https://www.oslohavn.no/no/aktuelt/bekkelagsbadet-utvides/>

T.h. Oppe: <https://consto.no/prosjekter/flerbrukshall-i-jondal/>

T.v. nede: <https://www.tufteparken.no/>

T.h. nede: <https://www.jamesholyoak.com/residential>

Figur 10.16:

t.h.: <https://www.bt.no/nyheter/lokalt/i/rE1glA/fisketorget-kan-bli-anleggsomraade-for-bybanen-for-oss-er-dette-sjokkerende>

t.v. øverst: <https://www.an.no/na-har-bryggeanlegget-fatt-nye-eiere-nar-ting-er-som-morkest-det-verdt-a-satse/s/5-4-1384543>

12.2 Referanseliste

- Agdal, R., & Midtgård, I. H. (2019). *Oppskriftsheftet for eit stadig betre lokalsamfunn. ABCD på 1-2-3*. Bergen: Høgskulen på Vestlandet. Hentet fra https://www.hvl.no/globalassets/hvl-internett/dokument/20200916_abcd_-norsk_tiltrykk.pdf
- Andersen, G. (2020, april 15). *NDLA*. Hentet april 27, 2022 fra Dokumentstudier: <https://ndla.no/nb/subject:1:54b1727c-2d91-4512-901c-8434e13339b4/topic:2:432baee9-5671-47ce-870e-48b8fc3b7a42/topic:2:b3fbb969-5f03-44d9-8aca-8b77416e72bf/resource:e7481494-1b9a-4919-ba01-47e191b7903c>
- Asplan Viak. (2012, Oktober 29). *Kommuneplanens arealdel (KPA) 2009-2018*. Hentet April 4, 2022 fra Værøy kommune "Værøy et levende kystsamfunn": https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&act=8&ved=2ahUKEwit6eG6u4H3AhVHSvEDHZ7zBPsQFnoECAwQAQ&url=http%3A%2F%2Fvaroy.kommune.no%2F_f%2Fp1%2Fi4e5469d0-b2a1-4a81-b68a-0d0b817a2558%2Fkpa-planbeskrivelse-26062014.pdf&usg=AOvVa
- Berg, N. G. (2004). *Mennesker, steder og regionale endringer*. Trondheim: Tapir akademiske forlag. Hentet April 27, 2022
- Berntsen, T. (2022, April 12). *Lofotkrafta*. Hentet fra Sikker strøm - sikker fremtid: <https://www.lofotkrafta.no/sikker-strom-sikker-framtid/>
- Direktoratet for byggkvalitet. (2022, Mars 8). *Direktoratet for byggkvalitet*. Hentet fra Byggteknisk forskrift (TEK17) med veiledning: <https://dibk.no/regelverk/byggteknisk-forskrift-tek17/1/1-1/>
- Eldijk, J. v. (2014). *Trygghetsutredning*. Gøteborg: Noltorp. Hentet fra Noltorp.
- Engerengen, G. T. (2021, Desember 10). *Store norske leksikon*. Hentet fra Værøy: <https://snl.no/V%C3%A6r%C3%B8y>
- Engerengen, L. (2022, 03 22). *Værøy helikopterhavn*. Hentet fra SNL: https://snl.no/V%C3%A6r%C3%B8y_helikopterhavn
- FN. (2021, Oktober 28). *FN-sambandet*. Hentet fra Bærekraftig utvikling: <https://www.fn.no/tema/fattigdom/baerekraftig-utvikling>
- Folkehelseinstituttet. (2020, mars 04). *FHI*. Hentet april 27, 2022 fra Sosialt bærekraftige lokalsamfunn: <https://www.fhi.no/hn/folkehelse/artikler/sosialt-baerekraftige-lokalsamfunn/>
- Forskning.no. (2020, August 18). *Forskning.no*. Hentet fra Kraftig befolkningsvekst i byene - distriktskommuner blir taperne: <https://forskning.no/aldring-befolkningshistorie-demografi/kraftig-befolkningsvekst-i-byene--distriktskommuner-bli-taperne/1730380>
- Gehl, J. (1987). Three types of outdoor activities, life between buildings, and outdoor activities and the quality of outdoor space. I J. Gehl, *Life between buildings: Using public space* (s. 10). Washington D.C: Island Press. Hentet april 27, 2022

- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Grønmo, S. (2021, mai 10). *Store norske leksikon*. Hentet april 27, 2022 fra Forskningsmetode - samfunnsvitenskap: https://snl.no/forskningsmetode_-_samfunnsvitenskap
- Gundersen, D. (2020, 06 24). *Strandsitter*. Hentet fra SNL: <https://snl.no/strandsitter>
- Hallerraker, E. J. (2021, juli 21). *Store norske leksikon*. Hentet fra FN's bærekraftsmål: https://snl.no/FNs_b%C3%A6rekraftsm%C3%A5l
- Hansen, T. (2021, Juni 24). *Store norske leksikon*. Hentet fra Desentralisering: <https://snl.no/desentralisering>
- Harstveit, K. (2019, Juli 29). *Store norske leksikon*. Hentet fra Kystklima: <https://snl.no/kystklima>
- Hauge, Å. L. (2007, august 1). Identitet og sted: En sammenligning av tre identitetsteorier. *Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 44, nummer 8*, ss. 980-987. Hentet april 27, 2022 fra <https://psykologtidsskriftet.no/fra-praksis/2007/08/identitet-og-sted-en-sammenligning-av-tre-identitetsteorier>
- Havarikommisjonen. (1991, Januar). *Havarikommisjonen*. Hentet April 10, 2022 fra Rapport om luftfartsulykke ved Værøy lufthavn den 12. April 1990 med Twin Otter LN-BNS: <https://havarikommisjonen.no/Luftfart/Avgitte-rapporter/1991-01?ref=1713>
- Hellevik, O. (2002). *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hellevik, O. (2015, 05 18). *Spørreundersøkelser*. Hentet fra Forskninsetiske komiteene: <https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/metoder/sporreundersokelser/>
- Jacobs, J. (1961). The Uses of Sidewalks: Safty. I J. Jacobs, *The death and life of great American Cities* (s. 6). New York, USA: Random House. Hentet april 27, 2022
- Kartverket. (2021, September 16). *Kartverket*. Hentet April 12, 2022 fra Maritime grenser: <https://www.kartverket.no/til-lands/fakta-om-norge/maritime-grenser>
- KDD. (2022). *Attraktiv by: Forbilder fra 2015-2021*. Hentet fra Regjeringen.no: https://www.regjeringen.no/contentassets/071c9c48e12546aba06b7d48cf934450/attraktiv-by-prisen-2015-2021-010222_stor.pdf
- KMD. (2014, 06 23). *Medvirkning i planlegging*. Hentet fra Regjeringen.no: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kmd/plan/medvirkningsveileder/h2302b_veileder_medvirkning.pdf
- KMD. (2014, Sepember 26). *Regjeringen.no*. Hentet Mars 20, 2022 fra Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Statlige-planretningslinjer-for-samordnet-bolig--areal--og-transportplanlegging/id2001539/>
- KMD. (2016-2017). Meld. St. 18 (2016-2017). *Bærekraftige byar og sterke distrikt*.

- KMD. (2018, 09 10). *Reguleringsplanveileder*. Hentet fra Regjeringen.no:
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/reguleringsplanveileder/id2609532/>
- KMD. (2021). *Barn og unge i byggesak*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2019, Mai 14). *Regjeringen.no*. Hentet fra Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging 2019-2023:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/cc2c53c65af24b8ea560c0156d885703/nasjonale-forventninger-2019-bm.pdf>
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2008, Juni 26). *Lovdata.no*. Hentet fra Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven):
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>
- Kåre Olerud, A. T. (2021, April 21). *Store norske leksikon*. Hentet fra Bærekraftig utvikling:
https://snl.no/b%C3%A6rekraftig_utvikling
- Lofotrådet. (2020, Desember 10). *De grønne øyene*. Hentet Mars 21, 2022 fra Vekststrategi for Lofoten:
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiyoeH3lfL2AhXcR_EDHQY9BIUQFnoECAMQAQ&url=http%3A%2F%2Flkofotradet.no%2Fpdf%2Fdgo_pdf.pdf&usg=AOvVaw1faj2KTufz1RpIlxZgPJJm
- Lynch, K. (1960). *The Image of the City*. Massachusetts Institute of Technology: The M.I.T Press.
- Lysvold, A. B. (2020, Februar 27). *Nrk - Nordland*. Hentet fra Stortingsvedtak har gitt befolkningsflukt fra Andøya: - Var bare å komme seg vekk:
<https://www.nrk.no/nordland/stortingsvedtak-har-gitt-befolkningsflukt-fra-andoy-1.14921049>
- Melvær, K. (2015). *Forskning for forskerspirer*. Hentet fra
https://holbergprisen.no/sites/default/files/2019-11/Forskning%20for%20forskere%202019_ALT_mindre.pdf
- Miljøverndepartementet. (1993). *Stedsanalyse - Innhold og gjennomføring*. Hentet fra Veileder:
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/md/vedlegg/veiledninger20og20brosjyret/stedsanalyser/t986_stedsanalyse_innhold_og_gjennomforing_1993.pdf
- Museumssenteret i Hordaland. (2022, April 29). *Muho*. Hentet April 29, 2022 fra Lyngheissenteret - Om oss: <https://muho.no/lyngheissenteret/om>
- Myklebust AS. (2005, November 17). *Værøy kommune*. Hentet April 10, 2022 fra Reguleringsplan for Værøy havn: https://varoy.kommune.no/_f/p1/ic46e00fb-2e3e-423a-8bc4-5405475dbb8b/reguleringsplan-varoy-havn-beskrivelse.pdf
- Nordland fylkeskommune. (2021, Februar 24). *Et bærekraftig Nordland*. Hentet Mars 20, 2022 fra Planstrategi for samarbeid og grønn omstilling 2021-2024:
<https://indd.adobe.com/view/20a7a954-4d4a-4574-adb7-54c965f8f027>

- Nordland Turselskap. (2022, April 29). *Værøy* . Hentet fra Nordland Turselskap - Værøy:
<https://nordlandturselskap.no/opplevelser/vaeroy/>
- Norsk institutt for bioøkonomi. (2022, April 26). *Gårdskart* . Hentet fra 1857/14/232 Marka:
<https://gardskart.nibio.no/landbrukseiendom/1857/14/232/0?gardskartlayer=none>
- Norske arkitekters landsforbund. (2015). *Framtidens bygder*. Oslo: KMD.
- Regjeringen.no. (2018, Desember 17). *Regjeringen.no*. Hentet fra Stedsutvikling:
<https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/by--og-stedsutvikling/stedsutvikling-2/id476451/>
- Regjeringen.no. (2018, Februar 20). *Regjeringen.no*. Hentet fra 11. Bærekraftige byer og lokalsamfunn: <https://www.fn.no/tema/fattigdom/baerekraftig-utvikling>
- Regjeringen.no. (2018a, 12 17). *Stedsutvikling*. Hentet fra Regjeringen.no:
https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/by_stedsutvikling/stedsutvikling-2/id476451/
- Rådberg, J. (1996). Towards a Theory of Sustainability and Urban Quality - A new Method for Typological Urban Classification. I M. G. (red), *Envolving Environmental Ideals - Changig Ways of Life, Values and Design Practices*. (ss. 384-392). Stockholm: 14th Conference of the International Association for People-Environment Studies: M. Grey (red). .
- Samferdselsdepartementet. (2021, Mars 9). *NTB kommunikasjon*. Hentet Mars 20, 2022 fra Nasjonal transportplan 2022-2033: Fylkesoversikt Nordland:
<https://kommunikasjon.ntb.no/pressemelding/nasjonal-transportplan-2022-2033-fylkesoversikt-nordland?publisherId=8768166&releaseId=17903696>
- Samferdselsdepartementet. (2021, Mars 19). *Regjeringen.no*. Hentet Mars 20, 2022 fra Meld. St. 20 (2020-2021) Nasjonaltransportplan:
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-20-20202021/id2839503/?ch=1>
- Skjeggedal, T. (2000). *Attraktive tettsteder i distriktene?* Steinkjer: Nord-Trøndelagsforskning.
- Solerød, H. (2019, 02 19). *Bygd*. Hentet fra Store norske leksikon: snl.no/bygd
- Solvoll, G. (2021, Desember 31). *Store norske leksikon*. Hentet Mars 29, 2022 fra Nasjonal transportplan: https://snl.no/Nasjonal_transportplan
- SSB. (2007, April 18). *Statistisk sentralbyrå*. Hentet fra Sentralisering - årsaker, virkninger og politikk: <https://www.ssb.no/offentlig-sektor/artikler-og-publikasjoner/sentralisering-aarsaker-virkninger-og-politikk>
- Store norske leksikon. (2021, November 15). *Store norske leksikon*. Hentet April 12, 2022 fra Hjørnesteinsbedrift: <https://snl.no/hj%C3%B8rnesteinsbedrift>
- Svinnung, B. (2022, April 26). *turliv.no*. Hentet fra Nordland (Værøy):
<http://turliv.no/lofoten/nordland.html>
- Sørli, D. (1976a). *Øyfolket - Bygdebok for Værøy - Bind 1*. Kragerø: Naper Boktrykkeri.

- Sørli, D. (1976b). *Øyfolket - Bygdebok for Værøy - Bind 2*. Kragerø: Naper Boktrykkeri.
- Thornæs, G. (2021, Oktober 7). *Store norske leksikon*. Hentet fra Moskstraumen: <https://snl.no/Moskstraumen>
- Thorsnæs, G. (2021a, 03 15). *Tettsted*. Hentet fra Store norske leksikon: snl.no/tettsted
- Thorsnæs, G. (2022, Januar 30). *Store norske leksikon*. Hentet fra Byer i Norge: https://snl.no/byer_i_Norge
- Thorsnæs, G. (2022a, Mars 29). *Store norske leksikon*. Hentet fra Sørland: <https://snl.no/S%C3%B8rland>
- TravelAgenciesFinder. (2022, April 26). *Røstnesvåg Fiskevær*. Hentet fra Røstnesvåg Fiskevær: <https://www.travelagenciesfinder.com/NO/V%C3%A6r%C3%B8y/230342290494284/R%C3%B8stnesv%C3%A5g-Fiskev%C3%A6r>
- Tyrén, C. W. (2021, Juli 1). *Juridika*. Hentet fra Kommentirutgave Plan- og bygningsloven. §1-1 Lovens formål: <https://juridika.no/no/lov/2008-06-27-71/%C2%A71-1/kommentar>
- Tønnessen Busch, K. E., Iversen, K. R., & Larsen, L.-H. (2012). *Kystnære fiskerier utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja*. Svolve: Olje- og energidepartementet. Hentet April 12, 2022 fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/oed/pdf_filer/barentshavet_s/ki/03_kystnare_fiskerier.pdf
- van Nes, A., & López, M. J. (2010, 12 17). Macro and Micro Spatial Variables and the Distribution of Residential Burglaries and Theft from Cars. *The Journal of Space Syntax. Volume: 1, Issue: 2*, ss. 296-314.
- van Nes, A., & Yamu, C. (2021). *Introduction to Space Syntax in Urban Studies*. Springer.
- Verne, J. (1870). *En verdensomseiling under havet* (Vol. 1951). (J. Ørjasæter, Overs.) Gyldendal Norsk Forlag A/S. Hentet April 2022 fra <https://www.nb.no/items/ae8a2c76e444b62401990f25a6758e82?page=7&searchText=Malstr%C3%B8m>
- Vikøren, B. M., & Pihl, R. (2022, 01 31). *SWOT-analyse*. Hentet fra Store Norske Leksikon: <https://snl.no/SWOT-analyse>
- Værøy Kommune. (2017, Mars 7). *Værøy Kommune*. Hentet fra Historien til Værøy: <https://varoy.kommune.no/kultur-idrett-og-fritid/kunst-kultur-og-historie/historien-til-varoy/>
- Værøy kommune. (2020). *Kulturminneplan 2021-2024*. Værøy: Værøy kommune.
- Wøhni, A. (2007). *Virker medvirkning virkelig?* Sandvika: Asplan Viak : Evaluering av planmedvirkning i storbyene. Rapport 513134.
- Åsberg, A. R. (2015, 04 10). *Fabrikkbrannen - En tragedie for Værøy*. Hentet fra NRK: https://www.nrk.no/nordland/fabrikkbrannen_-_en-tragedie-for-vaeroy-1.12593583

12.3 Vedleggsliste

- Vedlegg 1: Avgrensning av områder
- Vedlegg 2: Fiskeri – Sørland
- Vedlegg 3: Konstituerte og ikke-konstituerte gater – Sørland
- Vedlegg 4: Tetthet av innganger – Sørland
- Vedlegg 5: Synlighet av innganger – Sørland
- Vedlegg 6: Topologisk dybde – Sørland
- Vedlegg 7: To-stepsanalyse – Sørland
- Vedlegg 8: Gatebruk – Sørland
- Vedlegg 9: Funksjonsblanding – Sørland
- Vedlegg 10: Bebyggelsestetthet – Space Matrix – Sørland
- Vedlegg 11: Kevin Lynch – Sørland
- Vedlegg 12: Gatestruktur – Sørland
- Vedlegg 13: Turistfasiliteter – Sørland
- Vedlegg 14: Turistfasiliteter – Værøy
- Vedlegg 15: Uteoppholdsareal – Sørland
- Vedlegg 16: Attraksjoner og samlingspunkt – Sørland
- Vedlegg 17: Daglige og ikke-daglige funksjoner – Sørland
- Vedlegg 18: Arealtyper – Værøy
- Vedlegg 19: Spørreundersøkelse til befolkningen
- Vedlegg 20: Spørreundersøkelse til ungdom
- Vedlegg 21: Plakat til spørreundersøkelse
- Vedlegg 22: Kartøvelse - ungdom